

**RIJKSINSTITUUT VOOR ZIEKTE- EN INVALIDITEITSVERZEKERING  
DIENST VOOR GENEESKUNDIGE VERZORGING  
WETENSCHAPPELIJKE RAAD**

**Farmaceutische kengetallen  
Farmaceutische verstrekkingen  
Ambulante praktijk**

**2007**

# **Farmaceutische kengetallen farmaceutische verstrekkingen ambulante praktijk**

---

## **Comité voor de evaluatie van de medische praktijk inzake geneesmiddelen**

*Voorzitter:*

M. VERMEYLEN

*Ondervoorzitter:*

G. VERPOOTEN

*Secretaris:*

H. BEYERS

*Leden:*

M. BAUVAL, G. BEUKEN, J. BOCKAERT, S. BOULANGER, A. BOURDA, M. BOUTSEN, D. BROECKX, P. CHEVALIER, M.-H. CORNELY, J. CREPLET, Ch. de GALOCSY, J. DE HOON, M. DE ROECK, Ph. EHLINGER, J. GERARD, F. JACOBS, P. LACOR, A. LECROART, E. MACKEN, H. PROESMANS, F. PROFILI, G. PUTZEYS, J.-Y. REGINSTER, G. SCHRAEPEN, W. SCHROOYEN, N. SCHUHMANN, C. SMETS, F. SUMKAY, R. VANDER STICHELE, O. VAN DE VLOED, P. VAN DURME, P. VAN HOORDE, B. VAN ROMPAEY, J. VOISEY, D. ZAMUROVIC.

*De informatie uit deze handleiding mag niet overgenomen worden zonder toestemming van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. Deze informatie mag in geen geval gebruikt worden voor publicitaire doeleinden.*

*Twaalfde editie, december 2009*

*Verantwoordelijke uitgever: J. DE COCK, RIZIV, Tervurenlaan 211, 1150 Brussel*

## 1. Inleiding

Deze twaalfde editie van de 'Farmaceutische Kengetallen van de Farmaceutische Verstrekkingen in de Ambulante Praktijk' gaat over de gegevens van het jaar 2007.

Om de geneesmiddelen in te delen werd de internationaal aanvaarde rangschikking van geneesmiddelen (de Anatomical Therapeutic Chemical Classification - ATC) gebruikt. De volumegegevens werden uitgedrukt in Daily Defined Doses (DDD). Deze begrippen worden nader uitgelegd in de 'Handleiding Farmanet – uniek spoor' (zie RIZIV-website: <http://www.riziv.fgov.be/drug/nl/statistics-scientific-information/pharmanet/guide/index.htm> )

De gegevens in dit verslag werden ingezameld via het Farmanet-systeem. Een belangrijke opmerking is dat de gegevens verzameld in het kader van Farmanet enkel betrekking hebben op het aflevering van terugbetaalde specialiteiten in de ambulante praktijk.

Niet-terugbetaalbare geneesmiddelen, magistrale bereidingen en afleveringen in ziekenhuizen komen niet voor in de kengetallen.

Sommige rusthuizen (ROB) en rust- en verzorgingstehuizen (RVT) worden bevoorrad door openbare apotheken. De gegevens over die geneesmiddelen zijn wel opgenomen in Farmanet. In welke ROB of RVT ze worden afgeleverd, kan niet worden nagegaan.

Vanaf 2004 bevat de Farmanet-databank naast gegevens die betrekking hebben op het voorgeschreven geneesmiddel en de voorschrijver, ook gegevens over de rechthebbende. Dit heeft ons voor het eerst toegelaten in de editie van de Kengetallen 2004 gegevens te publiceren over het aantal patiënten die met een bepaalde therapeutische klasse worden behandeld. Het scheidt ook de mogelijkheid om gelijktijdig gebruik van verschillende geneesmiddelen te bestuderen op patiëntenniveau.

## 2. De gegevensinzameling

De gegevens over het jaar 2007 zijn voor 99,8% volledig. Als referentie werd gebruik gemaakt van de uitgaven bekend uit de boekhoudkundige gegevens (documenten C). De getallen vermeld in dit verslag, werden aangepast met een factor 1,002. Sinds de start van de gegevensinzameling is de volledigheid van Farmanet stelselmatig verbeterd (in 1997 was dit nog 97,0%)

De gegevens hebben betrekking op alle voorschrijvers die geneesmiddelen hebben voorgeschreven die voor humaan gebruik bestemd waren en die geheel of gedeeltelijk in aanmerking kwamen voor een tegemoetkoming binnen de Belgische wetgeving.

Binnen Farmanet werden de volgende aantallen voorschrijvers geregistreerd (zie ook bijlage 1):

Huisartsen (000 - 009):	18.519
Specialisten in opleiding:	3.263
Specialisten:	
Specialisten Inwendige Geneeskunde: <i>(inclusief cardiologen, pneumologen,     gastro-enterologen en reumatologen)</i>	3.884
Specialisten Pediatrie:	1.609
Specialisten Dermatologie:	751
Specialisten Gynaecologie:	1.531
Andere Specialisten:	14.461
Tandartsen:	7.687
Totaal:	51.705

## 3. Resultaten

### 3.1 Globale gegevens

#### 3.1.1 De verdeling over de anatomische hoofdgroepen (ATC niveau 1) in 2007 (tabel 3.1.1)

In deze tabel staat onderaan de kost en het totale volume van de ambulante voorschriften van alle voorschrijvers. In de eerste kolom wordt het brutobedrag (=nettobedrag of verzekeringstegemoetkoming + persoonlijk aandeel van de patiënt) in duizenden € weergegeven, in de tweede kolom het persoonlijk aandeel van de patiënt in de kost en in de derde kolom wordt het gebruik uitgedrukt in DDD per 1000 inwoners per dag (zie Handleiding).

In 2007 is volgens de nettokost de top 4 van de 14 anatomische hoofdgroepen:

1. Hart vaatstelsel (Klasse C) (bloeddrukverlagers, cholesterolverlagers....)
2. Zenuwstelsel (Klasse N)
3. Antineoplastische en immunomodulerende middelen (Klasse L)
4. Maagdarmkanaal en metabolisme (Klasse A)

63,8% van de geneesmiddelenuitgaven van de verzekering (nettobedrag) in ons land slaan op deze vier geneesmiddelengroepen.

De antimicrobiële middelen voor systemisch gebruik bevinden zich op de vijfde plaats. De daling die we zien sinds 2001 in nettokost van antibiotica zet zich niet door in 2007.

De klasse L (cytostatica en immunomodulerende middelen) blijft een sterke stijging in nettokost kennen.

In de rangschikking naar gebruik ziet de rangschikking er in 2007 als volgt uit:

1. Hart vaatstelsel (Klasse C)
2. Maagdarmkanaal en metabolisme (Klasse A)
3. Zenuwstelsel (Klasse N)
4. Ademhalingsstelsel (Klasse R)

De verschillen in deze twee rangschikkingen zijn uiteraard het gevolg van het verschil in behandelingskost per DDD.

**Tabel 3.1.1 Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: verdeling over de anatomische hoofdgroepen in 2007**

1ste niveau ATC	Anatomische hoofdgroep	Brutobedrag (duizenden EURO)	%	Nettobedrag (duizenden EURO)	%	Persoonlijk aandeel (duizenden EURO)	%	DDD/1000 inw/dag	%
A	MAAGDARMKANAAL EN METABOLISME	294.663	10,4%	240.977	10,5%	53.685	9,7%	107,4	10,5%
B	BLOED EN BLOEDVORMENDE ORGANEN	160.447	5,6%	136.835	6,0%	23.612	4,3%	21,7	2,1%
C	HARTVAATSTELSEL	723.545	25,4%	564.125	24,6%	159.421	28,9%	470,9	46,0%
D	DERMATOLOGICA	32.118	1,1%	25.226	1,1%	6.892	1,3%	6,0	0,6%
G	UROGENITALE STELSEL EN GESLACHTSHORMONEN	67.159	2,4%	32.990	1,4%	34.169	6,2%	75,0	7,3%
H	SYSTEMISCHE HORMOONPREP., GESLACHTHOR. UITGEZ.	71.753	2,5%	66.499	2,9%	5.255	1,0%	35,0	3,4%
J	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	269.620	9,5%	213.037	9,3%	56.584	10,3%	28,7	2,8%
L	ANTINEOPLASTISCHE EN IMMUNOMODULERENDE MIDDELEN	263.842	9,3%	261.916	11,4%	1.926	0,3%	9,9	1,0%
M	SKELETSPIERSTELSEL	132.685	4,7%	100.620	4,4%	32.065	5,8%	56,9	5,5%
N	ZENUWSTELSEL	494.603	17,4%	398.051	17,3%	96.551	17,5%	104,7	10,2%
P	ANTIPARASITAIRE MIDDELEN	934	0,0%	717	0,0%	217	0,0%	0,4	0,0%
R	ADEMHALINGSSTELSEL	273.551	9,6%	200.458	8,7%	73.092	13,3%	89,3	8,7%
S	ZINTUIGLIJKE ORGANEN	34.918	1,2%	27.816	1,2%	7.103	1,3%	18,3	1,8%
V	DIVERSE MIDDELEN	26.517	0,9%	26.279	1,1%	238	0,0%	0,4	0,0%
TOTAAL		2.846.356	100,0%	2.295.546	100,0%	550.810	100,0%	1.024,6	100,0%

### 3.1.2 Evolutie 2000-2007 van de anatomische hoofdgroepen (ATC niveau 1) (tabellen 3.1.2.a tot en met 3.1.2.e)

In deze tabellen wordt de evolutie van de brutokost, van het voorgeschreven volume, van de kost per volume, van het percentage dat door de patiënt wordt betaald en van de persoonlijke aandelen weergegeven in de loop van de periode 2000 tot en met 2007.

De gegevens van twee klassen worden verstoord door factoren die niet verbonden zijn met de medische praktijk en ze moeten dus met de nodige voorzichtigheid worden onderzocht: de klassen V<sup>1</sup> en G<sup>2</sup>. Ze worden niet opgenomen in de onderstaande commentaren.

Qua volume stijgen praktisch alle klassen ieder jaar. Globaal gezien neemt het aantal afgeleverde DDD elk jaar toe met 4,9%. De belangrijkste toenames (zowel in % als in aantal DDD) vindt men terug bij de geneesmiddelen van het maagdarmkanaal en stofwisseling (A), bloed en bloedvormende organen (B) en het hartvaatstelsel (C). De enige klassen die niet stijgen zijn de dermatologische preparaten (D) en de urogenitaal stelsel en geslachtshormonen (G).

Qua kosten bedraagt de gemiddelde jaarlijkse groei 4,4%, maar de situatie varieert sterk van klasse tot klasse alsook van jaar tot jaar (dalingen in 2005 en 2006).

In de eerste plaats vindt men bepaalde klassen terug waarvan de gemiddelde kost alsook het volume elk jaar stijgen, wat belangrijke groeipercentages van de totale brutokost met zich mee brengt: de cytostatica en immunomodulerende middelen (L), bloed en bloedvormende organen (B) en de geneesmiddelen voor de zintuiglijke organen (S). De klasse L stijgt met gemiddeld 20 miljoen euro per jaar.

Twee belangrijke klassen (geneesmiddelen voor het hartvaatstelsel (C) en voor het maagdarmkanaal en stofwisseling (A)) kennen sinds jaren een dalende kost per eenheid. De daling is nog groter geworden in 2005–2007. Het verschijnen van generieken en talrijke budgettaire maatregelen liggen aan de oorsprong van deze vermindering in kost per DDD. Dankzij die prijsverlagingen wordt de belangrijke groei in volume gedeeltelijk opgevangen en blijft het budget voor die klassen onder controle (C : +17 miljoen euro elk jaar, A : +10 miljoen euro).

De klasse van de antimicrobiële middelen voor systemisch gebruik (J) cumuleert een voortdurende daling van de gemiddelde kost met een stagnerend volume. Het totale budget is gedaald (een gemiddelde daling van 3 miljoen euro per jaar). Het laatste jaar werd nochtans gekenmerkt door een nieuwe groei (volume en gemiddelde kost).

Voor 3 klassen is de voortdurende groei van de prijs per DDD enkel in de laatste jaren van de periode gestopt : de geneesmiddelen van het zenuwstelsel (N), van het ademhalingsstelsel (R) en van het skeletspierstelsel (M). De klasse N waarvan het

---

<sup>1</sup> De groei van de klasse V is in realiteit een artificiële groei als gevolg van de overgang van de aflevering van de gasvormige medische zuurstof van de magistrale bereidingen naar de farmaceutische specialiteiten; als gevolg van die overgang worden deze afleveringen voortaan geïdentificeerd in Farmanet, wat voorheen niet het geval was.

<sup>2</sup> De plotse daling van de klasse G in 2005 is te wijten aan het dat jaar uit de terugbetaling wegnemen van een groot aantal contraceptiva. Deze daling weerspiegelt noch de therapeutische praktijk (de patiënten blijven immers deze geneesmiddelen nemen maar ze worden niet meer geregistreerd in Farmanet) noch de evolutie van de terugbetaling op lange termijn (het merendeel van de contraceptiva werd geleidelijk aan terug opgenomen in de terugbetaling in de loop van 2006).

verbruik in volume blijft groeien, is de klasse waarvan de absolute uitgaven het meest stijgen (+29 miljoen euro per jaar).

Het percentage dat door de patiënt wordt betaald, vertoont een daling (van 20,0% in 2000 naar 19,4% in 2007). Talrijke parameters spelen in (stijging of daling) op dat globale resultaat.

De daling laat zich enerzijds verklaren door de prijsstijging van de verpakkingen binnen een klasse (de plafonds van de remgelden worden vaker bereikt). Anderzijds stijgen bepaalde beter vergoede klassen meer dan alle specialiteiten samen (bijvoorbeeld klasse L)<sup>3</sup>.

Omgekeerd werden enkele hogere plafonds gecreëerd die het percentage dat betaald wordt door de patiënt, doen stijgen (voor de grote verpakkingen in 2003, plafond "ATC-4" in 2005) . Bovendien kan het referentierugbetalingssysteem in bepaalde gevallen een meerkost voor de patiënt met zich mee brengen (als de originele specialiteiten hun prijs niet laten zakken tot op het niveau van de vergoedingsbasis).

In absolute waarde stijgt het persoonlijk aandeel van 421 tot 551 miljoen euro.

---

<sup>3</sup> De belangrijke verschillen in percentages tussen de verschillende ATC-klassen zijn te wijten aan het feit dat ze meer specialiteiten bevatten die ofwel in categorie A (aandeel van de patiënt = 0) worden vergoed (bijv. de antineoplastische en immunomodulerende middelen (L)) ofwel in categorie B, C of Cx worden vergoed (bijv. urogenitale stelsel en geslachtshormonen (G))



**Tabel 3.1.2.a Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: Evolutie van het Bruto bedrag 2000-2007 (in duiz. EURO)**

1ste niveau ATC	Anatomische hoofdgroep	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Jaarlijkse evolutie in %
A	MAAGDARMKANAAL EN METABOLISME	222.942	247.034	261.920	281.311	300.235	293.668	286.399	294.663	4,1%
B	BLOED EN BLOEDVORMENDE ORGANEN	62.245	74.428	93.596	111.580	128.755	143.826	154.732	160.447	14,5%
C	HARTVAATSTELSEL	604.852	649.129	679.009	701.761	738.584	712.566	688.319	723.545	2,6%
D	DERMATOLOGICA	35.568	36.640	38.012	37.924	40.843	40.435	33.693	32.118	-1,4%
G	UROGENITALE STELSEL EN GESLACHTSHORMONEN	92.234	94.191	98.234	99.550	96.642	63.454	76.321	67.159	-4,4%
H	SYSTEMISCHE HORMOONPREP., GESLACHTHOR. UITGEZ.	54.753	56.947	58.211	60.784	61.545	64.052	66.588	71.753	3,9%
J	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	290.722	273.622	268.392	271.962	258.713	263.371	242.299	269.620	-1,1%
L	ANTINEOPLASTISCHE EN IMMUNOMODULERENDE MIDDELEN	109.635	121.836	134.239	163.574	197.068	224.347	237.816	263.842	13,4%
M	SKELETSPIERSTELSEL	113.790	109.887	130.771	146.532	150.103	136.447	129.164	132.685	2,2%
N	ZENUWSTELSEL	291.898	323.405	363.255	412.469	454.970	455.151	461.198	494.603	7,8%
P	ANTIPARASITAIRE MIDDELEN	905	896	895	908	908	871	887	934	0,4%
R	ADEMHALINGSSTELSEL	197.664	213.337	226.289	232.461	246.421	258.283	257.515	273.551	4,8%
S	ZINTUIGLIJKE ORGANEN	22.392	25.081	26.144	30.470	32.807	34.535	34.513	34.918	6,6%
V	DIVERSE MIDDELEN	2.329	4.200	7.749	18.476	21.941	24.527	25.560	26.517	41,6%
TOTAAL :		2.101.930	2.230.632	2.386.714	2.569.761	2.729.535	2.715.534	2.695.004	2.846.356	4,4%

Opmerking : de gegevens van alle jaren zijn verwerkt op basis van de laatste link Geneesmiddel-ATC-DDD

**Tabel 3.1.2.b Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: Evolutie van het Volume 2000-2007 (in duiz. DDD)**

1ste niveau ATC	Anatomische hoofdgroep	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Jaarlijkse evolutie in %
A	MAAGDARMKANAAL EN METABOLISME	219.219	256.266	279.735	313.693	354.524	367.242	377.449	415.081	9,5%
B	BLOED EN BLOEDVORMENDE ORGANEN	50.078	55.065	51.917	60.920	69.086	75.086	77.756	83.896	7,6%
C	HARTVAATSTELSEL	1.096.433	1.181.481	1.261.467	1.370.622	1.514.819	1.598.143	1.702.925	1.819.440	7,5%
D	DERMATOLOGICA	24.926	24.752	25.174	24.741	25.666	25.514	24.144	23.101	-1,1%
G	UROGENITALE STELSEL EN GESLACHTSHORMONEN	382.062	387.128	368.314	349.682	325.661	163.546	261.075	289.927	-3,9%
H	SYSTEMISCHE HORMOONPREP., GESLACHTHOR. UITGEZ.	101.972	107.666	111.650	117.349	121.101	123.508	128.198	135.234	4,1%
J	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	103.700	98.853	99.890	102.015	98.095	104.628	104.151	110.899	1,0%
L	ANTINEOPLASTISCHE EN IMMUNOMODULERENDE MIDDELEN	24.667	26.812	28.961	31.723	34.572	35.358	35.814	38.318	6,5%
M	SKELETSPIERSTELSEL	178.599	174.882	194.317	210.339	221.179	212.703	210.911	219.643	3,0%
N	ZENUWSTELSEL	260.580	279.734	301.159	324.085	350.877	361.388	381.132	404.416	6,5%
P	ANTIPARASITAIRE MIDDELEN	1.245	1.250	1.256	1.287	1.349	1.345	1.384	1.496	2,7%
R	ADEMHALINGSSTELSEL	317.868	305.488	312.090	312.927	313.585	322.143	326.494	344.844	1,2%
S	ZINTUIGLIJKE ORGANEN	64.470	67.216	66.939	70.662	71.210	71.430	69.937	70.533	1,3%
V	DIVERSE MIDDELEN	203	291	474	998	1.209	1.352	1.422	1.487	32,9%
TOTAAL :		2.826.022	2.966.883	3.103.342	3.291.043	3.502.934	3.463.387	3.702.792	3.958.316	4,9%

Opmerking : de gegevens van alle jaren zijn verwerkt op basis van de laatste link Geneesmiddel-ATC-DDD

**Tabel 3.1.2.c Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: Evolutie van de ratio Brutobedrag/DDD 2000-2007 (in EURO/DDD)**

1ste niveau ATC	Anatomische hoofdgroep	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Jaarlijkse evolutie in %
A	MAAGDARMKANAAL EN METABOLISME	1,02	0,96	0,94	0,90	0,85	0,80	0,76	0,71	-5,0%
B	BLOED EN BLOEDVORMENDE ORGANEN	1,24	1,35	1,80	1,83	1,86	1,92	1,99	1,91	6,3%
C	HARTVAATSTELSEL	0,55	0,55	0,54	0,51	0,49	0,45	0,40	0,40	-4,6%
D	DERMATOLOGICA	1,43	1,48	1,51	1,53	1,59	1,58	1,40	1,39	-0,4%
G	UROGENITALE STELSEL EN GESLACHTSHORMONEN	0,24	0,24	0,27	0,28	0,30	0,39	0,29	0,23	-0,6%
H	SYSTEMISCHE HORMOONPREP., GESLACHTHOR. UITGEZ.	0,54	0,53	0,52	0,52	0,51	0,52	0,52	0,53	-0,2%
J	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	2,80	2,77	2,69	2,67	2,64	2,52	2,33	2,43	-2,0%
L	ANTINEOPLASTISCHE EN IMMUNOMODULERENDE MIDDELEN	4,44	4,54	4,64	5,16	5,70	6,34	6,64	6,89	6,5%
M	SKELETSPIERSTELSEL	0,64	0,63	0,67	0,70	0,68	0,64	0,61	0,60	-0,8%
N	ZENUWSTELSEL	1,12	1,16	1,21	1,27	1,30	1,26	1,21	1,22	1,3%
P	ANTIPARASITAIRE MIDDELEN	0,73	0,72	0,71	0,71	0,67	0,65	0,64	0,62	-2,2%
R	ADEMHALINGSSTELSEL	0,62	0,70	0,73	0,74	0,79	0,80	0,79	0,79	3,5%
S	ZINTUIGLIJKE ORGANEN	0,35	0,37	0,39	0,43	0,46	0,48	0,49	0,50	5,2%
V	DIVERSE MIDDELEN	11,47	14,46	16,36	18,51	18,14	18,15	17,98	17,84	6,5%
TOTAAL :		0,74	0,75	0,77	0,78	0,78	0,78	0,73	0,72	-0,5%

Opmerking : de gegevens van alle jaren zijn verwerkt op basis van de laatste link Geneesmiddel-ATC-DDD

**Tabel 3.1.2.d Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: Evolutie van het percentage dat door de patiënt wordt betaald 2000-2007 (in %)**

1ste niveau ATC	Anatomische hoofdgroep	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Jaarlijkse evolutie in %
A	MAAGDARMKANAAL EN METABOLISME	14,3%	14,6%	15,2%	15,5%	15,3%	17,1%	19,1%	18,2%	3,5%
B	BLOED EN BLOEDVORMENDE ORGANEN	21,0%	18,7%	13,0%	12,7%	12,7%	13,1%	14,9%	14,7%	-4,9%
C	HARTVAATSTELSEL	18,7%	18,4%	18,3%	19,9%	19,8%	21,5%	22,8%	22,0%	2,4%
D	DERMATOLOGICA	17,6%	17,4%	17,4%	17,5%	17,4%	17,4%	21,5%	21,5%	2,9%
G	UROGENITALE STELSEL EN GESLACHTSHORMONEN	53,1%	52,0%	48,2%	46,7%	43,6%	27,1%	40,5%	50,9%	-0,6%
H	SYSTEMISCHE HORMOONPREP., GESLACHTHOR. UITGEZ.	9,7%	9,4%	9,3%	8,9%	8,7%	8,2%	7,8%	7,3%	-4,0%
J	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	21,7%	21,5%	21,6%	21,2%	20,6%	22,2%	22,2%	21,0%	-0,5%
L	ANTINEOPLASTISCHE EN IMMUNOMODULERENDE MIDDELEN	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,6%	0,8%	0,8%	0,7%	11,0%
M	SKELETSPIERSTELSEL	21,9%	23,5%	25,6%	26,3%	23,8%	24,0%	25,2%	24,2%	1,4%
N	ZENUWSTELSEL	19,8%	20,0%	20,1%	20,5%	20,3%	20,1%	19,9%	19,5%	-0,2%
P	ANTIPARASITAIRE MIDDELEN	23,2%	23,3%	23,3%	23,3%	23,3%	27,0%	25,2%	23,2%	0,0%
R	ADEMHALINGSSTELSEL	25,8%	24,8%	26,0%	26,7%	25,9%	26,4%	26,8%	26,7%	0,5%
S	ZINTUIGLIJKE ORGANEN	22,0%	21,6%	21,1%	20,3%	19,7%	19,7%	20,6%	20,3%	-1,1%
V	DIVERSE MIDDELEN	11,2%	5,6%	3,0%	1,7%	1,7%	1,4%	1,0%	0,9%	-30,3%
TOTAAL :		20,0%	19,7%	19,5%	19,7%	18,9%	18,9%	19,8%	19,4%	-0,5%

Opmerking : de gegevens van alle jaren zijn verwerkt op basis van de laatste link Geneesmiddel-ATC-DDD

**Tabel 3.1.2.e Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: Evolutie van de persoonlijke aandelen 2000-2007 (in duiz. EURO)**

1ste niveau ATC	Anatomische hoofdgroep	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Jaarlijkse evolutie in %
A	MAAGDARMKANAAL EN METABOLISME	31.959	35.950	39.719	43.715	45.851	50.361	54.664	53.685	5,3%
B	BLOED EN BLOEDVORMENDE ORGANEN	13.061	13.891	12.183	14.152	16.362	18.802	22.998	23.612	13,7%
C	HARTVAATSTELSEL	113.129	119.722	124.127	139.578	146.471	153.343	156.803	159.421	3,4%
D	DERMATOLOGICA	6.256	6.360	6.611	6.632	7.097	7.032	7.242	6.892	1,0%
G	UROGENITALE STELSEL EN GESLACHTSHORMONEN	48.939	49.011	47.331	46.459	42.174	17.205	30.879	34.169	-7,4%
H	SYSTEMISCHE HORMOONPREP., GESLACHTHOR. UITGEZ.	5.337	5.358	5.391	5.409	5.325	5.281	5.187	5.255	-0,7%
J	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	63.004	58.866	57.843	57.729	53.269	58.374	53.895	56.584	-0,5%
L	ANTINEOPLASTISCHE EN IMMUNOMODULERENDE MIDDELEN	385	460	585	864	1.113	1.729	1.920	1.926	22,2%
M	SKELETSPIERSTELSEL	24.886	25.874	33.522	38.528	35.676	32.812	32.499	32.065	-4,5%
N	ZENUWSTELSEL	57.931	64.593	73.097	84.615	92.350	91.453	91.568	96.551	3,4%
P	ANTIPARASITAIRE MIDDELEN	210	208	208	212	211	235	224	217	0,6%
R	ADEMHALINGSSTELSEL	50.904	52.956	58.759	62.101	63.898	68.152	68.892	73.092	4,2%
S	ZINTUIGLIJKE ORGANEN	4.928	5.422	5.517	6.178	6.448	6.817	7.097	7.103	3,5%
V	DIVERSE MIDDELEN	261	235	234	308	366	355	258	238	-6,3%
TOTAAL :		421.188	438.906	465.127	506.480	516.612	511.952	534.127	550.810	2,1%

Opmerking : de gegevens van alle jaren zijn verwerkt op basis van de laatste link Geneesmiddel-ATC-DDD

### **3.1.3 Therapeutische hoofdgroepen (ATC niveau 2) per geslacht en leeftijdsklasse (tabel 3.1.3)**

Het geneesmiddelenverbruik stijgt met de leeftijd. Over het algemeen gebruiken vrouwen meer geneesmiddelen (uitgedrukt in DDD) dan mannen. Dit is het meest uitgesproken in de leeftijdsklasse 21-40 jaar waar de contraceptiva een zeer belangrijk volume vertegenwoordigen.

De zuurremmers (A02) worden voorgeschreven aan patiënten vanaf 20 jaar. Er wordt een stijgend gebruik in functie van de leeftijd waargenomen. Antidiabetica worden vooral voorgeschreven vanaf 40 jaar. Er is eveneens een belangrijke toename met de leeftijd.

Vrouwen maken in het algemeen meer gebruik van de verschillende klassen van antihypertensiva. Tot 81 jaar hebben mannen nochtans een hoger verbruik in de klasse C08 (calciumantagonisten) en C09 (angiotensinesysteem). Daarentegen worden hypolipemiërende middelen meer voorgeschreven aan mannen.

Schildklierpreparaten worden meer aan vrouwen voorgeschreven. Zoals geweten komen schildklierziekten meer voor bij vrouwen.

Vrouwen krijgen opvallend meer psychotrope geneesmiddelen voorgeschreven (narcotische analgetica, antidepressiva).

Voor de luchtwegen vindt men bij mannen een opmerkelijke toename vanaf de leeftijd van 60 jaar in het gebruik van bronchodilatantia. Tot deze leeftijd is er geen geslachtsverschil (astma). Zuurstof (V03) wordt ook meer verbruikt door mannen.

**Tabel 3.1.3 Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: Therapeutische hoofdgroepen per geslacht en ruime leeftijdsklasse van de patiënt: volume (DDD) per 1000 personen/dag - 2007**

Pagina 1

ATC	Therapeutische Hoofdgroep	Vrouwen					Mannen				
		0-20 jaar	21-40 jaar	41-60 jaar	61-80 jaar	81 jaar en +	0-20 jaar	21-40 jaar	41-60 jaar	61-80 jaar	81 jaar en +
A01	MONDPREPARATEN	0,143	0,076	0,132	0,286	0,499	0,140	0,046	0,074	0,208	0,371
A02	MIDDELEN BIJ AANDOENINGEN DIE VERBAND HOUDEN MET MAAGZUUR	4,019	20,530	67,505	147,256	219,516	3,306	19,032	56,173	118,981	169,085
A03	MIDDELEN BIJ FUNCTIONELE GASTRO-INTESTINALE AANDOENINGEN	0,799	2,401	4,627	10,147	14,115	0,376	1,126	2,362	5,196	6,906
A04	ANTI-EMETICA EN MIDDELEN TEGEN NAUSEA	0,003	0,004	0,014	0,021	0,005	0,003	0,003	0,010	0,029	0,009
A05	GAL- EN LEVERTHERAPEUTICA	0,066	0,099	0,511	1,143	0,972	0,079	0,114	0,235	0,558	0,819
A06	LAXANTIA	0,000	0,023	0,219	0,626	0,196	0,002	0,013	0,455	0,972	0,829
A07	ANTIARRHOICA, ANTI-INFLAMMATOIRE/ANTIMICROBIELE DARMMIDDELEN	0,293	2,127	3,812	4,559	4,891	0,287	1,968	3,585	5,315	4,888
A09	DIGESTIVA, ENZYMEN INBEGREPEN	0,466	0,326	0,222	0,533	0,441	0,589	0,475	0,547	1,024	0,647
A10	ANTI-DIABETISCHE MIDDELEN	2,057	6,646	38,554	136,580	125,726	2,176	7,137	49,864	157,699	124,890
A11	VITAMINEN	0,041	0,156	0,473	0,716	0,533	0,065	0,079	0,246	0,597	0,735
A16	OVERIGE PREPARATEN I.V.M. MAAGDARMKANAAL EN STOFWISSELING	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,003	0,000	0,000	0,000	0,000
B01	ANTITHROMBOTICA	0,292	3,082	10,738	51,578	117,359	0,319	2,334	16,469	89,146	149,379
B02	ANTIHEMORRAGICA	0,047	0,123	0,208	0,104	0,251	0,079	0,106	0,117	0,177	0,394
B03	MIDDELEN BIJ ANEMIE	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
B05	BLOEDVERVANGINGSMIDDELEN EN PERFUSIEVLOEISTOFFEN	0,009	0,022	0,032	0,110	1,516	0,009	0,008	0,021	0,093	0,618
C01	CARDIACA	0,055	0,402	8,122	100,892	397,805	0,053	0,520	16,190	150,080	429,060
C02	ANTIHYPERTENSIVA	0,013	0,643	4,135	23,097	36,092	0,034	0,359	4,699	18,709	22,663
C03	DIURETICA	0,176	4,399	40,180	153,895	337,530	0,117	1,619	20,351	106,424	267,991
C04	PERIFERE VASODILATANTIA	0,000	0,000	0,000	0,001	0,006	0,000	0,000	0,000	0,001	0,001
C05	VASOPROTECTIVA	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
C07	BETA-BLOKKERS	0,570	9,741	82,337	233,839	256,480	0,422	7,978	68,580	197,372	256,952
C08	CALCIUMANTAGONISTEN	0,117	2,686	29,414	138,773	244,706	0,162	3,638	44,856	177,379	234,559
C09	MIDDELEN AANGRIJPEND OP HET RENINE-ANGIOTENSINESYSTEEM	0,325	6,274	89,002	352,290	490,840	0,464	10,324	121,122	392,175	450,311
C10	HYPOLIPEMIERENDE MIDDELEN	0,389	6,095	111,624	471,888	360,408	0,282	11,146	184,275	541,496	386,920
D01	ANTIMYCOTICA VOOR DERMATOLOGISCH GEBRUIK	0,770	2,118	3,493	4,448	4,522	0,671	1,939	2,898	4,321	4,517
D03	WOND- EN ULCUSMIDDELEN	0,001	0,003	0,020	0,183	0,924	0,002	0,004	0,022	0,138	0,581
D05	PSORIASISMIDDELEN	0,065	0,254	0,496	0,736	0,703	0,054	0,394	0,767	1,040	0,890
D06	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR DERMATOLOGISCH GEBRUIK	0,033	0,172	0,076	0,063	0,108	0,008	0,124	0,059	0,080	0,172
D07	DERMATOLOGISCHE CORTICOSTEROIDEN	1,030	1,620	2,273	3,960	5,826	0,898	1,032	1,716	3,557	5,862
D10	ACNEPREPARATEN	0,995	1,126	0,270	0,024	0,003	2,494	0,882	0,151	0,063	0,022
D11	OVERIGE DERMATOLOGICA	0,162	0,097	0,055	0,037	0,021	0,145	0,077	0,049	0,044	0,048
G01	GYNECOLOGISCHE ANTIINFECTIEUZE MIDDELEN EN ANTISEPTICA	0,536	2,896	2,061	1,413	1,453	0,018	0,049	0,059	0,068	0,081
G02	OVERIGE GYNECOLOGISCHE MIDDELEN	3,043	1,176	0,258	0,127	0,240	0,003	0,023	0,061	0,145	0,229
G03	GESLACHTSHORMONEN EN MODULATOREN VAN HET GENITALE STELSEL	194,230	276,946	134,297	45,551	22,587	0,349	0,751	0,926	2,397	5,202
G04	UROLOGICA	0,438	0,389	1,651	7,331	15,124	0,588	0,313	2,878	29,158	46,822
H01	HYPOFYSE-, HYPOTHALAMUSHORMONEN EN ANALOGEN	1,107	0,282	0,459	0,506	0,324	1,536	0,258	0,383	0,529	0,364
H02	CORTICOSTEROIDEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	1,310	6,605	14,429	25,516	34,361	1,329	5,162	11,942	30,950	46,300
H03	SCHILDKLIER THERAPEUTICA	1,781	18,521	51,295	72,135	64,441	0,548	2,865	9,613	20,808	24,768
H04	PANCREASHORMONEN	0,003	0,003	0,006	0,012	0,027	0,003	0,003	0,006	0,013	0,019
H05	CALCIUMREGULERENDE MIDDELEN	0,008	0,082	0,354	1,084	2,254	0,007	0,072	0,198	0,362	0,933

Tabel 3.1.3 Pagina 2

ATC	Therapeutische Hoofdgroep	Vrouwen					Mannen				
		0-20 jaar	21-40 jaar	41-60 jaar	61-80 jaar	81 jaar en +	0-20 jaar	21-40 jaar	41-60 jaar	61-80 jaar	81 jaar en +
J01	ANTIBACTERIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	17,152	28,150	28,983	35,501	49,179	15,800	18,851	21,467	34,427	46,709
J02	ANTIMYCOTICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,449	2,265	2,417	1,765	1,429	0,240	1,023	1,358	1,738	1,716
J04	ANTIMYCOBACTERIELE MIDDELEN	0,079	0,323	0,231	0,191	0,104	0,055	0,286	0,292	0,409	0,457
J05	ANTIVIRALE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,142	1,313	1,535	0,318	0,106	0,146	1,417	2,930	0,954	0,156
J06	SERA EN IMMUNOGLOBULINEN	0,011	0,024	0,030	0,011	0,005	0,013	0,008	0,012	0,014	0,007
J07	VACCINS	0,294	0,103	0,328	1,573	2,226	0,198	0,075	0,260	1,527	2,174
L01	CYTOSTATICA	0,090	0,129	0,456	1,176	1,260	0,073	0,088	0,359	1,790	3,199
L02	ENDOCRIENE THERAPIE	0,130	1,207	9,292	16,430	14,854	0,013	0,003	0,396	14,653	60,354
L03	IMMUNOSTIMULANTIA	0,077	1,258	1,943	0,461	0,034	0,017	0,691	0,978	0,419	0,168
L04	IMMUNOSUPPRESSIVA	0,382	2,032	5,322	6,777	2,587	0,387	1,967	4,574	6,542	2,385
M01	ANTI-INFLAMMATOIRE EN ANTIREUMATISCHE MIDDELEN	6,667	27,966	53,144	80,273	67,486	5,034	22,584	38,820	55,240	49,680
M03	SPIERRELAXANTIA	0,102	0,310	1,034	1,115	0,724	0,128	0,571	1,082	1,651	0,832
M04	JICHTMIDDELEN	0,013	0,147	2,302	13,111	19,034	0,028	1,156	14,821	44,016	41,090
M05	MIDDELEN VOOR DE BEHANDELING VAN BEENDERZIEKTEN	0,005	0,181	11,685	76,586	99,660	0,012	0,102	1,341	6,570	11,512
N01	ANESTHETICA	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
N02	ANALGETICA	0,181	3,982	16,983	35,674	54,209	0,128	3,363	12,399	21,248	25,704
N03	ANTI-EPILEPTICA	2,348	6,651	11,348	11,937	10,175	2,660	7,772	12,714	14,359	12,162
N04	PARKINSONMIDDELEN	0,039	0,305	1,739	12,725	26,092	0,076	0,596	2,566	16,808	30,461
N05	PSYCHOLEPTICA	0,703	5,542	13,265	14,729	25,399	1,973	9,985	13,333	10,967	15,591
N06	PSYCHOANALEPTICA	4,403	45,378	116,399	149,787	235,410	7,730	23,318	53,492	72,522	130,215
N07	OVERIGE MIDDELEN VOOR HET CENTRAAL ZENUWSTELSEL	0,131	1,908	8,438	29,630	61,492	0,076	1,123	4,226	15,137	39,780
P01	ANTIPROTOZOIRE MIDDELEN	0,059	0,545	0,922	0,806	0,449	0,018	0,099	0,240	0,339	0,303
P02	ANTHELMINTHICA	0,001	0,004	0,003	0,044	0,002	0,003	0,021	0,009	0,010	0,003
R01	MIDDELEN VOOR NASAAL GEBRUIK	7,204	11,223	14,574	16,495	13,106	8,126	8,707	11,972	18,655	17,363
R03	MIDDELEN VOOR OBSTRUCTIEVE AANDOENINGEN VAN DE LUCHTWEGEN	22,091	18,040	42,336	79,482	90,803	29,842	16,549	40,024	139,637	192,583
R05	HOEST- EN VERKOUDHEIDSMIDDELEN	1,821	4,989	10,221	21,835	36,879	1,771	3,736	9,068	37,958	74,059
R06	ANTI-HISTAMINICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	12,426	19,794	28,264	32,661	46,067	13,703	12,672	15,550	21,804	35,518
S01	MIDDELEN VOOR OOGHEELKUNDIG GEBRUIK	2,835	2,861	10,901	49,958	87,641	2,868	2,689	9,800	44,577	86,734
S02	MIDDELEN VOOR OORHEELKUNDIG GEBRUIK	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
S03	OOG- EN OORHEELKUNDIGE MIDDELEN	2,556	1,221	1,813	3,299	4,800	3,783	0,985	1,376	2,933	4,916
V01	ALLERGENEN	0,000	0,001	0,003	0,003	0,000	0,002	0,002	0,004	0,004	0,001
V03	ALLE OVERIGE THERAPEUTISCHE MIDDELEN	0,015	0,036	0,224	0,862	1,315	0,015	0,052	0,293	1,765	2,745
V04	DIAGNOSTICA	0,001	0,013	0,003	0,002	0,001	0,000	0,000	0,000	0,001	0,000
V06	ALGEMENE VOEDINGSSTOFFEN	0,003	0,001	0,001	0,000	0,000	0,005	0,002	0,000	0,000	0,000
V07	ALLE OVERIGE NIET-THERAPEUTISCHE MIDDELEN	0,000	0,000	0,001	0,001	0,001	0,000	0,000	0,001	0,001	0,000
V08	CONTRASTMIDDELEN	0,000	0,002	0,002	0,003	0,002	0,000	0,001	0,002	0,003	0,002
TOTAAL		444,409	909,545	1.857,796	4.036,588	5.566,082	285,867	481,701	1.422,556	3.782,475	5.256,159

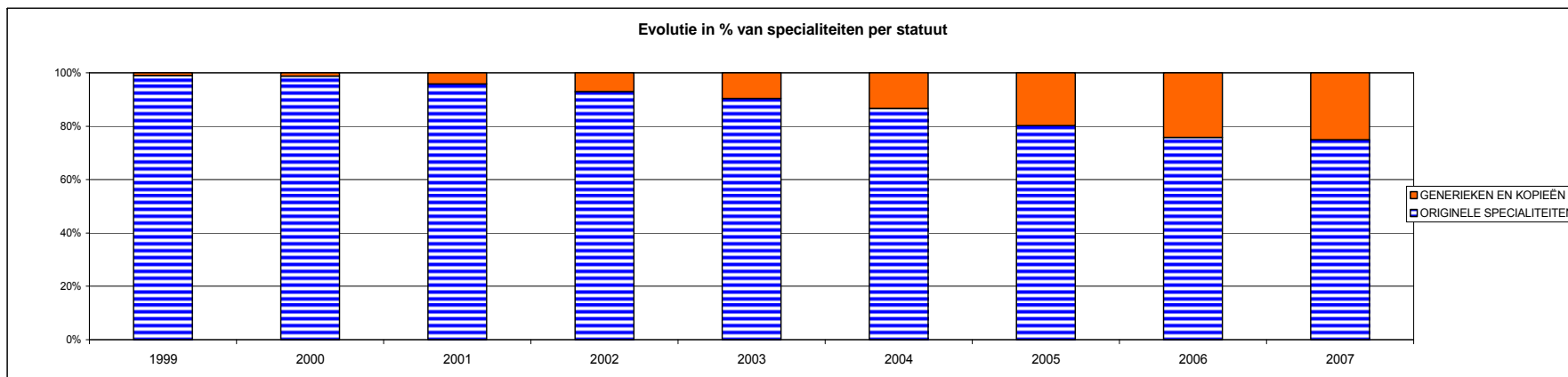
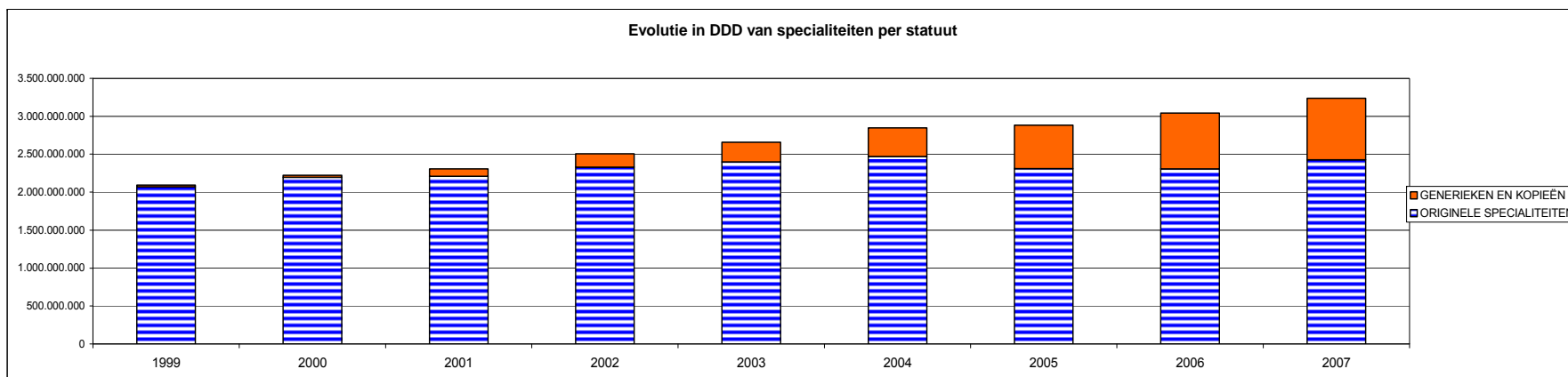


### **3.1.4 Verdeling van de farmaceutische specialiteiten volgens hun statuut (tabel 3.1.4)**

Door de invoering van het systeem van de referentietegemoetkoming op 1 juni 2001, is het aandeel van de generieken in het gebruik van de geneesmiddelen gestegen. De gemiddelde arts schrijft in 2007 zo'n 25,1% (uitgedrukt in DDD) geneesmiddelen voor onder de vorm van een generiek.

**Tabel 3.1.4 Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Overzicht van farmaceutische specialiteiten volgens het statuut - volume (in DDD)**

Statuut	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ORIGINELE SPECIALITEITEN	2.071.476.817	2.195.288.539	2.210.305.420	2.327.521.050	2.401.783.320	2.469.069.561	2.312.600.038	2.307.970.267	2.425.102.378
GENERIEKEN EN KOPIEËN	20.097.372	27.309.786	94.872.340	177.641.829	255.693.103	380.598.420	568.920.062	734.934.157	814.375.683
TOTAAL	2.091.574.188	2.222.598.326	2.305.177.760	2.505.162.879	2.657.476.423	2.849.667.980	2.881.520.101	3.042.904.424	3.239.478.061



### 3.1.5 New Chemical Entities (tabel 3.1.5)

Deze tabel geeft de verhouding weer tussen de nieuwe werkzame bestanddelen (NCE) ten opzichte van het totaal aantal geneesmiddelen uitgedrukt in DDD. 4 jaar na elkaar worden die geneesmiddelen beschouwd als nieuw en meegeteld in de teller. Voor 2007 bijvoorbeeld worden de geneesmiddelen die voor het eerst werden vergoed in 2004, 2005, 2006 en 2007 beschouwd als NCE's. Bijlage 2 bevat de lijst van NCE's voor de jaren 1997 t.e.m. 2007.

Verskillende nieuwe geneesmiddelen zoals oncolytica, specifieke anti-emetica, groeifactoren, enz. worden bijna uitsluitend in het ziekenhuis gebruikt. De gegevens hierover zijn dus ook niet terug te vinden in de Farmanetgegevens.

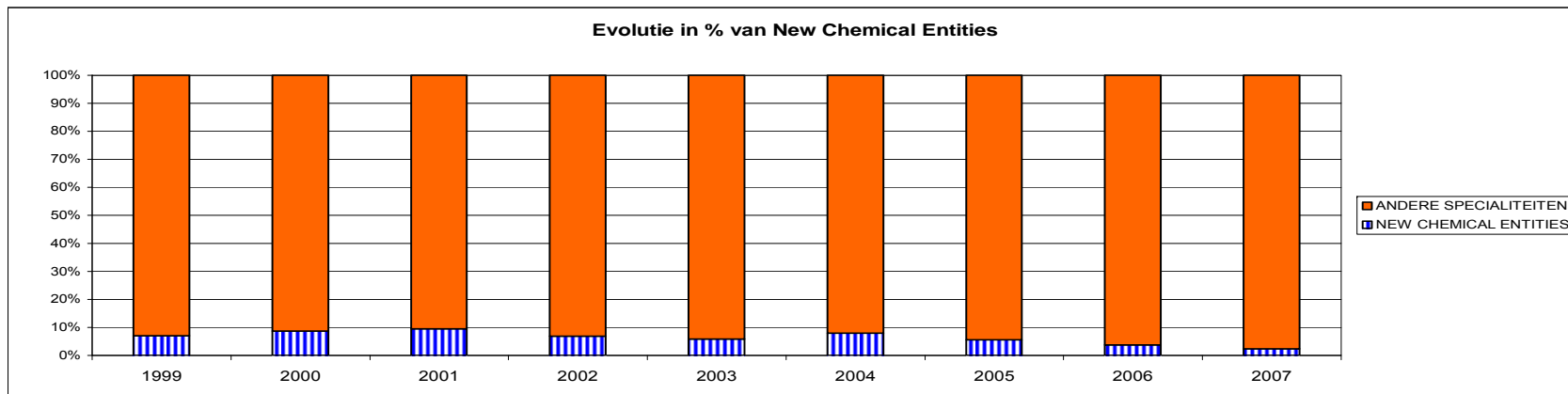
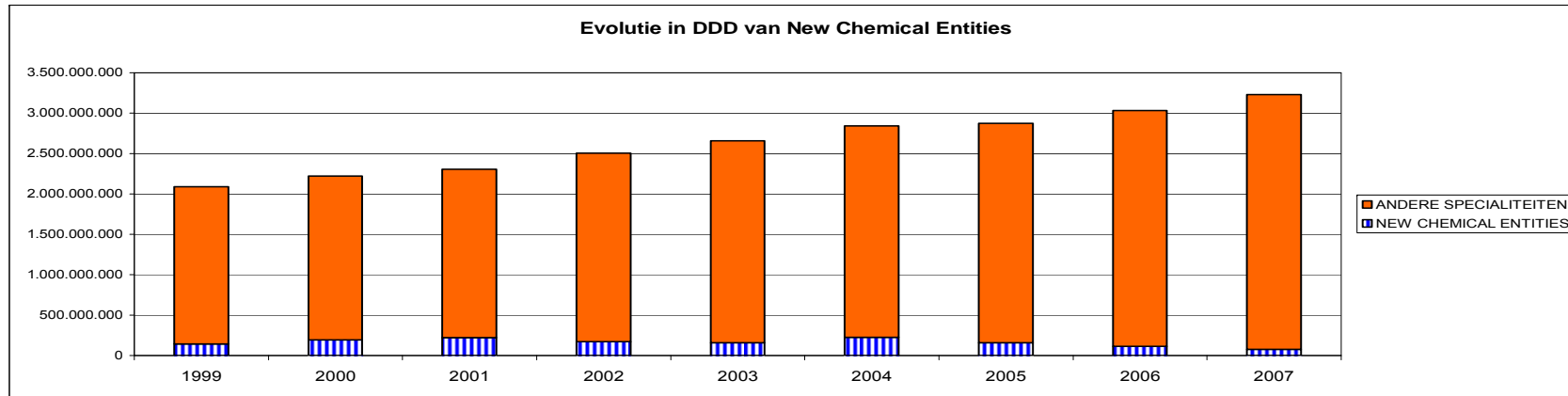
Eenzijds worden de specialiteiten die in 2003 in de terugbetaling opgenomen werden, niet meer beschouwd als NCE in 2007. Het gaat over een 19-tal werkzame bestanddelen waarvan enkele belangrijke in verbruik : rosuvastatine en escitalopram.

Anderzijds zijn de nieuwe werkzame bestanddelen van het jaar 2007 (17 in totaal) minder belangrijk qua volume : olmesartan medoxomil met diuretica is het belangrijkste.

Opmerking: In de lijst van NCE's wordt geen rekening gehouden met nieuwe indicaties voor reeds vergoedbare geneesmiddelen.

**Tabel 3.1.5 Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Voorschrijven van New Chemical Entities - volume (in DDD)**

Geneesmiddelengroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
NEW CHEMICAL ENTITIES	145.498.539	192.911.960	219.218.919	171.343.006	156.701.236	224.133.172	158.784.774	114.249.366	76.933.009
ANDERE SPECIALITEITEN	1.946.075.607	2.029.686.365	2.085.958.718	2.333.819.832	2.500.775.127	2.620.155.328	2.713.686.510	2.918.446.496	3.151.462.710
TOTAAL	2.091.574.147	2.222.598.326	2.305.177.637	2.505.162.838	2.657.476.363	2.844.288.500	2.872.471.284	3.032.695.863	3.228.395.720



Wordt beschouwd als New Chemical Entities gedurende het jaar T :  
 een werkzaam bestanddeel dat voor de eerste keer terugbetaald werd in de loop van de laatste 4 jaar, zijnde gedurende de periode T-3 tot T; de lijst van de nieuwe terugbetalingen sinds 1997 vindt men terug in bijlage 2

## **3.2. Gegevens volgens voorschrijver**

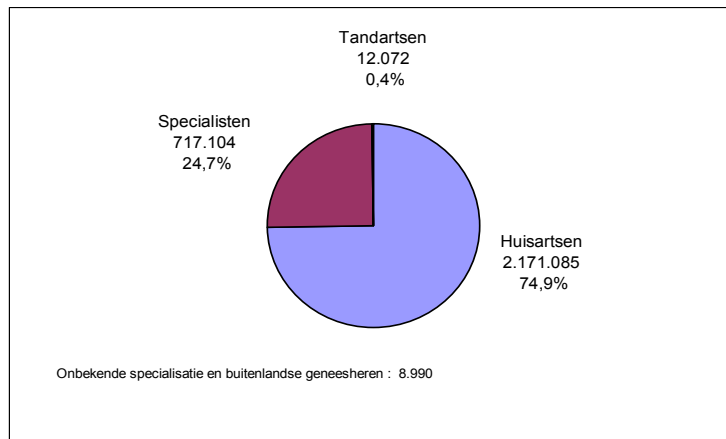
### **3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2007 (tabel 3.2.1)**

Zoals in de voorbije jaren blijkt uit deze taartdiagrammen dat in 2007 84% van het volume van de geneesmiddelen voorgeschreven wordt door de huisartsen.

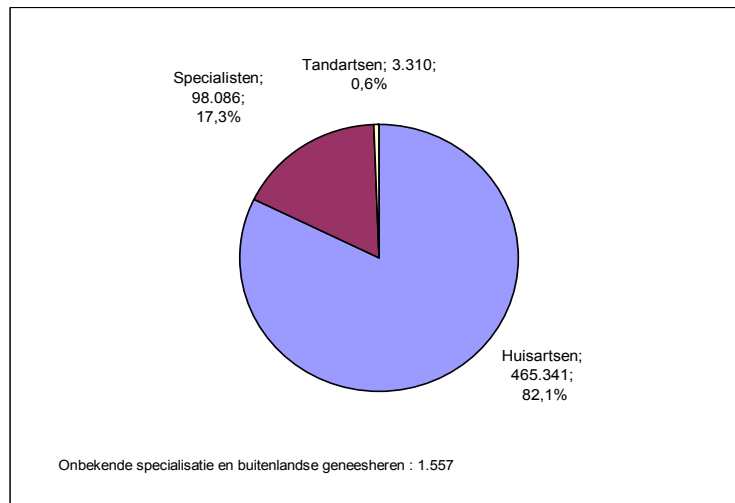
Er is wel een toename van het voorschrijven door geneesheren-specialisten. Dit komt omdat nieuwe geneesmiddelen meestal ingeschreven worden met bijzondere vergoedingsvoorwaarden (hoofdstuk IV). De eerste diagnose wordt dan altijd gesteld door een geneesheer-specialist.

**Tabel 3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2007**

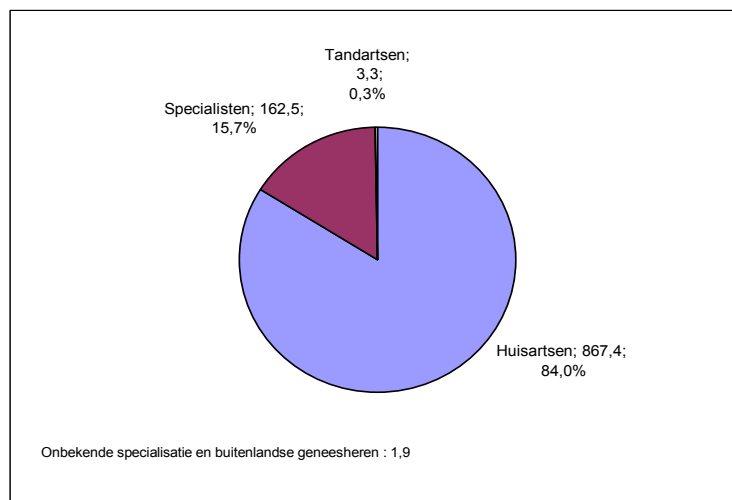
**Brutobedrag (duiz. EURO)**



**Persoonlijk aandeel (duiz. EURO)**



**DDD / 1000 inw. / dag**



### 3.2.2 De anatomische hoofdgroepen (ATC niveau 1) volgens de voorschrijver (tabel 3.2.2)

De gegevens in deze tabel worden opgesplitst volgens huisartsen, specialisten en tandartsen.

Huisartsen schrijven hoofdzakelijk (uitgedrukt in DDD) cardiovasculaire middelen voor (bijna de helft), gevolgd door geneesmiddelen voor het maagdarmkanaal en het metabolisme, geneesmiddelen voor het zenuwstelsel en geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel.

De specialisten, een heterogene groep, zijn minder geconcentreerd op bepaalde klassen. Opmerkelijk is de klasse L, waarvan de zeer hoge behandelingskosten het aandeel in de uitgaven verheft tot bijna een kwart.

Tandartsen schrijven hoofdzakelijk anti-inflammatoire geneesmiddelen en antibiotica voor.

**Tabel 3.2.2 Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: de anatomische hoofdgroepen volgens de voorschrijver**

1ste niveau ATC	Anatomische hoofdgroep	HUISARTSEN			SPECIALISTEN			TANDARTSEN		
		% Brutobedrag	% Persoonlijk aandeel	% DDD	% Brutobedrag	% Persoonlijk aandeel	% DDD	% Brutobedrag	% Persoonlijk aandeel	% DDD
A	MAAGDARMKANAAL EN METABOLISME	11,4%	10,6%	10,2%	8,2%	8,3%	9,5%	1,6%	1,4%	1,9%
B	BLOED EN BLOEDVORMENDE ORGANEN	5,7%	4,2%	2,1%	5,8%	4,7%	2,0%	1,2%	0,7%	0,4%
C	HARTVAATSTELSEL	31,1%	32,4%	49,7%	8,6%	14,4%	23,0%	3,0%	2,6%	6,8%
D	DERMATOLOGICA	1,0%	1,0%	0,5%	2,2%	3,5%	1,4%	0,3%	0,2%	0,2%
G	UROGENITALE STELSEL EN GESLACHTSHORMONEN	2,3%	4,8%	6,3%	5,7%	14,3%	19,7%	0,6%	1,1%	2,4%
H	SYSTEMISCHE HORMOONPREP., GESLACHTHOR. UITGEZ.	1,8%	0,9%	3,1%	4,4%	1,5%	4,9%	0,4%	0,2%	1,3%
J	ANTIMICROBIELE MIDDELEN VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	8,1%	9,9%	2,6%	10,4%	8,3%	2,9%	69,4%	65,1%	41,7%
L	ANTINEOPLASTISCHE EN IMMUNOMODULERENDE MIDDELEN	4,1%	0,1%	0,5%	23,5%	1,5%	3,1%	1,0%	0,0%	0,1%
M	SKELETSPIERSTELSEL	5,4%	6,1%	5,6%	2,7%	4,9%	4,5%	17,5%	23,4%	39,8%
N	ZENUWSTELSEL	17,1%	16,4%	9,7%	17,2%	20,5%	12,7%	3,0%	2,8%	2,3%
P	ANTIPARASITAIRE MIDDELEN	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,3%	0,3%	0,3%
R	ADEMHALINGSSTELSEL	10,6%	13,1%	8,9%	6,4%	11,9%	8,2%	1,6%	2,0%	2,4%
S	ZINTUIGLIJKE ORGANEN	0,4%	0,4%	0,7%	3,9%	5,8%	7,8%	0,2%	0,1%	0,5%
V	DIVERSE MIDDELEN	1,0%	0,0%	0,0%	0,9%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
TOTAAL		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%



### 3.2.3 Gegevens over de chemische ondergroepen (ATC niveau 4) - DU90%

In de volgende acht tabellen worden de chemische ondergroepen (vierde niveau van de ATC-rangschikking) besproken. Enkel de geneesmiddelen die tot het DU90%-segment<sup>4</sup> behoren, worden weergegeven.

De afgebeelde rangorde in 2007 is deze volgens het brutobedrag (eerste kolom).

---

<sup>4</sup> Er zijn in ons land meer dan 6.000 verschillende terugbetaalde verpakkingen in de handel. In sommige andere landen van Europa is er meer verscheidenheid (Frankrijk, Duitsland), in andere landen minder (de Scandinavische landen).

Elke voorschrijver schrijft maar een deel van dit aantal voor. De huisarts schrijft in principe een groot deel van die specialiteiten voor omdat hij met allerlei pathologieën in contact komt. Bij de specialisten is dit aantal kleiner en toegespitst op het vakgebied.

Op nationaal niveau zorgt een klein deel van de specialiteiten voor het grootste deel van het verbruik. Een groot aantal weinig gebruikte geneesmiddelen vormen samen maar een fractie van het totale verbruik.

Internationaal is voorgesteld om een scheidingslijn te trekken tussen het voornaamste segment van de geneesmiddelen - die 90 % van het verbruik uitmaken, dit is de DU 90 % of "DRUG UTILISATION 90 %" - en het minder belangrijke segment, die slechts 10 % van het verbruik uitmaken.

### 3.2.3.1 DU90% voor alle voorschrijvers (tabel 3.2.3.1)

De afgebeelde rangorde is deze volgens het brutobedrag.

Voor het gebruik in DDD wordt eveneens een rangorde opgesteld.

De cholesterolsynthetaseremmers (HMG-CoA-reductaseremmers) vertegenwoordigen 8,0% van het brutobedrag en staan op de eerste plaats in het gebruik.

De geneesmiddelen die het meest vooruitgegaan zijn binnen de rangschikking zijn :

- de klasse N03AX "Overige anti-epileptica" (Lamictal, Keppra, Topamax, enz.)
- de klasse L02BG "Enzymremmers" (Arimidex, Femara, enz.)
- de klasse C10AX "Overige hypolipemiërende middelen" (Ezetrol)
- de klasse J05AE "Protease-inhibitoren" (Kaletra, Telzir, enz.).

Enkele nieuwe klassen komen de lijst van DU90% vervoegen:

- de klasse M05BB "Bisfosfonaten, combinatiepreparaten" (Fosavance),
- de klasse J07BH "Rotavirusdiarreevaccins",
- de klasse A10BG « Thiazolidinedionen » (Avandia, Actos).

De klassen L04AB en L04AD zijn niet echt nieuwe klassen ( hun « verschijning » is het resultaat van een wijziging in de ATC-classificatie die tussen de jaren 2006 en 2007 werd doorgevoerd<sup>5</sup>).

De klassen die in 2007 het meest dalen in de rangschikking, zijn :

- de klasse M05BA « Bisfosfonaten » (Fosamax, etc),
- de klasse M01AC « Oxicamderivaten » (Mobic, Feldene, etc),
- de klasse J01FA « Macroliden »,
- de klasse N02AB « Fenyloperidinederivaten » (Durogesic, Fentanyl, etc).

---

<sup>5</sup> De oude ATC-klasse L04AA « Selectieve immunosuppressiva agenten » is voortaan in 4 verschillende groepen opgesplitst : de klasse L04AA « Selectieve immunosuppressiva », de klasse L04AB « Tumornecrosefactor-alfa (tnf-alfa) remmers », de klasse L04AC « Interleukineremmers », de klasse L04AD « Calcineurineremmers »

**Tabel 3.2.3. 1 Voorschriften van de huisartsen, specialisten en tandartsen: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	1	C10AA	HMG-CoA REDUCTASEREMMERS (STATINES)	8,0%	227.935	522.263	13,2%	1	1
2	2	A02BC	INHIBITOREN VAN DE PROTONPOMP	5,2%	148.309	160.784	4,1%	5	7
3	4	R03AK	SYMPATHICOMIMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDOEN	3,7%	104.349	78.053	2,0%	11	10
4	3	N06AB	SELECTIEVE SEROTONINE-HEROPNAMEREMMERS	3,5%	99.322	143.206	3,6%	7	6
5	6	N06AX	OVERIGE ANTIDEPRESSIVA	2,9%	83.026	68.119	1,7%	12	13
6	7	C09AA	ACE-REMMERS, ENKELVOUDIG	2,5%	71.411	242.996	6,1%	2	2
7	*	L04AB	TUMORNECROSEFACTOR-ALFA (TNF-ALFA) REMMERS	2,4%	69.246	1.675	0,0%	131	*
8	9	C09CA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN, ENKELVOUDIG	2,3%	66.537	121.044	3,1%	8	8
9	8	B01AC	TROMBOCYTENAGGREGATIEREMMERS, HEPARINE UITGEZONDERD	2,3%	65.743	38.266	1,0%	28	29
10	10	C07AB	BETA-BLOKKERS, SELECTIEVE	2,1%	59.390	156.008	3,9%	6	4
11	11	C08CA	DIHYDROPYRIDINEDERIVATEN	2,0%	56.434	160.984	4,1%	4	5
12	12	L03AB	INTERFERONEN	1,8%	51.265	2.637	0,1%	119	121
13	15	N05AH	DIAZEPINEN, OXAZEPINEN EN THIAZEPINEN	1,7%	49.744	11.814	0,3%	64	66
14	14	B01AB	HEPARINEGROEP	1,7%	49.605	24.106	0,6%	40	41
15	18	C09DA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN MET DIURETICA	1,5%	43.642	46.793	1,2%	18	23
16	16	N02AX	OVERIGE OPIOIDEN	1,5%	42.467	32.902	0,8%	31	33
17	20	N05AX	OVERIGE ANTIPSYCHOTICA (NEUROLEPTICA)	1,4%	40.973	12.429	0,3%	62	63
18	19	B02BD	BLOEDSTOLLINGSFACTOREN	1,4%	39.802	95	0,0%	230	217
19	17	C01DX	OVERIGE VASODILANTIA BIJ HARTZIEKTEN	1,4%	38.574	92.976	2,3%	9	9
20	13	M05BA	BISFOSFONATEN	1,3%	37.179	31.798	0,8%	34	28
21	26	N03AX	OVERIGE ANTI-EPILEPTICA	1,2%	33.654	10.602	0,3%	68	75
22	23	R03BB	PARASYMPATHICOLYTICA	1,2%	33.481	29.001	0,7%	36	37
23	21	J01CR	COMBINATIEPREPARATEN VAN PENICILLINES, INCL. BETALACTAMASE-REMMERS	1,2%	33.115	28.854	0,7%	37	39
24	22	J01MA	FLUOROCINOLONEN	1,0%	28.598	8.791	0,2%	75	70
25	25	L02AE	GONADORELINE-ANALOGEN	1,0%	28.597	6.678	0,2%	89	87
26	*	L04AD	CALCINEURINEREMMERS	0,9%	26.832	2.283	0,1%	122	*
27	24	J02AC	TRIAZOLIDERIVATEN	0,9%	26.647	5.154	0,1%	98	99
28	31	N06DA	CHOLINESTERASEREMMERS	0,9%	25.993	9.659	0,2%	71	73
29	29	G03AA	PROGESTAGENEN MET OESTROGENEN IN VASTE VERHOUDING	0,9%	25.295	170.881	4,3%	3	3
30	30	R03BA	GLUCOCORTICOIDEN	0,9%	24.695	22.499	0,6%	42	42
31	27	J01FA	MACROLIDEN	0,8%	23.873	9.139	0,2%	73	72
32	32	J01CA	PENICILLINES MET BREED SPECTRUM	0,8%	23.757	22.271	0,6%	43	48
33	37	R03DC	LEUKOTRIENRECEPTORANTAGONISTEN	0,8%	23.586	13.771	0,3%	61	60
34	33	M01AB	AZIJNZUURDERIVATEN EN VERWANTE STOFFEN	0,8%	22.551	42.794	1,1%	24	22
35	46	L02BG	ENZYMREMMERS	0,8%	22.321	5.083	0,1%	100	110
36	34	V03AN	MEDICINALE GASSEN	0,8%	22.273	969	0,0%	151	151
37	39	R06AE	PIPERAZINEDERIVATEN	0,8%	21.958	49.021	1,2%	17	17
38	36	A10AD	INSPUITB. INSULINES EN ANALOGEN, MIDDELLANGWERKENDE MET SNELWERKENDE	0,8%	21.876	21.585	0,5%	46	46
39	28	M01AC	OXICAMDERIVATEN	0,7%	21.239	37.443	0,9%	29	27
40	41	R01AD	CORTICOSTEROIDEN	0,7%	20.773	45.609	1,1%	20	21
41	43	L01XE	PROTEINEKINASEREMMERS	0,7%	20.364	182	0,0%	214	213
42	40	H02AB	GLUCOCORTICOIDEN	0,7%	20.051	46.254	1,2%	19	18
43	38	N02AB	FENYLPIPERIDINEDERIVATEN	0,7%	19.506	6.177	0,2%	92	95
44	44	C09BA	ACE-REMMERS MET DIURETICA	0,7%	18.672	32.330	0,8%	32	35
45	*	M05BB	BISFOSFONATEN, COMBINATIEPREPARATEN	0,6%	17.931	16.001	0,4%	55	*
46	42	A10BB	SULFONYLUREUMDERIVATEN	0,6%	17.717	40.262	1,0%	25	20
47	47	A10AB	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, SNELWERKENDE	0,6%	17.022	16.211	0,4%	54	56
48	51	H01AC	SOMATROPINE EN SOMATROPINEAGONISTEN	0,6%	16.956	879	0,0%	157	160
49	48	H01CB	ANTIGROEIHORMOON	0,6%	16.756	443	0,0%	184	187
50	50	J05AF	NUCLEOSIDE EN NUCLEOTIDE REVERSE TRANSCRIPTASEREMMERS	0,6%	16.504	1.601	0,0%	132	132
51	45	J07BB	INFLUENZAVACCINS	0,6%	16.173	1.515	0,0%	137	135
52	49	M01AE	PROPIONZUURDERIVATEN	0,6%	15.750	44.024	1,1%	21	19
53	53	A10AE	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, LANGWERKENDE	0,6%	15.676	9.143	0,2%	72	78
54	52	R06AX	OVERIGE ANTIHISTAMINICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,5%	15.187	28.396	0,7%	38	38
55	5	L04AA	SELECTIEVE IMMUNOSUPPRESSIVA	0,5%	14.991	2.178	0,1%	124	97
56	*	J07BH	ROTAVIRUSDIARREEVACCINS	0,5%	14.409	187	0,0%	213	*
57	35	A02BA	H2-RECEPTORBLOKKERENDE MIDDELEN	0,5%	14.322	51.111	1,3%	15	15
58	54	R05CB	MUCOLYTICA	0,5%	14.245	43.717	1,1%	23	25
59	56	C07BB	SELECTIEVE BETA-BLOKKERS MET THIAZIDEN	0,4%	12.632	43.991	1,1%	22	24
60	63	J05AR	ANTIVIRALE MIDDELEN VOOR THERAPIE VAN HIV-INFECTIES, COMBINATIEPREP.	0,4%	12.378	803	0,0%	164	167
61	62	S01EE	PROSTAGLANDINEANALOGEN	0,4%	12.110	15.845	0,4%	56	57
62	65	N04BA	DOPA-EN -DERIVATEN	0,4%	11.930	8.076	0,2%	79	79
63	60	N04BC	DOPAMINE-AGONISTEN	0,4%	11.845	3.490	0,1%	112	113
64	58	C08DB	BENZOTHAZEPINEDERIVATEN	0,4%	11.701	20.878	0,5%	47	45
65	57	R03AC	SELECTIEVE BETA-2-SYMPATHICOMIMETICA	0,4%	11.586	22.810	0,6%	41	40
66	61	N03AG	VETZUURDERIVATEN	0,4%	11.509	11.078	0,3%	67	68
67	59	S01ED	BETA-BLOKKERS	0,4%	11.313	25.349	0,6%	39	36
68	87	J05AE	PROTEASE-INHIBITOREN	0,4%	10.949	845	0,0%	161	174
69	81	C10AX	OVERIGE HYPOLIPEMIERENDE MIDDELEN	0,4%	10.368	7.333	0,2%	84	98
70	66	C03DA	ALDOSTERONANTAGONISTEN	0,4%	10.354	19.379	0,5%	50	49
71	69	A10BA	BIGUANIDEN	0,4%	10.302	60.534	1,5%	14	14
72	67	C07AG	ALFA- EN BETA-BLOKKERS	0,3%	9.925	14.617	0,4%	59	58
73	68	C01BC	ANTI-ARITMICA (KLASSE IC)	0,3%	9.886	12.352	0,3%	63	62
74	71	C03CA	SULFONAMIDEN	0,3%	9.812	63.787	1,6%	13	12
75	64	J01DC	CEFALOSPORINES VAN DE TWEEDE GENERATIE	0,3%	9.642	8.545	0,2%	77	69
76	74	C07AA	BETA-BLOKKERS, NIET-SELECTIEVE	0,3%	9.214	38.492	1,0%	27	30
77	76	C10AB	FIBRATEN	0,3%	9.113	33.812	0,9%	30	31
78	77	N07CA	ANTIVERTIGO PREPARATEN	0,3%	8.887	30.199	0,8%	35	34
79	72	C03EA	"LOW-CEILING" DIURETICA MET KALIUMSPARENDE MIDDELEN	0,3%	8.857	49.501	1,2%	16	16
80	78	A07EC	MESALAZINE EN VERWANTE VERBINDINGEN	0,3%	8.812	9.062	0,2%	74	71
81	79	C02AC	IMIDAZOLINE-RECEPTORAGONISTEN	0,3%	8.246	21.982	0,6%	44	47
82	75	D01BA	ANTIMYCOTICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,3%	8.231	6.238	0,2%	91	88
83	70	C01DA	ORGANISCHE NITRATEN	0,3%	8.213	19.980	0,5%	49	44
84	88	L03AX	OVERIGE IMMUNOSTIMULANTIA	0,3%	8.199	306	0,0%	196	197
85	82	A10BX	OVERIGE HYPOGLYKEMIERENDE MIDDELEN MET UITZONDERING VAN INSULINES	0,3%	8.160	11.776	0,3%	65	67
86	73	N05AL	BENZAMIDEN	0,3%	7.739	3.502	0,1%	110	112
87	83	J01AA	TETRACYCLINES	0,3%	7.683	7.571	0,2%	82	84
88	80	L02BB	ANTI-ANDROGENEN	0,3%	7.571	1.579	0,0%	133	130
89	86	H03AA	SCHILDKLIJERHORMONEN	0,3%	7.335	80.074	2,0%	10	11
90	*	A10BG	THIAZOLIDINEDIONEN	0,3%	7.142	3.925	0,1%	106	*
TOTAAL				90,2%	2.569.945	3.489.359	87,9%	-	-

### 3.2.3.2 DU90% voor de huisartsen (tabel 3.2.3.2)

De statines en de inhibitoren van de protonpomp blijven op kop van de DU90% van de huisartsen.

De top 10 bevat dezelfde klassen van het voorgaande jaar, maar hun rangschikking is lichtjes gewijzigd.

De geneesmiddelen die het meest vooruitgegaan zijn in de rangschikking zijn :

- de klasse L02BG "Enzymremmers" (),
- de klasse C10AX "Overige hypolipemierende middelen" (Ezetrol),
- de klasse N03AX "Overige anti-epileptica" (Lamictal, Keppra, Lyrica, enz),
- de klasse N06DA "Cholinesteraseremmers" (Aricept, Reminyl, enz),
- de klasse N04BA "Dopa en -derivaten" (Prolopa, Sinemet, enz).

Vijf nieuwe klassen vervoegen de lijst van de DU90% :

- de klasse M05BB "Bisfosfonaten, combinatiepreparaten" (Fosavance),
- de klasse J07BH "Rotavirusdiarreevaccins",
- de klasse A10BG « Thiazolidinedionen » (Avandia, Actos).
- de klasse H03AA « Schildklierhormonen » (Elthyron, enz),
- de klasse A07EC « Mesalazine en verwante verbindingen » (Pentasa, Salazopyrine, enz).

De klassen die in 2007 het meeste dalen in de rangschikking zijn :

- de klasse A02BA « H<sub>2</sub>-receptorblokkerende middelen" (Zantac, enz),
- de klasse C01DA « Organische nitraten » (Minitran, enz),
- de klasse M01AC « Oxicamderivaten » (Mobic, Feldene, enz),
- de klasse J01DC « Cefalosporines van de tweede generatie" (Zinnat, enz),
- de klasse C03EA diuretica die werken op de distale tubulus met kaliumsparende middelen (Aldactazine, Moduretic, enz),
- de klasse J02AC triazolderivaten (Sporanox, enz).

**Tabel 3.2.3. 2 Voorschriften van de huisartsen: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	1	C10AA	HMG-CoA REDUCTASEREMMERS (STATINES)	9,8%	206.555	473.183	14,2%	1	1
2	2	A02BC	INHIBITOREN VAN DE PROTONPOMP	6,1%	128.830	140.115	4,2%	5	5
3	3	R03AK	SYMPATHICOMMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDELEN	4,3%	91.023	69.051	2,1%	10	10
4	4	N06AB	SELECTIEVE SEROTONINE-HEROPNAMEREMMERS	3,9%	81.602	118.494	3,6%	6	6
5	5	C09AA	ACE-REMMERS, ENKELVOUDIG	3,1%	64.802	221.248	6,7%	2	2
6	9	N06AX	OVERIGE ANTIDEPRESSIVA	3,0%	63.205	52.291	1,6%	14	16
7	6	C09CA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN, ENKELVOUDIG	2,9%	61.627	112.307	3,4%	7	8
8	7	B01AC	TROMBOCYTENAGGREGATIEREMMERS, HEPARINE UITGEZONDERD	2,8%	59.422	34.652	1,0%	25	25
9	8	C07AB	BETA-BLOKKERS, SELECTIEVE	2,6%	54.791	144.048	4,3%	4	3
10	10	C08CA	DIHYDROPYRIDINEDERIVATEN	2,4%	51.874	147.772	4,4%	3	4
11	13	C09DA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN MET DIURETICA	1,9%	40.646	43.599	1,3%	17	19
12	14	N02AX	OVERIGE OPIOIDEN	1,8%	37.493	29.305	0,9%	33	34
13	12	C01DX	OVERIGE VASODILANTIA BIJ HARTZIEKTEN	1,7%	35.659	86.137	2,6%	9	9
14	15	B01AB	HEPARINEGROEP	1,6%	33.566	16.579	0,5%	47	48
15	11	M05BA	BISFOSFONATEN	1,5%	31.072	26.671	0,8%	35	24
16	16	N05AH	DIAZEPINEN, OXAZEPINEN EN THIAZEPINEN	1,4%	29.937	6.980	0,2%	73	74
17	18	R03BB	PARASYMPATHICOLYTICA	1,3%	27.988	22.991	0,7%	38	38
18	19	J01CR	COMBINATIEPREPARATEN VAN PENICILLINES, INCL. BETALACTAMASE-REMMERS	1,3%	26.663	23.596	0,7%	36	37
19	17	J01MA	FLUOROCHINOLONEN	1,1%	23.259	7.093	0,2%	72	66
20	24	N05AX	OVERIGE ANTIPSYCHOTICA (NEUROLEPTICA)	1,1%	23.201	7.877	0,2%	68	67
21	20	L03AB	INTERFERONEN	1,0%	22.191	1.070	0,0%	127	130
22	34	N03AX	OVERIGE ANTI-EPILEPTICA	1,0%	21.474	6.781	0,2%	74	78
23	30	N06DA	CHOLINESTERASEREMMERS	1,0%	21.451	7.976	0,2%	66	70
24	23	L02AE	GONADORELINE-ANALOGEN	1,0%	20.320	4.663	0,1%	87	85
25	26	V03AN	MEDICINALE GASSEN	1,0%	20.310	885	0,0%	134	135
26	21	J01FA	MACROLIDEN	1,0%	20.141	7.672	0,2%	69	68
27	25	B02BD	BLOEDSTOLLINGSFACTOREN	0,9%	19.982	51	0,0%	226	210
28	33	J01CA	PENICILLINES MET BREED SPECTRUM	0,9%	19.624	18.492	0,6%	45	47
29	29	R03BA	GLUCOCORTICOIDEN	0,9%	19.590	18.758	0,6%	43	43
30	31	M01AB	AZIJNZAURDERIVATEN EN VERWANTE STOFFEN	0,9%	18.914	35.536	1,1%	23	23
31	35	R03DC	LEUKOTRIENRECEPTORANTAGONISTEN	0,9%	18.758	11.402	0,3%	56	57
32	36	R06AE	PIPERAZINEDERIVATEN	0,9%	18.459	41.549	1,3%	19	18
33	22	M01AC	OXICAMDERIVATEN	0,9%	18.072	31.707	1,0%	29	26
34	27	J02AC	TRIAZOLDERIVATEN	0,8%	17.543	3.464	0,1%	96	95
35	40	C09BA	ACE-REMMERS MET DIURETICA	0,8%	17.386	30.018	0,9%	31	35
36	32	N02AB	FENYLPYPERIDINEDERIVATEN	0,8%	16.943	5.368	0,2%	81	83
37	38	A10AD	INSPUITB. INSULINES EN ANALOGEN, MIDDELLANGWERKENDE MET SNELWERKENDE	0,8%	16.581	16.413	0,5%	48	46
38	37	A10BB	SULFONYLUREUMDERIVATEN	0,8%	16.377	37.089	1,1%	21	20
39	*	M05BB	BISFOSFONATEN, COMBINATIEPREPARATEN	0,7%	15.819	14.117	0,4%	51	*
40	43	R01AD	CORTICOSTEROIDEN	0,7%	15.723	34.547	1,0%	26	30
41	39	J07BB	INFLUENZAVACCINS	0,7%	15.673	1.468	0,0%	120	121
42	41	G03AA	PROGESTAGENEN MET OESTROGENEN IN VASTE VERHOUDING	0,7%	15.292	105.170	3,2%	8	7
43	42	H02AB	GLUCOCORTICOIDEN	0,7%	14.179	32.734	1,0%	28	28
44	28	A02BA	H2-RECEPTORBLOKKERENDE MIDDELEN	0,6%	12.705	46.145	1,4%	16	15
45	46	R06AX	OVERIGE ANTIHISTAMINICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,6%	12.500	23.397	0,7%	37	36
46	45	C07BB	SELECTIEVE BETA-BLOKKERS MET THIAZIDEN	0,6%	12.084	42.061	1,3%	18	17
47	47	M01AE	PROPIONZUURDERIVATEN	0,6%	12.071	33.989	1,0%	27	27
48	51	R05CB	MUCOLYTICA	0,5%	10.605	41.084	1,2%	20	21
49	48	C08DB	BENZOTHAZEPINEDERIVATEN	0,5%	10.574	18.912	0,6%	42	42
50	68	L02BG	ENZYMREMERS	0,5%	10.292	2.327	0,1%	107	117
51	53	H01CB	ANTIGROEIHORMOON	0,5%	9.980	263	0,0%	178	181
52	49	R03AC	SELECTIEVE BETA-2-SYMPATHICOMMETICA	0,5%	9.975	19.553	0,6%	40	40
53	52	C03DA	ALDOSTERONANTAGONISTEN	0,4%	9.382	17.485	0,5%	46	44
54	61	N04BA	DOPA EN -DERIVATEN	0,4%	9.193	6.579	0,2%	75	72
55	57	A10BA	BIGUANIDEN	0,4%	9.142	53.617	1,6%	13	13
56	54	C07AG	ALFA- EN BETA-BLOKKERS	0,4%	9.001	13.293	0,4%	53	53
57	60	C03CA	SULFONAMIDEN	0,4%	8.932	57.936	1,7%	12	12
58	73	C10AX	OVERIGE HYPOLIEMIERENDE MIDDELEN	0,4%	8.927	6.314	0,2%	77	87
59	50	J01DC	CEFALOSPORINES VAN DE TWEEDE GENERATIE	0,4%	8.913	7.932	0,2%	67	62
60	66	A10AB	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, SNELWERKENDE	0,4%	8.614	8.270	0,2%	65	65
61	58	N03AG	VETZUURDERIVATEN	0,4%	8.584	8.290	0,2%	64	63
62	59	C01BC	ANTI-ARITMICA (KLASSE IC)	0,4%	8.574	10.858	0,3%	58	56
63	62	C10AB	FIBRATEN	0,4%	8.391	31.160	0,9%	30	31
64	56	C03EA	"LOW-CEILING" DIURETICA MET KALIUMSPARENDE MIDDELEN	0,4%	8.339	46.495	1,4%	15	14
65	63	N04BC	DOPAMINE-AGONISTEN	0,4%	8.338	2.447	0,1%	105	106
66	*	J07BH	ROTAVIRUSDIARREEVACCINS	0,4%	8.318	108	0,0%	208	*
67	64	C07AA	BETA-BLOKKERS, NIET-SELECTIEVE	0,4%	8.200	34.682	1,0%	24	29
68	65	N07CA	ANTIVERTIGO PREPARATEN	0,4%	8.155	27.814	0,8%	34	33
69	55	C01DA	ORGANISCHE NITRATEN	0,4%	7.705	18.628	0,6%	44	39
70	72	A10AE	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, LANGWERKENDE	0,4%	7.671	4.489	0,1%	88	93
71	67	C02AC	IMIDAZOLINE-RECEPTORAGONISTEN	0,4%	7.511	20.150	0,6%	39	41
72	71	A10BX	OVERIGE HYPOGLYKEMIERENDE MIDDELEN MET UITZONDERING VAN INSULINES	0,3%	7.254	10.434	0,3%	60	61
73	*	A10BG	THIAZOLIDINEDIONEN	0,3%	6.514	3.591	0,1%	95	*
74	69	D01BA	ANTIMYCOTICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,3%	6.470	4.958	0,1%	84	80
75	74	M04AA	MIDDELEN MET REMMENDE WERKING OP DE URINEZUURPRODUKTIE	0,3%	6.348	29.735	0,9%	32	32
76	77	N02AE	ORIPAVINEDERIVATEN	0,3%	6.268	1.065	0,0%	128	120
77	*	H03AA	SCHILDKLIJERHORMONEN	0,3%	5.964	65.192	2,0%	11	*
78	*	A07EC	MESALAZINE EN VERWANTE VERBINDINGEN	0,3%	5.837	6.155	0,2%	78	*
79	*	L04AD	CALCINEURINEREMMERS	0,3%	5.820	509	0,0%	157	*
TOTAAL				90,0%	1.907.169	2.976.837	89,6%	-	-

### **3.2.3.3 DU90% voor de tandartsen (tabel 3.2.3.3)**

De voorschriften van tandartsen bestaan bijna uitsluitend uit antibiotica (J01) en niet-steroïdale ontstekingswerende middelen (M01). De voorgeschreven kleine hoeveelheden van de andere klassen zijn wellicht welwillendheidsvoorschriften of voor persoonlijk of familiaal gebruik.

Net zoals in de vorige jaren, vertoont de rangschikking weinig veranderingen.

**Tabel 3.2.3.3 Voorschriften van de tandartsen: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	1	J01CA	PENICILLINES MET BREED SPECTRUM	22,3%	2.637	2.447	19,1%	2	2
2	2	J01CR	COMBINATIEPREPARATEN VAN PENICILLINES, INCL. BETALACTAMASE-REMMERS	19,4%	2.292	1.777	13,8%	3	3
3	3	M01AE	PROPIONZUURDERIVATEN	13,4%	1.579	4.288	33,4%	1	1
4	5	J01FF	LINCOSAMIDEN	12,9%	1.524	286	2,2%	6	7
5	4	J01FA	MACROLIDEN	10,8%	1.278	533	4,2%	4	4
6	6	M01AB	AZIJNZUURDERIVATEN EN VERWANTE STOFFEN	2,1%	244	460	3,6%	5	5
7	7	J01AA	TETRACYCLINES	1,6%	192	242	1,9%	8	6
8	9	J02AC	TRIAZOLDERIVATEN	1,2%	144	22	0,2%	39	41
9	8	M01AC	OXICAMDERIVATEN	1,1%	132	220	1,7%	9	8
10	10	N02AX	OVERIGE OPIOIDEN	1,0%	114	84	0,7%	17	18
11	11	C10AA	HMG-CoA REDUCTASEREMMERS (STATINES)	1,0%	113	253	2,0%	7	9
12	12	A02BC	INHIBITOREN VAN DE PROTONPOMP	0,8%	96	110	0,9%	12	13
13	13	J01MA	FLUOROCHINOLONEN	0,6%	76	25	0,2%	33	37
14	14	N06AB	SELECTIEVE SEROTONINE-HEROPNAMEREMMERS	0,6%	66	92	0,7%	14	12
15	16	J01DB	CEFALOSPORINES VAN DE EERSTE GENERATIE	0,5%	62	24	0,2%	34	34
16	15	M01AX	OVERIGE NIET-STEROIDE ANTI-INFLAMMATOIRE/ANTIRHEUMATISCHE MIDDELEN	0,5%	59	84	0,7%	18	14
17	17	R03AK	SYMPATHICOMIMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDOEN	0,4%	53	43	0,3%	23	23
TOTAAL				90,2%	10.661	10.989	85,6%	-	-

### 3.2.3.4 DU90% voor alle specialisten (tabel 3.2.3.4)

Het groot aantal ondergroepen in het DU90%-segment weerspiegelt de heterogeniteit van deze groep.

Op de eerste plaats qua brutobedrag komen Tumornecrosefactor-alfa (tnf-alfa) remmers, hoewel ze pas op de 87ste plaats staan qua verbruik. Deze middelen worden door een beperkt aantal voorschrijvers voorgeschreven voor patiënten met reumatoïde polyarthritis.

Het verschil tussen de rangschikkingen in brutokost en in volume is opmerkelijk voor meerdere geneesmiddelenklassen die zich in het bovenste gedeelte van de DU90% van de specialisten situeren (Selectieve immunosuppressiva, Interferonen, Diazepines, Oxazepines en thiazepines, Bloedstollingsfactoren, enz.). Het is een fenomeen dat hier meer voorkomt dan bij de DU90% van de huisartsen.

De geneesmiddelen die het meest vooruitgegaan zijn in de rangschikking zijn :

- de klasse J05AE "Protease-inhibitoren" (Kaletra, Telzir, enz.).
- de klasse G03DA "Pregn-4-een derivaten" (Utrogestan, enz),
- de klasse C09DA "Angiotensine-II-antagonisten met diuretica" (Coaprovel, Cozaar plus, enz),
- de klasse V03AE "Middelen bij hyperkaliemie of hyperfosfatemie" (Renagel, Kayexalate, enz).

Nieuwe klassen die de lijst van de DU90% vervoegen:

- de klasse M05BB "Bisfosfonaten, combinatiepreparaten" (Fosavance),
- de klasse J07BH "Rotavirusdiarreevaccins",
- de klasse S01EC koolzuuranhydraseremmers (Azopt, enz).

De klassen die in 2007 het meeste zakken in de rangschikking zijn :

- de klasse J05AB "Nucleosiden en nucleotiden, excl. inhib. van het reverse transcriptase" (Copegus, Zovirax, enz),
- de klasse N05AL "Benzamiden" (Solian, Sulpiride, enz),
- de klasse A02BA "H<sub>2</sub>-receptorblokkerende middelen" (Zantac, etc).



**Tabel 3.2.3. 4 Voorschriften van de specialisten: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	*	L04AB	TUMORNECROSEFACTOR-ALFA (TNF-ALFA) REMMERS	9,4%	67.441	1.632	0,3%	87	*
2	2	L03AB	INTERFERONEN	4,0%	29.059	1.566	0,2%	88	83
3	4	C10AA	HMG-CoA REDUCTASEREMMERS (STATINES)	3,0%	21.270	48.833	7,6%	2	2
4	*	L04AD	CALCINEURINEREMMERS	2,9%	20.994	1.772	0,3%	79	*
5	7	B02BD	BLOEDSTOLLINGSFACTOREN	2,8%	19.958	45	0,0%	215	214
6	3	N05AH	DIAZEPINEN, OXAZEPINEN EN THIAZEPINEN	2,7%	19.801	4.833	0,8%	34	34
7	8	N06AX	OVERIGE ANTIDEPRESSIVA	2,7%	19.788	15.799	2,5%	7	7
8	5	A02BC	INHIBITOREN VAN DE PROTONPOMP	2,7%	19.391	20.568	3,2%	5	6
9	9	N05AX	OVERIGE ANTIPSYCHOTICA (NEUROLEPTICA)	2,5%	17.776	4.553	0,7%	36	38
10	6	N06AB	SELECTIEVE SEROTONINE-HEROPNAMEREMMERS	2,5%	17.663	24.632	3,8%	3	3
11	11	L01XE	PROTEINEKINASEREMMERS	2,3%	16.248	146	0,0%	177	180
12	10	B01AB	HEPARINEGROEP	2,2%	16.005	7.510	1,2%	19	20
13	13	H01AC	SOMATROPINE EN SOMATROPINEAGONISTEN	2,0%	14.299	743	0,1%	121	122
14	12	R03AK	SYMPATHICOMIMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDOEN	1,8%	13.280	8.964	1,4%	14	14
15	15	J05AF	NUCLEOSIDE EN NUCLEOTIDE REVERSE TRANSCRIPTASEREMMERS	1,7%	12.302	1.192	0,2%	105	104
16	16	N03AX	OVERIGE ANTI-EPILEPTICA	1,7%	12.168	3.818	0,6%	38	50
17	1	L04AA	SELECTIEVE IMMUNOSUPPRESSIVA	1,7%	12.135	1.674	0,3%	82	35
18	21	L02BG	ENZYMREMMERS	1,7%	12.021	2.753	0,4%	55	69
19	18	G03AA	PROGESTAGENEN MET OESTROGENEN IN VASTE VERHOUDING	1,5%	10.834	75.448	11,7%	1	1
20	17	S01EE	PROSTAGLANDINEANALOGEN	1,5%	10.608	13.885	2,2%	9	9
21	22	J05AR	ANTIVIRALE MIDDELEN VOOR THERAPIE VAN HIV-INFECTIES, COMBINATIEPREP.	1,3%	9.356	602	0,1%	127	130
22	20	S01ED	BETA-BLOKKERS	1,3%	9.152	19.483	3,0%	6	4
23	19	J02AC	TRIAZOLDERIVATEN	1,2%	8.967	1.670	0,3%	84	78
24	24	A10AB	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, SNELWERKEND	1,2%	8.407	7.940	1,2%	18	17
25	32	J05AE	PROTEASE-INHIBITOREN	1,2%	8.369	644	0,1%	125	135
26	23	L02AE	GONADORELINE-ANALOGEN	1,1%	8.270	2.013	0,3%	69	71
27	26	A10AE	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, LANGWERKEND	1,1%	8.004	4.653	0,7%	35	37
28	28	H01CB	ANTIGROEIHORMOON	0,9%	6.776	181	0,0%	170	172
29	29	C09AA	ACE-REMMERS, ENKELVOUDIG	0,9%	6.572	21.625	3,4%	4	5
30	27	B01AC	TROMBOCYTENAGGREGATIEREMMERS, HEPARINE UITGEZONDERD	0,9%	6.297	3.599	0,6%	43	43
31	*	J07BH	ROTAVIRUSDIARREEVACCINS	0,8%	6.095	80	0,0%	199	*
32	25	M05BA	BISFOSFONATEN	0,8%	6.091	5.114	0,8%	31	30
33	30	H02AB	GLUCOCORTICOÏDEN	0,8%	5.838	13.437	2,1%	10	10
34	34	R03BB	PARASYMPATHICOLYTICA	0,8%	5.486	6.006	0,9%	26	25
35	35	A10AD	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, MIDDELLANGWERKENDE MET SNELWERKEND	0,7%	5.289	5.166	0,8%	30	31
36	33	J01MA	FLUOROCHINOLONEN	0,7%	5.266	1.674	0,3%	83	81
37	36	R03BA	GLUCOCORTICOÏDEN	0,7%	5.099	3.734	0,6%	41	42
38	38	R01AD	CORTICOSTEROÏDEN	0,7%	5.031	11.019	1,7%	13	13
39	43	L03AX	OVERIGE IMMUNOSTIMULANTIA	0,7%	4.932	200	0,0%	165	164
40	37	C09CA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN, ENKELVOUDIG	0,7%	4.884	8.688	1,3%	15	16
41	40	N02AX	OVERIGE OPIOÏDEN	0,7%	4.863	3.515	0,5%	44	48
42	31	J05AB	NUCLEOSIDEN EN NUCLEOTIDEN, EXCL. INHIB. VAN HET REVERSE TRANSCRIPTASE	0,7%	4.848	274	0,0%	156	151
43	46	R03DC	LEUKOTRIENRECEPTORANTAGONISTEN	0,7%	4.818	2.362	0,4%	61	67
44	39	J05AG	NIET-NUCLEOSIDE REVERSE TRANSCRIPTASEREMMERS	0,7%	4.773	543	0,1%	130	125
45	41	C07AB	BETA-BLOKKERS, SELECTIEVE	0,6%	4.561	11.867	1,8%	12	12
46	45	N06DA	CHOLINESTERASEREMMERS	0,6%	4.535	1.681	0,3%	81	86
47	42	C08CA	DIHYDROPYRIDINEDERIVATEN	0,6%	4.533	13.129	2,0%	11	11
48	47	J01CR	COMBINATIEPREPARATEN VAN PENICILLINES, INCL. BETALACTAMASE-REMMERS	0,6%	4.164	3.485	0,5%	45	45
49	44	D10BA	RETINOÏDEN VOOR ACNE	0,6%	4.120	2.453	0,4%	59	59
50	48	R05CB	MUCOLYTICA	0,5%	3.635	2.612	0,4%	57	61
51	51	N04BC	DOPAMINE-AGONISTEN	0,5%	3.500	1.041	0,2%	110	108
52	53	J01AA	TETRACYCLINES	0,5%	3.471	2.999	0,5%	50	54
53	52	R06AE	PIPERAZINEDERIVATEN	0,5%	3.468	7.404	1,1%	20	18
54	54	M01AB	AZIJNZAURDERIVATEN EN VERWANTE STOFFEN	0,5%	3.396	6.804	1,1%	23	21
55	50	M01AC	OXICAMDERIVATEN	0,4%	3.036	5.520	0,9%	29	24
56	61	G03DA	PREGN-4-EEN DERIVATEN	0,4%	3.004	6.463	1,0%	24	23
57	62	C09DA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN MET DIURETICA	0,4%	2.980	3.177	0,5%	48	53
58	58	A07EC	MESALAZINE EN VERWANTE VERBINDINGEN	0,4%	2.971	2.903	0,5%	53	52
59	56	N03AG	VETZUURDERIVATEN	0,4%	2.921	2.784	0,4%	54	56
60	55	C01DX	OVERIGE VASODILANTIA BIJ HARTZIEKTEN	0,4%	2.904	6.814	1,1%	22	19
61	66	V03AE	MIDDELEN BIJ HYPERKALIEEMIE OF HYPERFOSFATEMIE	0,4%	2.757	352	0,1%	148	148
62	49	N05AL	BENZAMIDEN	0,4%	2.743	1.216	0,2%	104	101
63	67	N04BA	DOPA EN -DERIVATEN	0,4%	2.734	1.494	0,2%	90	93
64	63	R06AX	OVERIGE ANTIHISTAMINICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,4%	2.670	4.967	0,8%	32	32
65	60	D05AX	OVERIGE LOKALE PSORIASISMIDDELEN	0,4%	2.592	649	0,1%	124	120
66	57	L02BA	ANTI-OESTROGENEN	0,4%	2.562	4.151	0,6%	37	36
67	64	G03DB	PREGNADIEENDERIVATEN	0,4%	2.562	3.616	0,6%	42	41
68	59	N02AB	FENYLPYRIDINEDERIVATEN	0,4%	2.547	803	0,1%	118	117
69	73	N06BA	SYMPATHICOMIMETICA MET CENTRALE WERKING	0,3%	2.484	2.036	0,3%	68	82
70	65	J01FA	MACROLIDEN	0,3%	2.457	935	0,1%	116	112
71	*	M05BB	BISFOSFONATEN, COMBINATIEPREPARATEN	0,3%	2.107	1.880	0,3%	76	*
72	70	M01AE	PROPIONZUURDERIVATEN	0,3%	2.101	5.752	0,9%	28	28
73	71	V03AN	MEDICINALE GASSEN	0,3%	1.958	84	0,0%	196	198
74	69	D11AX	OVERIGE DERMATOLOGICA	0,3%	1.902	317	0,0%	151	144
75	74	A09AA	ENZYMREPARATEN	0,3%	1.898	1.046	0,2%	109	114
76	78	L01BC	PYRIMIDINEDERIVATEN	0,3%	1.842	162	0,0%	173	173
77	75	L02BB	ANTI-ANDROGENEN	0,3%	1.805	367	0,1%	145	138
78	72	D01BA	ANTIMYCOTICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,2%	1.752	1.273	0,2%	101	94
79	76	J01GB	OVERIGE AMINOGLYCOSIDEN	0,2%	1.677	48	0,0%	214	208
80	77	A10AC	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, MIDDELLANGWERKEND	0,2%	1.663	1.705	0,3%	80	75
81	68	A02BA	H2-RECEPTORBLOKKERENDE MIDDELEN	0,2%	1.608	4.938	0,8%	33	33
82	79	R03AC	SELECTIEVE BETA-2-SYMPATHICOMIMETICA	0,2%	1.604	3.237	0,5%	47	46
83	80	S01CA	CORTICOSTEROÏDEN MET ANTIMICROBIELE MIDDELEN	0,2%	1.552	2.975	0,5%	52	49
84	81	G03CA	NATUURLIJKE EN SEMISYNTHETISCHE OESTROGENEN, ENKELVOUDIG	0,2%	1.549	8.461	1,3%	16	15
85	82	J01CA	PENICILLINES MET BRED SPECTRUM	0,2%	1.497	1.333	0,2%	97	98
86	*	S01EC	KOOLZUURANHYDRASEREMMERS	0,2%	1.456	2.188	0,3%	66	*
87	84	L04AX	OVERIGE IMMUNOSUPPRESSIVA	0,2%	1.453	3.465	0,5%	46	47
TOTAAL				90,2%	649.255	505.174	78,4%	-	-

### 3.2.3.5 DU90% voor de specialisten in de inwendige geneeskunde en gelijkgestelden (tabel 3.2.3.5)

Zoals de voorgaande jaren nemen de tumornecrosefactor-alfa (tnf-alfa) remmers (Enbrel, Humira) veruit de eerste plaats in qua uitgaven. Onder de belangrijkste klassen die door dit type van voorschrijvers gebruikt worden, vinden we dikwijls dure geneesmiddelen met een relatief laag volume (lager dan de 25<sup>e</sup> plaats in de rangschikking volgens DDD).

De geneesmiddelen die het meest vooruitgegaan zijn in de rangschikking zijn :

- de klasse R01AD "Corticosteroiden" (Nasonex, Flixonase, enz.),
- de klasse L02BG "Enzymremmers" (Arimidex, Femara, enz.),
- de klasse J01MA "Fluorochinolonen",
- de klasse R03BB "Parasympatholytica" (Spiriva, Atrovent, enz.),
- de klasse L01BC "Pyrimidinederivaten" (Efudix, Xeloda, enz.),

De andere nieuwe klassen zijn :

- de klasse R03DX « Overige systemische middelen voor obstruct. aandoeningen vd luchtwegen" (Xolaire),
- de klasse M05BB « Bisfosfonaten, combinatiepreparaten" (Fosavance).

**Tabel 3.2.3. 5 Voorschriften van de specialisten in de inwendige geneeskunde en gelijkgestelden: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	*	L04AB	TUMORNECROSEFACTOR-ALFA (TNF-ALFA) REMMERS	21,7%	61.331	1.483	0,8%	25	*
2	5	B02BD	BLOEDSTOLLINGSFACTOREN	5,2%	14.822	30	0,0%	154	164
3	4	L01XE	PROTEINEKINASEREMMERS	5,1%	14.555	130	0,1%	103	108
4	*	L04AD	SYMPATHICOMIMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDOEN	5,0%	14.142	1.159	0,7%	40	*
5	3	A02BC	INHIBITOREN VAN DE PROTONPOMP	4,3%	12.097	12.267	7,0%	2	3
6	2	C10AA	HMG-CoA-REDUCTASEREMMERS (STATINES)	4,0%	11.256	25.976	14,8%	1	1
7	6	J05AF	NUCLEOSIDE EN NUCLEOTIDE REVERSE TRANSCRIPTASEREMMERS	3,8%	10.698	1.031	0,6%	45	54
8	1	L04AA	SELECTIEVE IMMUNOSUPPRESSIVA	3,5%	9.861	1.433	0,8%	28	15
9	7	R03AK	SYMPATHICOMIMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDOEN	3,2%	9.190	5.853	3,3%	7	8
10	8	J05AR	ANTIVIRALE MIDDELEN VOOR THERAPIE VAN HIV-INFECTIES, COMBINATIEPREP.	2,8%	7.822	502	0,3%	67	69
11	13	J05AE	PROTEASE-INHIBITOREN	2,5%	7.196	555	0,3%	66	76
12	9	L03AB	INTERFERONEN	2,0%	5.582	261	0,1%	84	78
13	19	L02BG	ENZYMREMERS	1,6%	4.532	1.037	0,6%	44	62
14	17	J05AG	NIET-NUCLEOSIDE REVERSE TRANSCRIPTASEREMMERS	1,4%	4.041	460	0,3%	68	66
15	14	J05AB	NUCLEOSIDEN EN NUCLEOTIDEN, EXCL. INHIB. VAN HET REVERSE TRANSCRIPTASE	1,3%	3.754	195	0,1%	92	90
16	15	C09AA	ACE-REMERS, ENKELVOUDIG	1,3%	3.571	11.784	6,7%	3	2
17	12	H01CB	ANTIGROEIHORMOON	1,3%	3.558	95	0,1%	111	105
18	18	B01AC	TROMBOCYTENAGGREGATIEREMMERS, HEPARINE UITGEZONDERD	1,2%	3.438	1.939	1,1%	16	22
19	23	B01AB	HEPARINEGROEP	1,1%	3.033	1.500	0,9%	24	39
20	25	R03BB	PARASYMPATHICOLYTICA	1,0%	2.917	1.873	1,1%	18	27
21	20	C09CA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN, ENKELVOUDIG	1,0%	2.888	5.156	2,9%	8	9
22	26	H02AB	GLUCOCORTICOIDEN	0,9%	2.658	6.289	3,6%	6	7
23	21	M05BA	BISFOSFONATEN	0,9%	2.597	2.159	1,2%	14	21
24	28	V03AE	MIDDELEN BIJ HYPERKALIEEMIE OF HYPERFOSFATEMIE	0,9%	2.533	318	0,2%	77	83
25	27	A07EC	MESALAZINE EN VERWANTE VERBINDINGEN	0,9%	2.532	2.436	1,4%	13	18
26	24	C07AB	BETA-BLOKKERS, SELECTIEVE	0,9%	2.518	6.502	3,7%	5	6
27	22	C08CA	DIHYDROPYRIDINEDERIVATEN	0,9%	2.491	7.225	4,1%	4	4
28	31	R03DC	LEUKOTRIENRECEPTORANTAGONISTEN	0,8%	2.187	1.325	0,8%	33	43
29	29	C01DX	OVERIGE VASODILATANTIA BIJ HARTZIEKTEN	0,7%	1.980	4.666	2,7%	9	11
30	32	C09DA	ANGIOTENSINE-II-ANTAGONISTEN MET DIURETICA	0,6%	1.685	1.805	1,0%	20	23
31	34	J02AC	TRIAZOLDERIVATEN	0,6%	1.612	157	0,1%	99	100
32	33	N06AB	SELECTIEVE SEROTONINE-HEROPNAMEREMMERS	0,6%	1.568	2.102	1,2%	15	20
33	35	V03AN	MEDICINALE GASSEN	0,5%	1.405	60	0,0%	128	135
34	39	L01BC	PYRIMIDINEDERIVATEN	0,5%	1.351	68	0,0%	126	131
35	41	J01MA	FLUOROCHINOLONEN	0,5%	1.305	371	0,2%	70	73
36	38	R03BA	GLUCOCORTICOIDEN	0,5%	1.305	1.365	0,8%	31	35
37	36	N02AX	OVERIGE OPIOIDEN	0,5%	1.282	949	0,5%	50	55
38	11	A10AE	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, LANGWERKEND	0,4%	1.200	700	0,4%	61	16
39	16	A10AD	INSPUITB. INSULINES EN ANALOGEN, MIDDELLANGWERKENDE MET SNELWERKEND	0,4%	1.198	1.177	0,7%	38	13
40	10	A10AB	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, SNELWERKEND	0,4%	1.191	1.127	0,6%	42	10
41	37	N02AB	FENYLPIPERIDINEDERIVATEN	0,4%	1.165	367	0,2%	71	74
42	42	L04AX	OVERIGE IMMUNOSUPPRESSIVA	0,4%	1.123	2.745	1,6%	11	17
43	44	N06AX	OVERIGE ANTIDEPRESSIVA	0,4%	1.093	893	0,5%	55	59
44	46	C01BC	ANTI-ARITMICA (KLASSE IC)	0,3%	980	1.103	0,6%	43	45
45	49	C10AX	OVERIGE HYPOLIPEMIERENDE MIDDELEN	0,3%	824	583	0,3%	64	63
46	*	R03DX	OVERIGE SYSTEMISCHE MIDDELEN VOOR OBSTRUCT. AANDOENINGEN VD LUCHTW	0,3%	802	18	0,0%	175	*
47	43	M01AC	OXICAMDERIVATEN	0,3%	798	1.506	0,9%	23	28
48	56	R01AD	CORTICOSTEROIDEN	0,3%	778	1.708	1,0%	22	30
49	50	J05AX	OVERIGE ANTIVIRALE MIDDELEN	0,3%	760	13	0,0%	189	189
50	*	M05BB	BISFOSFONATEN, COMBINATIEPREPARATEN	0,3%	744	664	0,4%	62	*
51	55	R05CB	MUCOLYTICA	0,3%	744	1.342	0,8%	32	40
TOTAAL				90,0%	254.690	126.462	72,0%	-	-

### 3.2.3.6 DU90% voor de gynaecologen (tabel 3.2.3.6)

Het aantal geneesmiddelen in het DU90%-segment van de gynaecologen is beperkt in vergelijking met huisartsen en internisten. De meest voorgeschreven klassen zijn die van de contraceptiva (G03A) met de helft van de DDD.

Men telt nochtans 8 nieuwe klassen in de DU90% :

- de klasse M05BB « Bisfosfonaten, combinatiepreparaten » (Fosavance),
- de klasse J07BM « Papillomavirusvaccins »,
- de klasse V04CM « Diagnostica voor vruchtbaarheidsstoornissen »,
- de klasse D06BB « Virustatica » (Aldara),
- de klasse G02CA « Sympathicomimetica, weënenremmende » (Pre-Par),
- de klasse B02AA « Aminozuren » (Exacyl),
- de klasse J01XX « Overige antibacteriele middelen » (Monuril, Hiprex),
- de klasse J06BB « Specifieke immunoglobulinen » (RhoGam, Tetabuline, T.A.T.).

**Tabel 3.2.3. 6 Voorschriften van de gynaecologen: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	2	G03AA	PROGESTAGENEN MET OESTROGENEN IN VASTE VERHOUDING	23,7%	9.721	67.925	56,1%	1	1
2	4	L02BG	ENZYMREMMERS	9,4%	3.851	879	0,7%	15	18
3	3	J02AC	TRIAZOLDERIVATEN	7,9%	3.240	566	0,5%	19	17
4	5	G03DA	PREGN-4-EEN DERIVATEN	6,6%	2.730	5.881	4,9%	4	3
5	6	G03DB	PREGNADIEENDERIVATEN	5,8%	2.397	3.367	2,8%	6	6
6	7	M05BA	BISFOSFONATEN	4,2%	1.720	1.491	1,2%	12	11
7	8	L02AE	GONADORELINE-ANALOGEN	3,8%	1.543	323	0,3%	22	21
8	9	G03CA	NATUURLIJKE EN SEMISYNTHETISCHE OESTROGENEN, ENKELVOUDIG	3,3%	1.348	7.381	6,1%	2	2
9	10	L02BA	ANTI-OESTROGENEN	2,8%	1.148	1.854	1,5%	8	9
10	12	G03HB	ANTI-ANDROGENEN MET OESTROGENEN	2,7%	1.124	6.645	5,5%	3	5
11	11	G03AB	PROGESTAGENEN MET OESTROGENEN, SEQUENTIELE PREPARATEN	2,7%	1.109	5.716	4,7%	5	4
12	*	M05BB	BISFOSFONATEN, COMBINATIEPREPARATEN	1,9%	800	714	0,6%	17	*
13	13	G01AF	IMIDAZOLDERIVATEN	1,8%	736	1.076	0,9%	14	14
14	14	B01AB	HEPARINEGROEP	1,7%	698	308	0,3%	26	26
15	*	J07BM	PAPILLOMAVIRUSVACCINS	1,3%	533	4	0,0%	133	*
16	15	G03XC	SELECTIEVE MODULATOREN VAN DE OESTROGEENRECEPTOREN	1,2%	505	449	0,4%	20	19
17	1	G03GA	GONADOTROPINEN	0,9%	380	1.256	1,0%	13	7
18	16	G03FB	PROGESTAGENEN MET OESTROGENEN, SEQUENTIELE PREPARATEN	0,8%	321	1.948	1,6%	7	8
19	18	C10AA	HMG-CoA REDUCTASEREMMERS (STATINES)	0,8%	320	687	0,6%	18	16
20	*	V04CM	DIAGNOSTICA VOOR VRUCHTBAARHEIDSTOORNISSEN	0,7%	306	6	0,0%	119	*
21	17	J01FA	MACROLIDEN	0,7%	282	87	0,1%	43	46
22	19	J01CR	COMBINATIEPREPARATEN VAN PENICILLINES, INCL. BETA-LACTAMASE-REMMERS	0,6%	267	211	0,2%	31	30
23	23	G03GB	SYNTHETISCHE OVULATIESTIMULERENDE MIDDELEN	0,6%	249	1.763	1,5%	9	12
24	22	A02BC	INHIBITOREN VAN DE PROTONPOMP	0,6%	234	261	0,2%	29	29
25	20	G03DC	ESTREENDERIVATEN	0,6%	228	1.722	1,4%	10	10
26	*	D06BB	VIRUSTATICA	0,5%	224	81	0,1%	46	*
27	21	N06AB	SELECTIEVE SEROTONINE-HEROPNAMEREMMERS	0,5%	222	307	0,3%	27	23
28	*	G02CA	SYMPATHICOMIMETICA, WEEENREMMENDE	0,5%	205	66	0,1%	57	*
29	24	J01MA	FLUOROCHINOLONEN	0,5%	188	78	0,1%	48	44
30	*	B02AA	AMINOZUREN	0,4%	179	70	0,1%	53	*
31	*	J01XX	OVERIGE ANTIBACTERIELE MIDDELEN	0,4%	171	23	0,0%	84	*
32	*	J06BB	SPECIFIEKE IMMUNOGLOBULINEN	0,4%	164	4	0,0%	138	*
<b>TOTAAL</b>				<b>90,4%</b>	<b>37.141</b>	<b>113.148</b>	<b>93,5%</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

### 3.2.3.7 DU90% voor kinderartsen (tabel 3.2.3.7)

De klasse R03BB « Parasympathicolytica » wordt het meeste voorgeschreven in termen van volume. Het geheel aan klassen voor de behandeling van astma (R03) bezetten trouwens een uitgelezen plaats in het arsenaal van de kinderartsen (38% van de DDD). Men vindt 4 van deze klassen tussen de eerste 7 van de DU90%. De tweede familie qua volume is deze van de antibiotica (J01).

De andere klassen aan het hoofd van de DU90% zijn klassen die minder belangrijk zijn in verbruik maar waarvan de hoge kosten van de behandeling hun rangschikking verklaart :

- de klasse H01AC "Somatropine en somatropineagonisten" (Genotonorm, Humacton, enz. gebruikt bij groeivertragingen);
- de klasse B02BD "Bloedstollingsfactoren" (Kogenate, Advate, enz.);
- de klasse R05CB "Mucolytica" (Mistabron en acetylcysteïne).

De geneesmiddelen die het meest vooruitgegaan zijn in de rangschikking, zijn :

- de klasse J07BH "Rotavirusdiarreevaccins"
- de klasse N06BA "Sympathicomimetica met centrale werking" (Rilatine).

Nieuwe klassen die de lijst van de DU90% vervoegen:

- de klasse J01XB "Polymyxines" (Colistineb),
- de klasse J06BA "Normaal humaan immunoglobuline" (Subcuvia, Vivaglobin),
- de klasse N05AX "Overige antipsychotica (neuroleptica)" (Risperdal, Abifily, enz).

De klassen die in 2007 het meeste zakken in de rangschikking zijn :

- de klasse J05AF "Nucleoside en nucleotide reverse transcriptaseremmers",
- de klasse J05AR "Antivirale middelen voor therapie van HIV-infecties, combinatieprep.",
- de klasse N03AG "Vetzuurderivaten" (Depakine, enz).

**Tabel 3.2.3. 7 Voorschriften van de kinderartsen: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	1	H01AC	SOMATROPINE EN SOMATROPINEAGONISTEN	21,2%	10.673	556	2,4%	12	11
2	19	J07BH	ROTAVIRUSDIARREEVACCINS	11,8%	5.936	78	0,3%	43	133
3	2	B02BD	BLOEDSTOLLINGSFACTOREN	8,0%	4.047	11	0,0%	113	124
4	3	R03BA	GLUCOCORTICOIDEN	6,2%	3.127	1.786	7,7%	2	3
5	4	R05CB	MUCOLYTICA	5,0%	2.535	238	1,0%	26	27
6	7	R03DC	LEUKOTRIENRECEPTORANTAGONISTEN	3,9%	1.956	647	2,8%	9	12
7	6	R03BB	PARASYMPATHICOLYTICA	3,6%	1.802	3.434	14,8%	1	1
8	5	R03AK	SYMPATHICOMIMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDOEN	3,2%	1.594	1.200	5,2%	4	2
9	9	A09AA	ENZYMPREPARATEN	2,1%	1.082	602	2,6%	10	14
10	8	J01GB	OVERIGE AMINOGLYCOSIDEN	2,0%	1.004	30	0,1%	71	66
11	11	A10AB	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, SNELWERKEND	1,6%	794	767	3,3%	7	7
12	13	N03AX	OVERIGE ANTI-EPILEPTICA	1,4%	725	206	0,9%	29	29
13	10	J01FA	MACROLIDEN	1,4%	724	249	1,1%	23	23
14	14	J01CA	PENICILLINES MET BREED SPECTRUM	1,4%	696	586	2,5%	11	9
15	18	A02BC	INHIBITOREN VAN DE PROTONPOMP	1,3%	670	766	3,3%	8	8
16	16	R03AC	SELECTIEVE BETA-2-SYMPATHICOMIMETICA	1,3%	632	1.316	5,7%	3	4
17	*	L04AD	CALCINEURINEREMMERS	1,2%	618	53	0,2%	50	*
18	17	J01CR	COMBINATIEPREPARATEN VAN PENICILLINES, INCL. BETALACTAMASE-REMMERS	1,2%	579	385	1,7%	18	17
19	23	N06BA	SYMPATHICOMIMETICA MET CENTRALE WERKING	1,1%	561	488	2,1%	13	16
20	22	A10AE	INSPUITBARE INSULINES EN ANALOGEN, LANGWERKEND	1,0%	523	300	1,3%	20	20
21	15	J05AF	NUCLEOSIDE EN NUCLEOTIDE REVERSE TRANSCRIPTASEREMMERS	1,0%	479	49	0,2%	55	45
22	20	R06AE	PIPERAZINEDERIVATEN	0,9%	477	1.004	4,3%	6	5
23	*	J01XB	POLYMYKINES	0,9%	468	41	0,2%	59	*
24	24	R01AD	CORTICOSTEROIDEN	0,9%	461	1.040	4,5%	5	6
25	26	H01BA	VASOPRESSINE EN VERWANTE VERBINDINGEN	0,8%	392	166	0,7%	31	31
26	21	J05AR	ANTIVIRALE MIDDELEN VOOR THERAPIE VAN HIV-INFECTIES, COMBINATIEPREP.	0,7%	352	22	0,1%	81	73
27	25	S03AA	ANTIMICROBIELE MIDDELEN	0,7%	330	433	1,9%	16	10
28	29	J05AE	PROTEASE-INHIBITOREN	0,6%	308	23	0,1%	80	76
29	*	J06BA	NORMAAL HUMAAN IMMUNOGLOBULINE	0,6%	306	10	0,0%	120	*
30	31	J02AC	TRIAZOLDERIVATEN	0,6%	284	26	0,1%	76	74
31	28	A02BA	H2-RECEPTORBLOKKERENDE MIDDELEN	0,6%	279	441	1,9%	15	15
32	27	N03AG	VETZUURDERIVATEN	0,6%	278	239	1,0%	24	26
33	30	R06AX	OVERIGE ANTIHISTAMINICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	0,5%	261	482	2,1%	14	13
34	35	L02AE	GONADORELINE-ANALOGEN	0,5%	258	53	0,2%	49	56
35	*	N05AX	OVERIGE ANTIPSYCHOTICA (NEUROLEPTICA)	0,4%	224	60	0,3%	47	*
<b>TOTAAL</b>				<b>90,3%</b>	<b>45.438</b>	<b>17.787</b>	<b>76,7%</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

### **3.2.3.8 DU90% voor de dermatologen (tabel 3.2.3.8)**

Isotretinoïne(D10BA01), waarvan het verbruik ongewijzigd is, blijft op de eerste plaats. In 2007 werden door de Belgische dermatologen 2,3 miljoen DDD voorgeschreven. 14,1% van het brutobedrag gaat naar de retinoiden.

De selectieve immunosupprimerende middelen zoals ciclosporine worden door de dermatologen gebruikt om psoriasis te behandelen.

De klasse D06BB « Virustatica» (Aldara) is degene die de grootste groei vertoont.

Omgekeerd zakken de « Imidazol- en triazolderivaten » (Nizoral, MYK-1, Lotriderm, enz) 4 plaatsen in de rangschikking.



**Tabel 3.2.3. 8 Voorschriften van de dermatologen: DU 90%**

Plaats 2007 (bedrag)	Plaats 2006 (bedrag)	ATC code	Chemische ondergroep	% bruto-bedrag	Brutobedrag (duizenden EURO)	Aantal DDD (duiz.)	% DDD	Plaats 2007 (DDD)	Plaats 2006 (DDD)
1	1	D10BA	RETINOIDEN VOOR ACNE	14,1%	3.933	2.349	12,6%	1	1
2	*	L04AB	TUMORNECROSEFACTOR-ALFA (TNF-ALFA) REMMERS	13,5%	3.759	92	0,5%	30	*
3	4	J01AA	TETRACYCLINES	10,3%	2.863	2.340	12,6%	2	2
4	5	D05AX	OVERIGE LOKALE PSORIASISMIDDELEN	8,3%	2.311	579	3,1%	12	11
5	3	J02AC	TRIAZOLDERIVATEN	8,3%	2.305	695	3,7%	10	9
6	*	L04AD	CALCINEURINEREMMERS	7,3%	2.030	213	1,1%	16	*
7	6	D11AX	OVERIGE DERMATOLOGICA	6,2%	1.716	286	1,5%	14	14
8	7	D01BA	ANTIMYCOTICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	5,1%	1.419	1.031	5,5%	5	5
9	9	R06AE	PIPERAZINERIVATEN	3,0%	829	1.746	9,4%	3	3
10	8	D07AC	STERK WERKZAME CORTICOSTEROIDEN (GROEP III)	2,9%	815	798	4,3%	6	6
11	10	R06AX	OVERIGE ANTIHISTAMINICA VOOR SYSTEMISCH GEBRUIK	2,4%	658	1.186	6,4%	4	4
12	16	D06BB	VIRUSTATICA	1,4%	397	144	0,8%	21	32
13	12	D05BB	RETINOIDEN VOOR PSORIASIS	1,4%	391	152	0,8%	19	19
14	13	D07AB	MATIG STERK WERKZAME CORTICOSTEROIDEN (GROEP II)	1,4%	386	761	4,1%	7	8
15	11	D01AC	IMIDAZOL- EN TRIAZOLDERIVATEN	1,2%	334	716	3,8%	9	7
16	14	H02AB	GLUCOCORTICOIDEN	1,1%	301	735	3,9%	8	10
17	15	L01BC	PYRIMIDINERIVATEN	1,1%	296	80	0,4%	32	29
18	17	J05AR	ANTIVIRALE MIDDELEN VOOR THERAPIE VAN HIV-INFECTIES, COMBINATIEPREP.	0,7%	185	11	0,1%	79	84
19	18	J01CF	BETALACTAMASE-RESISTENTE PENICILLINES	0,6%	160	44	0,2%	40	41
TOTAAL				90,1%	25.089	13.958	74,9%	-	-

### 3.3 Gedetailleerde gegevens over bepaalde therapeutische klassen

Hierna volgen gegevens over een aantal specifieke geneesmiddelengroepen.

#### 3.3.1 Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD (tabellen 3.3.1. a tot en met d)

Het volume voorgeschreven geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel is ongeveer stabiel gebleven gedurende de laatste 3 jaren. In de verschillende klassen is er een stabilisatie van de zuivere inhalatiecorticoïden, maar we zien een nieuwe verhoging van de vaste geneesmiddelencombinaties (hoofdzakelijk sympathicomimetica + corticoïden). De geobserveerde daling van de xanthenen is volgens de richtlijnen verantwoord.

In 2007 kregen ongeveer 1.150.000 patiënten een behandeling met één of meer middelen tegen astma en COPD. De patiënten werden ingedeeld volgens leeftijd in de volgende categorieën: 0-16 jaar, 16-45 jaar, en meer dan 45 jaar. De eerste groep wordt verondersteld de kinderen met astma te omvatten, de tweede groep de volwassen astmatici en de laatste groep vooral de patiënten met COPD. Er zijn duidelijke verschillen merkbaar in de behandelingswijze van deze patiënten.

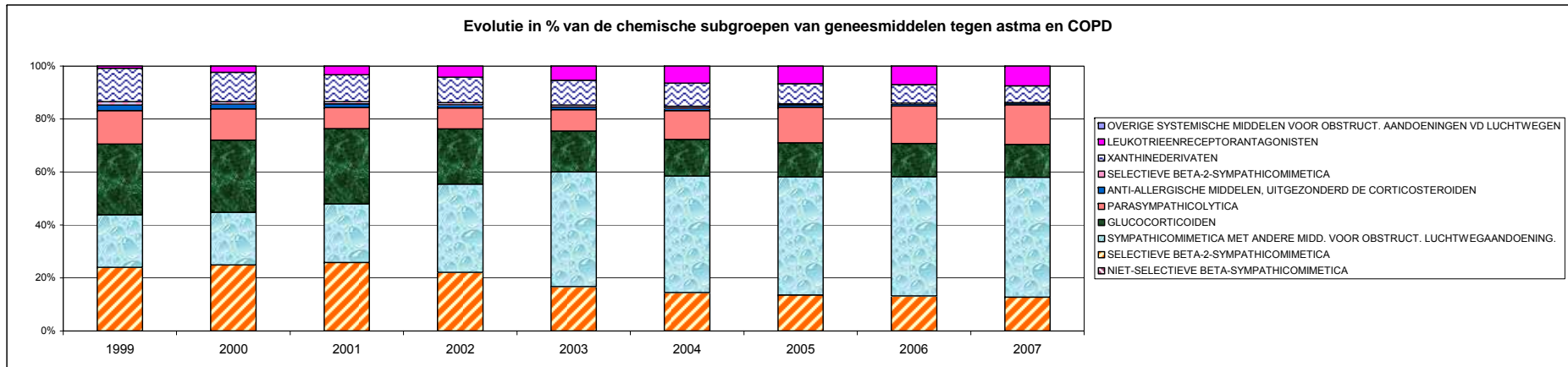
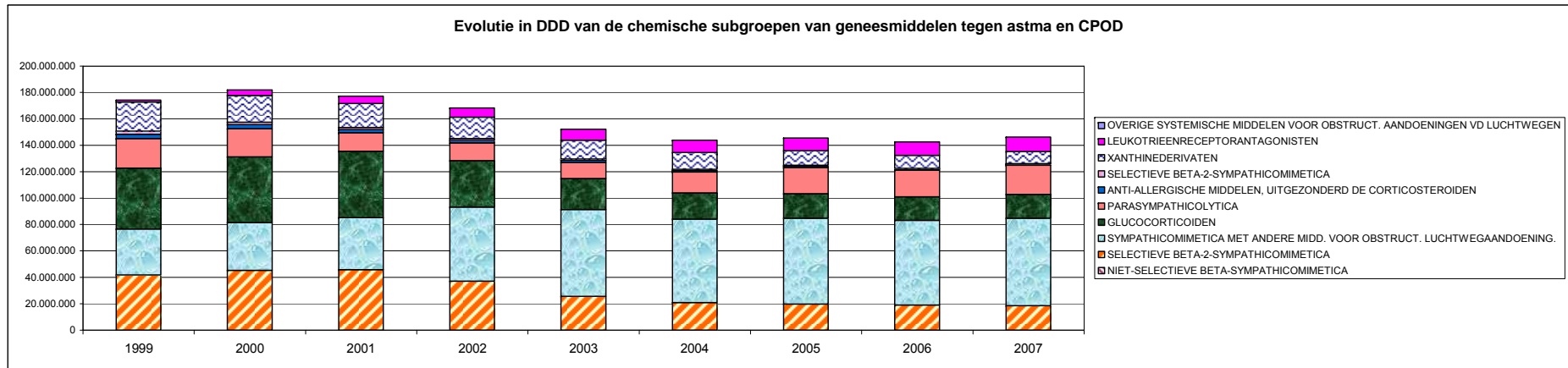
De kinderen worden vooral behandeld met anticholinergica en andere middelen waaronder de orale leukotriënenreceptorantagonisten. Meer dan één derde van de kinderen krijgen inhalatiecorticoïden.

Bij de volwassen astmalijders krijgt één derde zuivere inhalatiecorticoïden. Diegenen die een langwerkende beta2-agonist in aerosol met enkel dat geneesmiddel nemen, zijn veel minder talrijk (verhouding van 1 op 10) dan diegenen die een aerosol met een combinatie van een corticoïde met een LABA (Long-Acting Beta-Agonist) gebruiken. Die keuze maakt het moeilijker om de behandeling regelmatig aan te passen in functie van de behandelingsfase van astma (vroegere step-up en step-down).

Bij de patiënten die verontsteld worden hoofdzakelijk te lijden aan COPD eerder dan aan astma worden de zuivere inhalatiecorticoïden het meest voorgeschreven. De tweede meest voorgeschreven behandeling is de vaste combinatie van een inhalatiecorticoïde met een langwerkende bèta-2 mimeticum. Dit voorschrift moet volgens de geldende richtlijnen (GOLD) voorbehouden worden voor de ernstige en zeer ernstige graden van CPOD (GOLD III en IV). Het aantal gevallen dat deze behandeling in vaste combinatie volgt, overschrijdt ruim het aantal patiënten dat volgens de recentste epidemiologische schattingen aan CPOD GOLD III-IV lijdt.

**Tabel 3.3.1. a Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD – Volume (in DDD)**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
R03AB	NIET-SELECTIEVE BETA-SYMPATHICOMIMETICA	2.175	488	0	0	0	0	0	0	0
R03AC	SELECTIEVE BETA-2-SYMPATHICOMIMETICA	41.861.165	45.373.922	45.823.995	37.190.639	25.476.521	20.931.728	19.693.688	18.913.193	18.642.308
R03AK	SYMPATHICOMIMETICA MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. LUCHTWEGAANDOENING.	34.637.615	36.123.840	39.290.305	56.072.940	65.753.875	63.122.105	65.048.398	64.191.326	66.215.147
R03BA	GLUCOCORTICOIDEN	46.378.929	49.610.253	50.246.722	35.137.755	23.542.684	19.923.204	18.625.939	17.824.865	18.015.074
R03BB	PARASYMPATHICOLYTICA	22.094.402	21.431.396	14.269.374	13.340.171	12.187.073	15.655.312	19.577.742	20.157.566	22.039.148
R03BC	ANTI-ALLERGISCHE MIDDELEN, UITGEZONDERD DE CORTICOSTEROIDEN	3.485.608	3.120.450	2.336.198	1.954.915	1.621.286	1.358.772	1.263.890	1.052.450	958.398
R03CC	SELECTIEVE BETA-2-SYMPATHICOMIMETICA	2.282.605	1.850.998	1.608.987	1.281.206	1.056.254	849.887	623.533	379.623	128.326
R03DA	XANTHINEDERIVATEN	22.049.259	20.091.972	18.048.172	16.297.434	14.231.167	12.689.840	11.085.675	9.957.830	9.192.018
R03DC	LEUKOTRIEENRECEPTORANTAGONISTEN	1.435.308	4.307.016	5.717.530	6.987.344	8.198.509	9.248.910	9.721.496	10.074.221	11.014.634
R03DX	OVERIGE SYSTEMISCHE MIDDELEN VOOR OBSTRUCT. AANDOENINGEN VD LUCHTWEGEN	0	0	0	0	0	0	0	122	3.928
	<b>Totaal</b>	<b>174.227.066</b>	<b>181.910.334</b>	<b>177.341.284</b>	<b>168.262.403</b>	<b>152.067.369</b>	<b>143.779.757</b>	<b>145.640.362</b>	<b>142.551.195</b>	<b>146.208.981</b>



**Tabel 3.3.1. b Voorschriften van huisartsen, specialisten en tandartsen: Aantal patiënten dat een geneesmiddel tegen astma en COPD gebruikt**

ATC	Geneesmiddelengroep	Jonger dan 16 jaar	Van 16 tot 45 jaar	Meer dan 45 jaar	Totaal
R03	Middelen voor obstructieve aandoeningen van de luchtwegen	296.570	278.644	574.303	1.149.517
R03BB	Parasympathicolytica	160.421	23.488	131.274	315.183
R03BA	Glucocorticoïden	123.239	97.550	172.936	393.725
R03AK06 en/of R03AK07	Salmeterol + Formoterol gecombineerd met andere middelen	32.000	89.821	231.499	353.320
R03AC12 en/of R03AC13 zie lijst onderaan	Salmeterol en/of Formoterol	3.609	8.433	34.438	46.480
	Andere geneesmiddelen tegen astma en COPD	195.517	157.576	329.048	682.141
	<i>waarvan Salmeterol en/of Formoterol zonder Glucocorticoïde</i>	999	4.180	15.064	20.243
	<i>die ook zuurstof gebruiken (V03AN01)</i>	121	674	17.865	18.660

**% van het totale aantal patiënten dat een geneesmiddel tegen astma en COPD gebruiken**

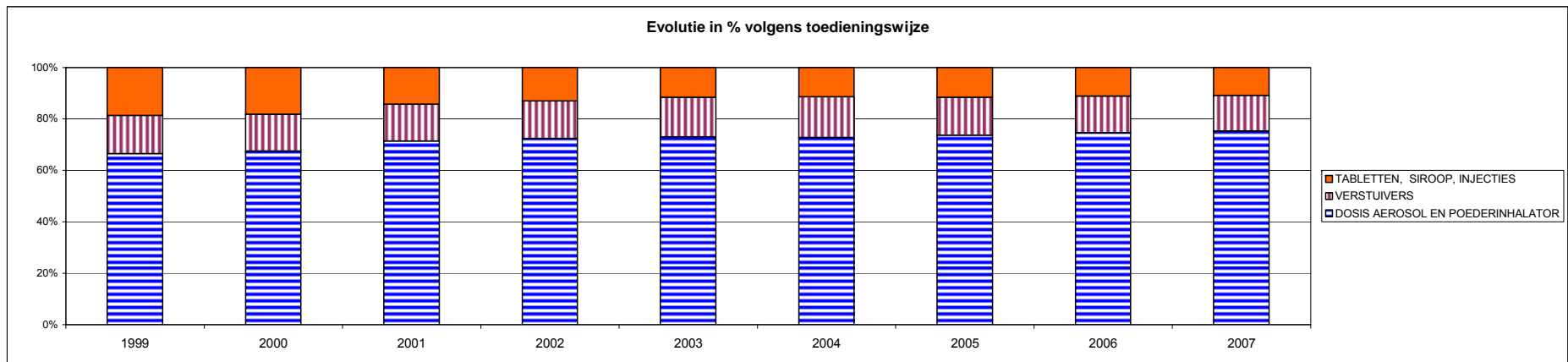
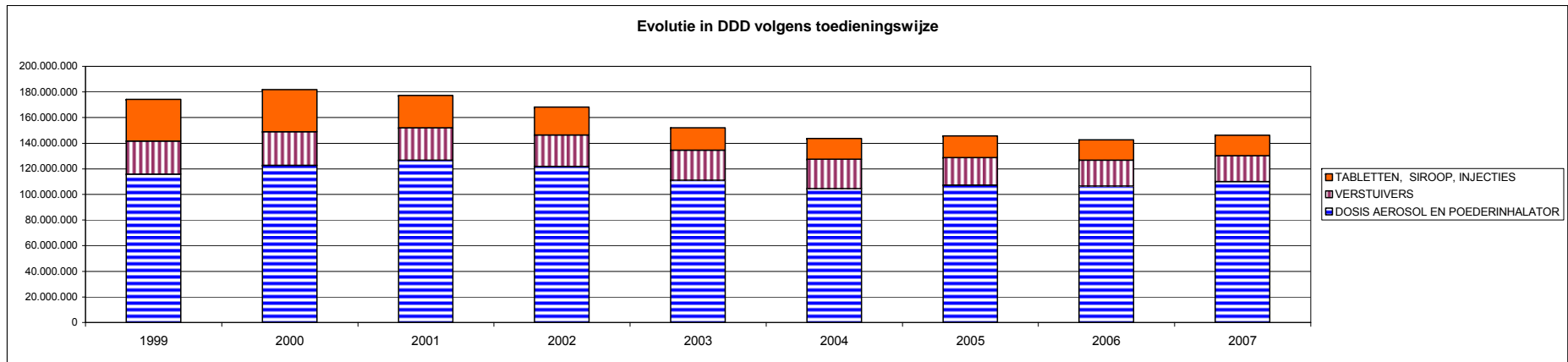
ATC	Geneesmiddelengroep	Jonger dan 16 jaar	Van 16 tot 45 jaar	Meer dan 45 jaar	Totaal
R03	Middelen voor obstructieve aandoeningen van de luchtwegen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
R03BB	Parasympathicolytica	54,1%	8,4%	22,9%	27,4%
R03BA	Glucocorticoïden	41,6%	35,0%	30,1%	34,3%
R03AK06 en/of R03AK07	Salmeterol + Formoterol gecombineerd met andere middelen	10,8%	32,2%	40,3%	30,7%
R03AC12 en/of R03AC13 zie lijst onderaan	Salmeterol en/of Formoterol	1,2%	3,0%	6,0%	4,0%
	Andere geneesmiddelen tegen astma en COPD	65,9%	56,6%	57,3%	59,3%
	<i>waarvan Salmeterol en/of Formoterol zonder Glucocorticoïde</i>	0,3%	1,5%	2,6%	1,8%
	<i>die ook zuurstof gebruiken (V03AN01)</i>	0,04%	0,2%	3,1%	1,6%

Medicamenten behorende tot "Andere geneesmiddelen tegen astma en COPD":

ATC	Hoofdbestanddeel
R03AC02	SALBUTAMOL
R03AC03	TERBUTALINE
R03AK03	FENOTEROL MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. AANDOENINGEN VD LUCHTWEGEN
R03AK04	SALBUTAMOL MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. AANDOENINGEN VD LUCHTWEGEN
R03BC01	CROMOGLICINEZUUR
R03CC02	SALBUTAMOL
R03CC03	TERBUTALINE
R03CC04	FENOTEROL
R03CC11	TULOButEROL
R03DA04	THEOFYLLINE
R03DA08	BAMIFYLLINE
R03DC01	ZAFIRLUKAST
R03DC03	MONTELUKAST
R03DX05	OMALIZUMAB

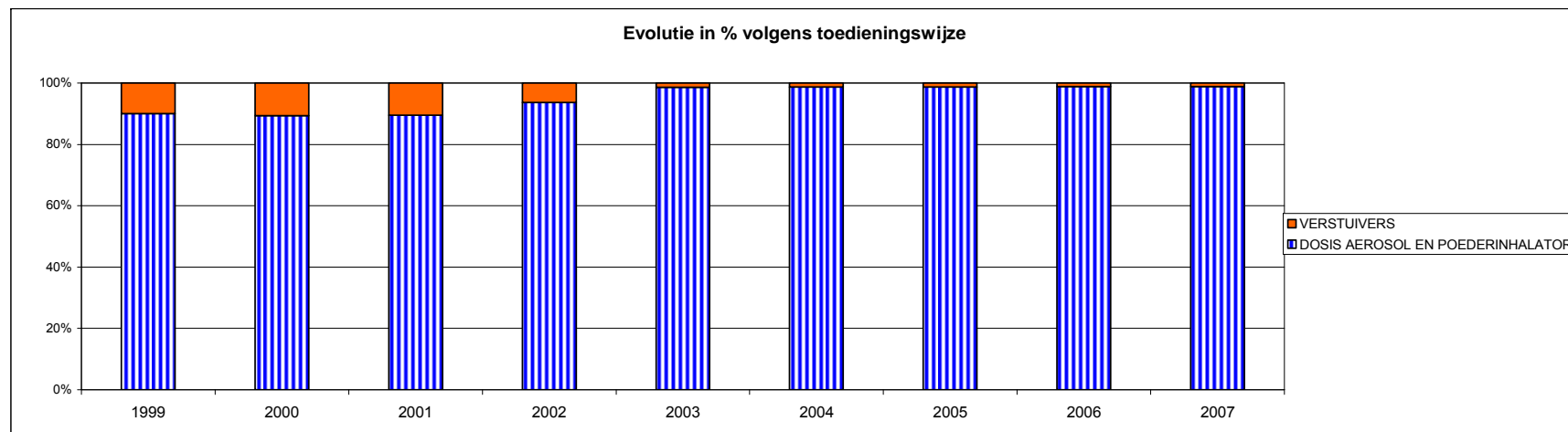
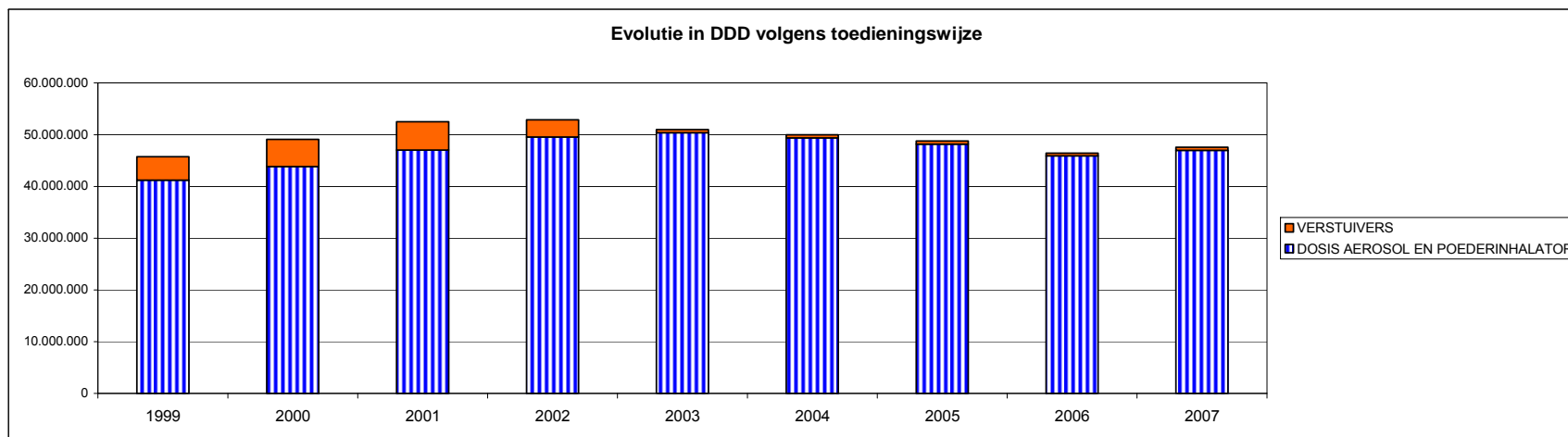
**Tabel 3.3.1. c Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD (R03) volgens toedieningswijze – volume (in DDD)**

Toedieningswijze	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
DOSIS AEROSOL EN POEDERINHALATOR	115.967.993	122.808.619	126.688.408	121.896.831	111.053.811	104.659.370	107.279.074	106.442.222	110.075.231
VERSTUIVERS	25.766.731	26.249.579	25.374.353	24.565.627	23.485.639	22.788.418	21.430.481	20.411.601	20.338.756
TABLETTEN, SIROOP, INJECTIES	32.492.341	32.852.135	25.278.523	21.799.945	17.527.918	16.331.968	16.930.806	15.697.372	15.794.994
TOTAAL	174.227.066	181.910.334	177.341.284	168.262.403	152.067.369	143.779.757	145.640.362	142.551.195	146.208.981



**Tabel 3.3.1. d** Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Corticoïden gebruikt bij astma en COPD volgens toedieningswijze – volume (in DDD)

Soort geneesmiddel	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
DOSIS AEROSOL EN POEDERINHALATOR	41.186.440	43.889.340	47.025.474	49.542.405	50.341.390	49.373.038	48.186.215	45.914.893	46.994.828
VERSTUIVERS	4.560.476	5.233.591	5.484.989	3.369.520	677.601	633.029	622.464	550.564	559.270
TOTAAL	45.746.916	49.122.931	52.510.462	52.911.925	51.018.991	50.006.066	48.808.679	46.465.456	47.554.098



### 3.3.2 Antibiotica (tabellen 3.3.2. a tot en met c)

De globale evolutie, in DDD uitgedrukt, toonde ons in 2004 een significante vermindering, een overeenkomstige stijging in 2005, vervolgens een lichte daling in 2006 en daarna weer een duidelijke stijging in 2007.

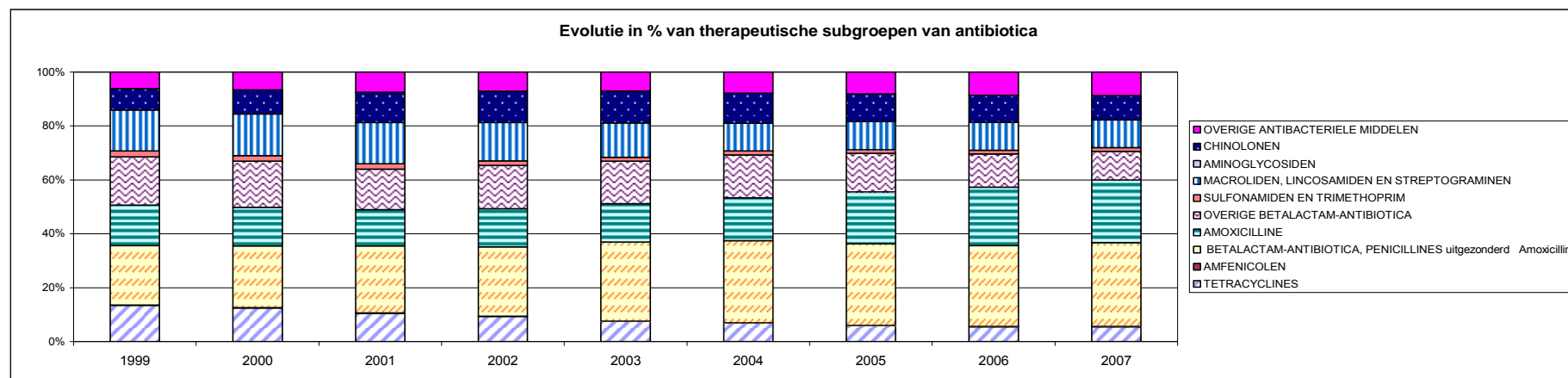
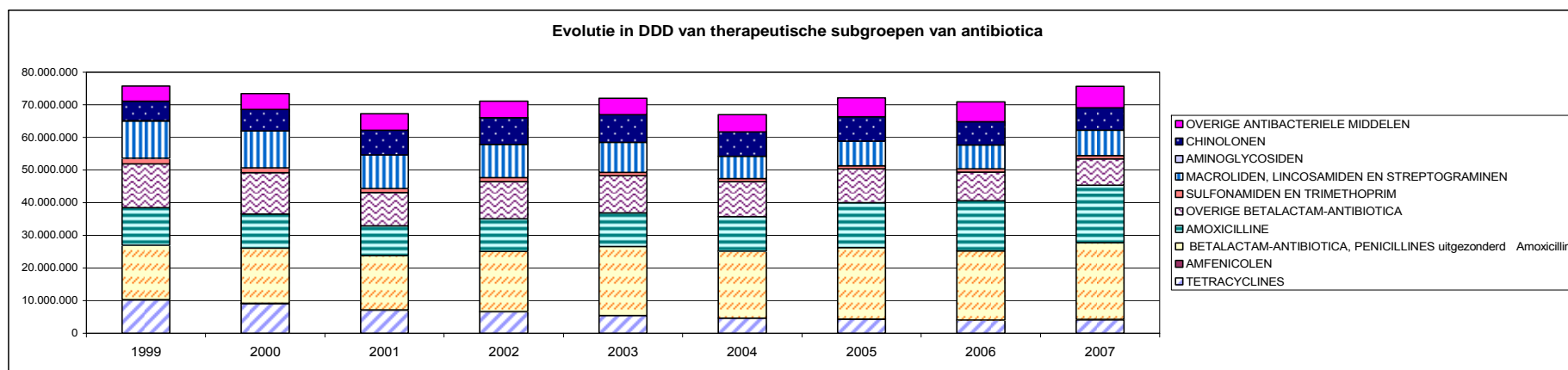
Als we de evolutie van de laatste jaren bekijken per antibioticaklasse dan zien we een constante verhoging in het voorschrijven van amoxicilline, wat overeenstemt met de aanbevelingen. De hoeveelheid voorschriften van amoxicilline in vergelijking met het geheel amoxicilline-clavulaanzuur + amoxicilline wordt belangrijker, wat eveneens wijst op een tendens naar het beter respecteren van de aanbevelingen. Na een duidelijke vermindering in 2004, steeg het voorschrijven van macroliden (en verwante middelen) terug in 2005, bleef stabiel in 2006 maar is terug gestegen in 2007. Het blijft in het bijzonder belangrijk bij kinderen (12,4 tot 18,2% volgens de leeftijdscategorie en naargelang het wordt voorgeschreven door een huisarts of een kinderarts). Zo'n veelvuldige keuze strookt niet met de voorschrijfaanbevelingen.

Voor de huisartsen is de algemene tendens dus een verhoging in aantal voorgeschreven DDD's antibiotica in 2007 ten opzichte van 2006, voor alle klassen antibiotica behalve de "overige betalactam-antibiotica" (= andere dan de "penicillines", t.t.z. hoofdzakelijk cefalosporines), de aminoglycosiden en de chinolonen.

Bij de chinolonen blijft het aantal DDD langzaam maar zeker dalen sinds 2006.

**Tabel 3.3.2. a Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Antibiotica – volume (in DDD)**

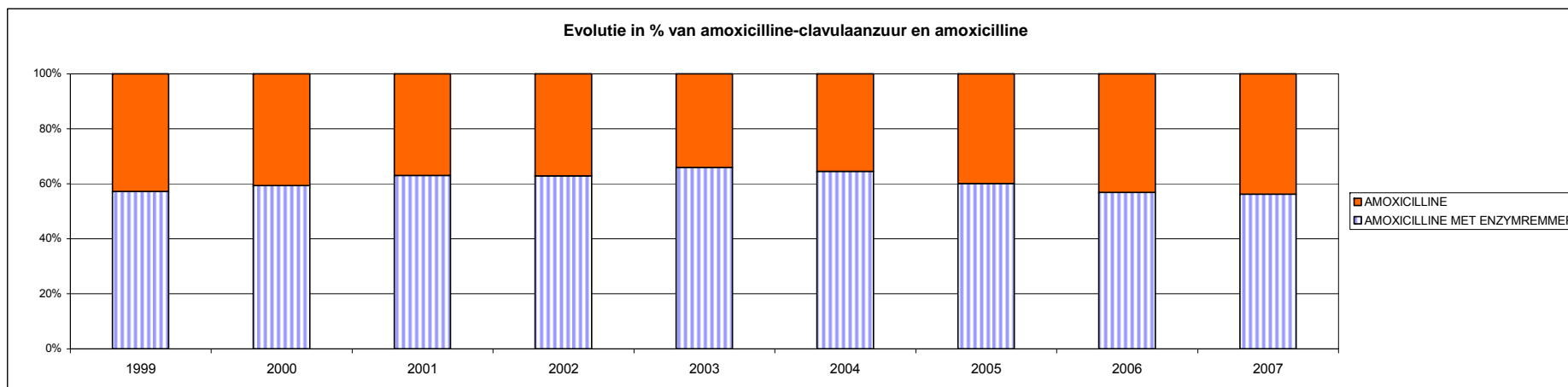
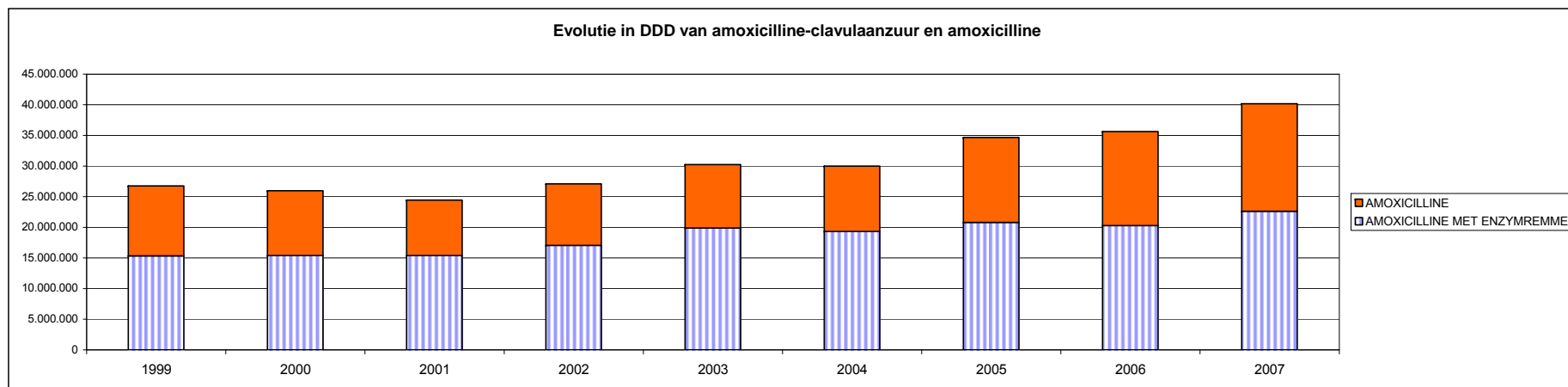
ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
J01A	TETRACYCLINES	10.221.576	9.129.657	7.101.015	6.606.771	5.431.165	4.603.170	4.288.986	3.949.103	4.169.620
J01B	AMFENICOLEN	90.325	89.044	81.148	69.012	64.387	54.269	55.533	47.720	50.634
J01C uitgezonderd J01CA04	BETALACTAM-ANTIBIOTICA, PENICILLINES uitgezonderd Amoxicilline	16.681.592	16.820.868	16.683.086	18.341.753	21.114.317	20.449.597	21.876.800	21.299.696	23.556.181
J01CA04	AMOXICILLINE	11.442.513	10.563.314	9.049.524	10.045.679	10.296.701	10.645.005	13.821.274	15.348.712	17.574.111
J01D	OVERIGE BETALACTAM-ANTIBIOTICA	13.528.888	12.582.399	10.181.024	11.401.166	11.346.390	10.680.171	10.390.692	8.781.317	8.104.771
J01E	SULFONAMIDEN EN TRIMETHOPRIM	1.681.108	1.519.787	1.277.540	1.202.168	1.039.285	939.683	918.005	935.600	975.675
J01F	MACROLIDEN, LINCOSAMIDEN EN STREPTOGRAMINEN	11.453.471	11.355.159	10.252.203	10.167.471	9.198.752	6.885.187	7.490.380	7.348.329	7.831.500
J01G	AMINOGLYCOSIDEN	3.065	3.013	3.943	5.279	4.692	7.919	8.074	8.165	6.462
J01M	CHINOLONEN	6.010.272	6.565.450	7.638.158	8.242.951	8.523.134	7.446.924	7.468.082	7.145.742	6.810.961
J01X	OVERIGE ANTIBACTERIELE MIDDELEN	4.673.412	4.815.929	4.994.092	5.042.248	5.048.841	5.262.127	5.807.514	6.062.275	6.584.820
	Totaal	75.786.221	73.444.618	67.261.732	71.124.497	72.067.663	66.974.050	72.125.339	70.926.658	75.664.735





**Tabel 3.3.2. b Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Verband tussen amoxicilline-clavulaanzuur en amoxicilline**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
J01CR02	AMOXICILLINE MET ENZYMRERMER	15.330.154	15.415.701	15.394.955	17.045.550	19.905.047	19.342.248	20.810.492	20.276.148	22.585.426
J01CA04	AMOXICILLINE	11.442.513	10.563.314	9.049.524	10.045.679	10.296.701	10.645.005	13.821.274	15.348.712	17.574.111
Totaal		26.772.667	25.979.015	24.444.479	27.091.228	30.201.748	29.987.252	34.631.766	35.624.860	40.159.537
In % van totaal										
J01CR02	AMOXICILLINE MET ENZYMRERMER	57,3%	59,3%	63,0%	62,9%	65,9%	64,5%	60,1%	56,9%	56,2%
J01CA04	AMOXICILLINE	42,7%	40,7%	37,0%	37,1%	34,1%	35,5%	39,9%	43,1%	43,8%
Totaal		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%



**Tabel 3.3.2. c Voorschriften van officieel erkende huisartsen en kinderartsen: Vergelijking van het voorschrijven van antibiotica aan kinderen door huisartsen en kinderartsen – volume (in DDD)**

ATC05-4	Therapeutische subgroep	Officieel erkende huisartsen - Volume (in DDD)				Kinderartsen - Volume (in DDD)			
		0 tot 5 jaar	in %	6 tot 10 jaar	in %	0 tot 5 jaar	in %	6 tot 10 jaar	in %
J01A	TETRACYCLINES	1.326	0,0%	4.001	0,2%	59	0,0%	440	0,2%
J01B	AMFENICOLEN	6.604	0,2%	2.756	0,2%	9.103	0,9%	2.504	1,0%
J01C	BETALACTAM-ANTIBIOTICA, PENICILLINES	1.954.884	73,1%	1.273.881	71,9%	678.679	67,4%	126.351	50,3%
J01D	OVERIGE BETALACTAM-ANTIBIOTICA	246.251	9,2%	172.302	9,7%	106.399	10,6%	33.428	13,3%
J01E	SULFONAMIDEN EN TRIMETHOPRIM	65.280	2,4%	35.200	2,0%	34.393	3,4%	9.593	3,8%
J01F	MACROLIDEN, LINCOSAMIDEN EN STREPTOGRAMINEN	380.312	14,2%	249.755	14,1%	124.495	12,4%	45.647	18,2%
J01G	AMINOGLYCOSIDEN	143	0,0%	258	0,0%	2.769	0,3%	4.055	1,6%
J01M	CHINOLONEN	2.712	0,1%	4.167	0,2%	2.726	0,3%	3.616	1,4%
J01X	OVERIGE ANTIBACTERIELE MIDDELEN	17.228	0,6%	30.393	1,7%	47.773	4,7%	25.661	10,2%
Totaal		2.674.739	100,0%	1.772.713	100,0%	1.006.394	100,0%	251.294	100,0%

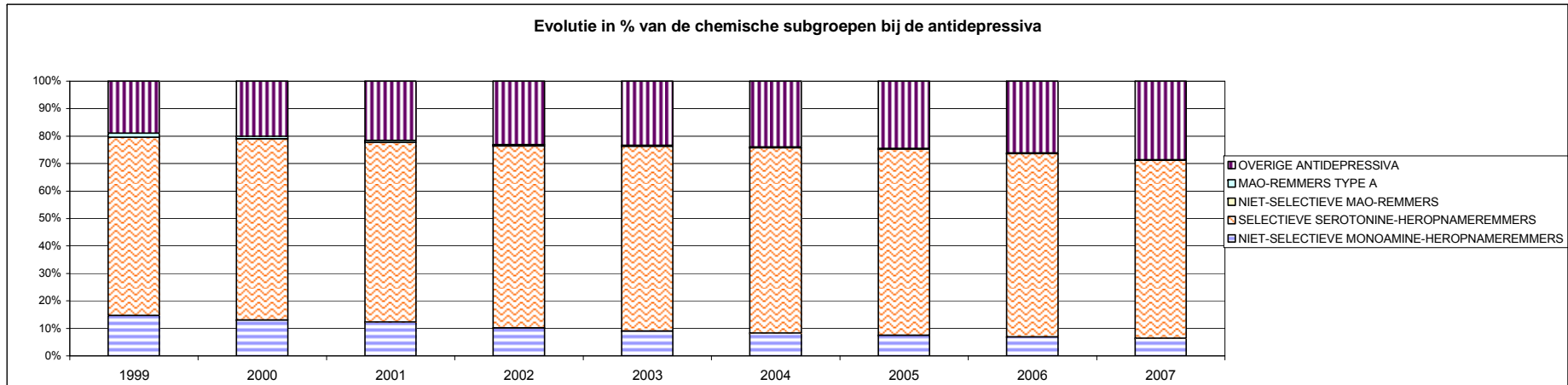
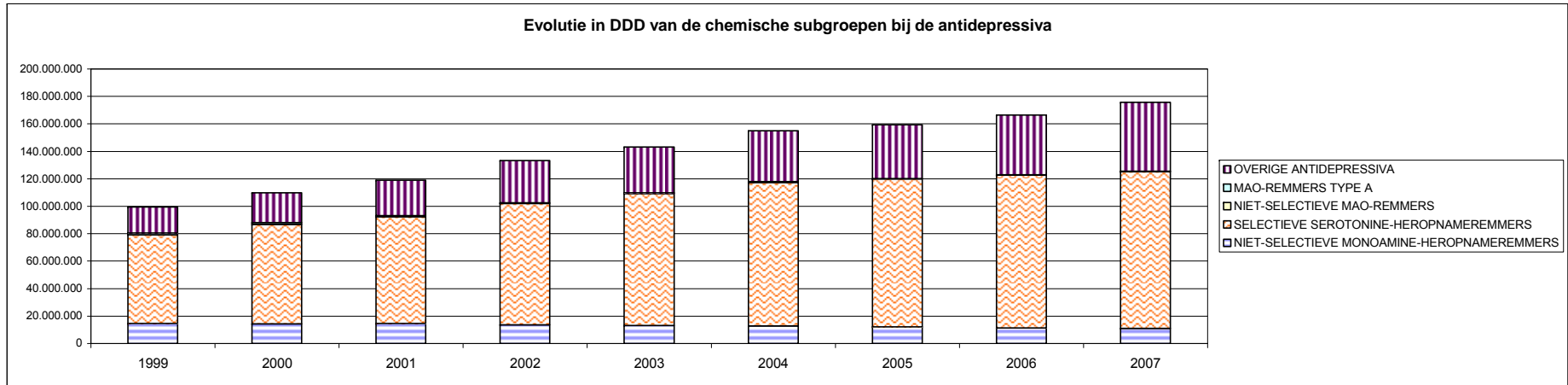
### 3.3.3 Antidepressiva (tabellen 3.3.3. a en b)

Het aantal DDD van antidepressiva, terugbetaald door het RIZIV, blijft groeien, in het bijzonder voor de selectieve serotonine-heropnameremmers maar vooral voor de nieuwe geneesmiddelen die men terugvindt in de tweede groep van de classificatie volgens het BCFI ("Overige antidepressiva" in de tabel, soms ook atypische antidepressiva genoemd). De terugbetaling van de niet-selectieve monoamine-heropnameremmers (de tricyclische antidepressiva) en de niet-selectieve mao-remmers blijft dalen.

Het aantal personen dat minstens één verpakking van een antidepressivum terugbetaald kreeg, blijft stabiel (ongeveer 1 miljoen personen). 23% van dit aantal is beperkt tot één enkele terugbetaalde verpakking op een jaar.

**Tabel 3.3.3. a Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Antidepressiva – volume (in DDD)**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
N06AA	NIET-SELECTIEVE MONOAMINE-HEROPNAMEREMMERS	14.646.382	14.428.844	14.634.656	13.559.872	13.007.254	12.893.754	12.119.317	11.429.814	11.213.792
N06AB	SELECTIEVE SEROTONINE-HEROPNAMEREMMERS	64.543.832	72.490.455	77.806.840	88.363.992	96.243.312	104.612.396	107.823.814	111.186.467	114.040.174
N06AF	NIET-SELECTIEVE MAO-REMMERS	8.250	2.580	870						
N06AG	MAO-REMMERS TYPE A	1.465.590	1.087.775	815.850	658.820	537.620	435.845	357.935	301.870	264.930
N06AX	OVERIGE ANTIDEPRESSIVA	18.859.583	21.954.072	25.653.649	30.692.434	33.350.097	36.995.164	38.925.416	43.444.643	50.262.876
	Totaal	99.523.637	109.963.726	118.911.865	133.275.118	143.138.283	154.937.159	159.226.482	166.362.794	175.781.772



**Tabel 3.3.3. b** Verdeling van de patiënten die een antidepressivum hebben genomen – volume (in DDD)

Gebruik van antidepressiva in 2007	Aantal patiënten	waarvan : patiënten die slechts één verpakking genomen hebben
1. Minder dan 30 DDD	157.266	147.647
2. Van 30 tot 59 DDD	136.435	74.042
3. Van 60 tot 89 DDD	89.785	14.205
4. Van 90 tot 365 DDD	491.636	3.940
5. Meer dan 365 DDD	185.097	0
<b>TOTAAL</b>	<b>1.060.219</b>	<b>239.834</b>

\* Er zijn onder de anti-depressiva beschikbaar in 2007 enkele grote verpakkingen waarvan de DPP (het aantal DDD per verpakking) groter is dan 89.  
 Voorbeelden :  
 - Fluoxone Divule compr. sec. 100 x 20 mg  
 - Citalopram EG compr. 98 x 20 mg

### 3.3.4 Middelen tegen Alzheimer (tabel 3.3.4)

Het aantal patiënten dat een terugbetaling van een geneesmiddel tegen Alzheimer gekregen heeft, blijft stijgen en situeert zich rond de 34.867 personen in 2007 (tegenover 30.941 personen in 2006) met een waarschijnlijk toereikende therapietrouw (ongeveer 300 DDD gemiddeld per jaar).

35% onder hen hebben één of meerdere neuroleptica voorgeschreven gekregen : 21,2% van het aantal patiënten dat aan Alzheimer lijdt, hebben een atypisch neurolepticum voorgeschreven gekregen, 8,4% een klassiek neurolepticum en 5,4% een combinatie van beide types van neuroleptica.

**Tabel 3.3.4 Voorschriften van huisartsen, specialisten en tandartsen: Aantal patiënten dat een anti-Alzheimermiddel (N06D) neemt**

Geneesmiddelen (1)	Aantal patiënten (2)	In % van de patiënten die een anti-Alzheimermiddel nemen (3)	Volume (DDD) (4)	Gemiddeld volume per patiënt (5)=(4)/(2)
<b>Geneesmiddelen anti-Alzheimer (N06D)</b>	<b>34.867</b>	<b>100,0%</b>	<b>10.624.696</b>	<b>304,7</b>

Aantal patiënten dat bovendien een neuroleptica gebruikt :

Atypische neuroleptica alleen (N05AH + N05AX)	7.406	21,2%	565.941	76,4
Klassieke neuroleptica alleen (N05 uitgezonderd N05AH en N05AX)	2.916	8,4%	95.205	32,6
Combinatie van klassieke en atypische neuroleptica	1.870	5,4%	215.495	115,2
Totaal :	12.192	35,0%	876.641	71,9

### 3.3.5 Anti-epileptica (tabel 3.3.5)

Natriumvalproaat blijft het meest voorgeschreven vergoedbare anti-epilepticum in alle leeftijdscategorieën (van 0 tot 65 jaar), vóór carbamazepine.

Bij de 65-plussers werd carbamazepine ongeveer evenveel keer terugbetaald als natriumvalproaat.

Bij de nieuwe geneesmiddelen is gabapentine het anti-epilepticum dat het meest werd terugbetaald.

Wat het aantal DDD betreft, is bij de heel jonge kinderen (van 0 tot 5 jaar) vigabatrine, na valproïnezuur en carbamazepine, het derde voorgeschreven anti-epilepticum en bij de oudere kinderen (6 tot 15 jaar) is dat lamotrigine.



**Tabel 3.3.5 Voorschriften van huisartsen, specialisten en tandartsen: eerste voorschriften van een anti-epilepticum (N03A) – Aantal patiënten tijdens het 2<sup>de</sup> semester van 2007**

ATC	Hoofdbestanddeel	0 tot 5 jaar	6 tot 15 jaar	16 tot 64 jaar	65 jaar en meer	Totaal	% van het totale aantal patiënten
N03AG01	ACIDE VALPROIQUE	302	538	6.866	2.447	10.153	38,8%
N03AF01	CARBAMAZEPINE	44	110	3.669	2.131	5.954	22,7%
N03AX12	GABAPENTINE	1	1	204	308	514	2,0%
N03AB02	PHENYTOINE	3	4	515	462	984	3,8%
N03AA03	PRIMIDONE	0	1	510	2.080	2.591	9,9%
N03AX09	LAMOTRIGINE	10	83	1.089	231	1.413	5,4%
N03AA02	PHENOBARBITAL	0	0	149	109	258	1,0%
N03AB52	PHENYTOINE, ASSOCIATIONS	0	0	103	96	199	0,8%
N03AX14	LEVETIRACETAM	15	33	296	181	525	2,0%
N03AF02	OXCARBAZEPINE	0	11	47	18	76	0,3%
N03AX11	TOPIRAMATE	9	69	2.249	124	2.451	9,4%
N03AG04	VIGABATRINE	10	2	4	1	17	0,1%
N03AD01	ETHOSUXIMIDE	5	26	9	3	43	0,2%
N03AX13	PHENETURIDE	0	0	7	2	9	0,0%
N03AG06	TIAGABINE	0	0	0	1	1	0,0%
TOTAAL		362	799	15.818	9.199	26.178	100,0%

Opmerking : een aantal patiënten ontvangt direct meer dan één werkzaam bestanddeel vanaf het eerste voorschrift ; ze zijn slechts éénmaal in het totaal verrekend

### 3.3.6 Hart vaatstelsel (tabellen 3.3.6. a tot en met f)

Ook in 2007 heeft de stijgende trend in het voorgeschreven volume zich doorgezet. De stijging doet zich zowel voor bij de bloeddrukverlagende middelen als de cholesterolverlagende middelen. De «andere cardiovasculaire middelen» kennen een terugval in het gebruik (in deze klasse zitten de hartglycosiden, de anti-aritmica en molsidomine).

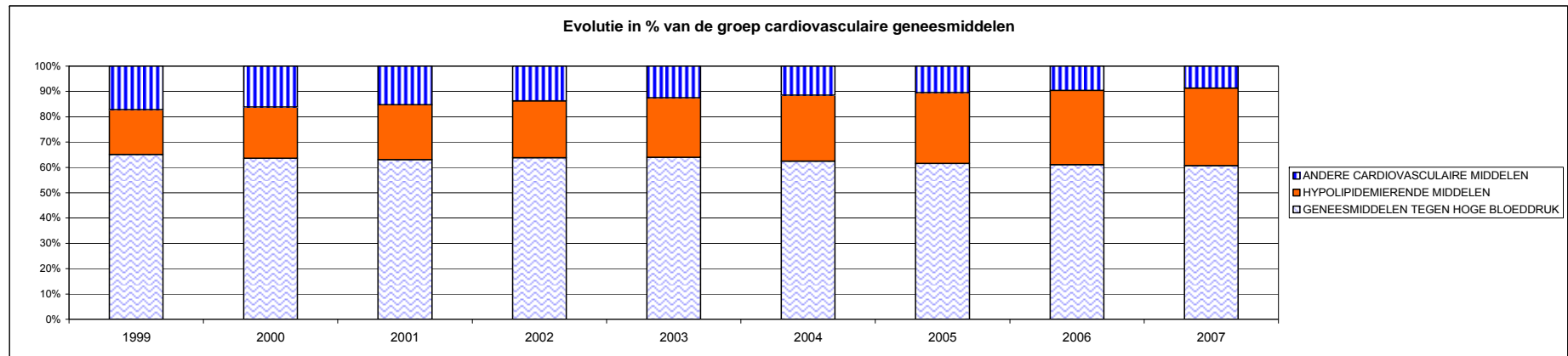
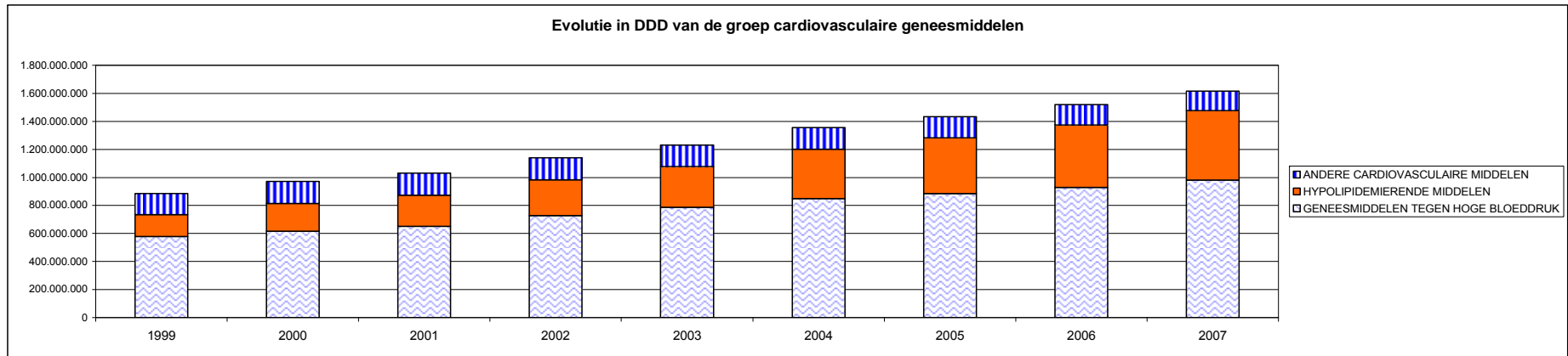
Alle verschillende klassen van bloeddrukverlagers zien hun volume stijgen. Binnen de bètablokkers blijft het gebruik van atenolol verder dalen. Binnen de groep van geneesmiddelen die de werking van angiotensine-2 remmen is er een stijging in volume van zowel de ACE-remmers als de angiotensine-2-receptorblokkers (sartanen). De ACE-remmers zijn goedkoper doordat er generische alternatieven ter beschikking zijn in tegenstelling tot de sartanen. Bij de calciumantagonisten blijft het voorgeschreven volume van de afgeleiden van de dihydropyridines zoals amlodipine, nifedipine, e.a. stijgen.

In 2007 waren bijna 2.200.000 patiënten in behandeling met één of meer antihypertensiva. Van de meeste klassen varieerde het voorgeschreven volume van 200 tot 300 DDD's per jaar. Een uitzondering hierop vormen de geneesmiddelen tegen angiotensine 2. Van deze groep werden gemiddeld 437 DDD's per patiënt en per jaar voorgeschreven. Een gedetailleerde analyse van het volume dat per patiënt aan sartanen werd voorgeschreven toonde aan dat van deze subklasse in de meerderheid van de gevallen meer dan één DDD per dag werd voorgeschreven. Met andere woorden de verpakkingen met dubbele dosis werden meer voorgeschreven dan die met de enkele dosis. Het feit dat de meeste grote verpakkingen van sartanen enkel beschikbaar zijn voor de dubbele dosis is hier wellicht niet vreemd aan.

Het aandeel van de statines binnen de hypolipemiërende middelen blijft sinds een tiental jaren stijgen. Het jaar 2006 is nochtans gekenmerkt door een lichte stijging van het aandeel van de fibraten. We moeten er op wijzen dat het SCORE - model van start ging in mei 2006 en dat de drempelwaarden voor cholesterolemie verminderd werden bij bepaalde patiënten met een hoog cardiovasculair risico (totale cholesterolemie  $\geq$  175 mg/dl of LDL cholesterolemie  $\geq$  100 mg/dl).

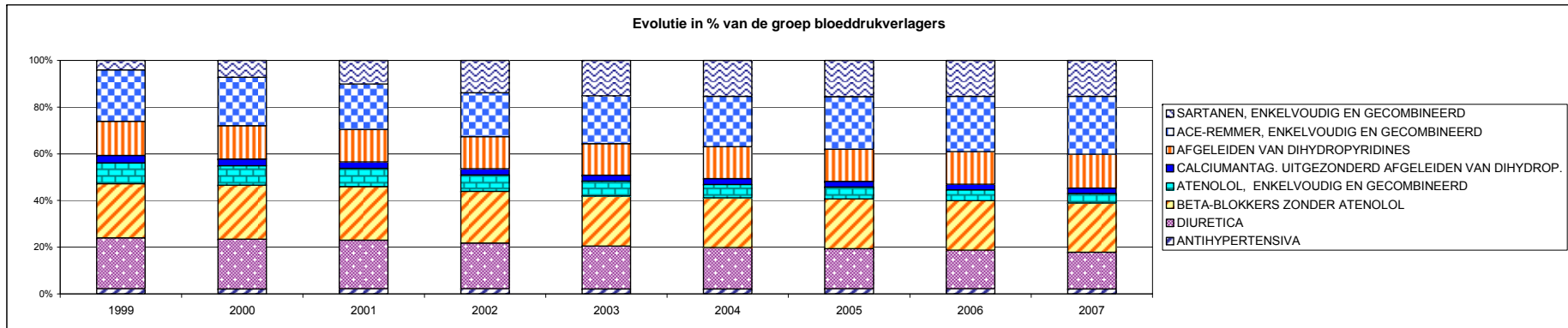
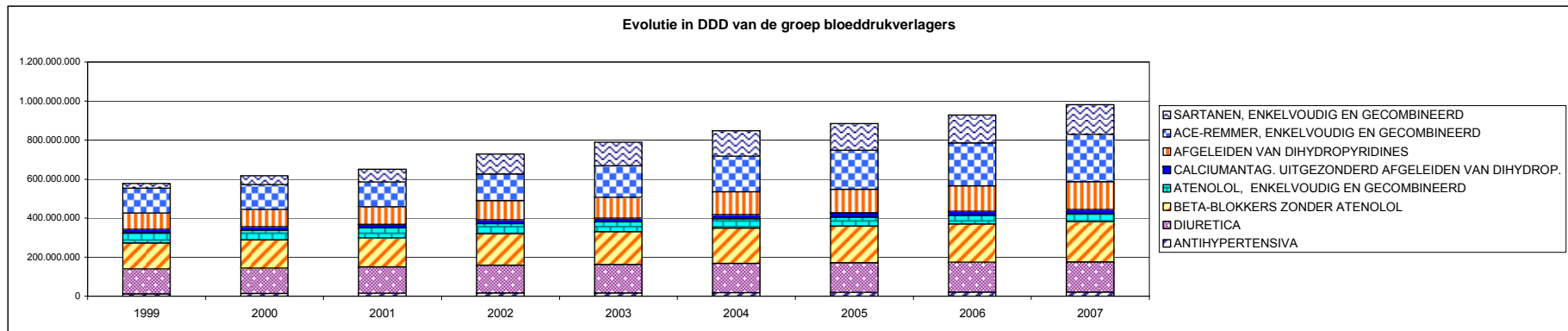
**Tabel 3.3.6. a Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Cardiovasculaire geneesmiddelen – volume (in DDD)**

ATC	groep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
C02 + C03 + C07 + C08 + C09	GENEESMIDDELEN TEGEN HOGE BLOEDDRUK	577.495.108	617.191.050	651.034.502	728.349.297	788.325.823	847.768.068	884.308.162	928.656.289	981.323.506
C10	HYPOLIPIDEMIERENDE MIDDELEN	156.582.515	197.201.188	222.822.606	255.487.049	290.797.754	353.219.648	399.963.238	445.662.246	494.424.297
C01	ANDERE CARDIOVASCULAIRE MIDDELEN	152.041.777	156.749.326	156.934.082	156.778.984	153.072.532	155.081.805	150.257.202	144.740.936	140.477.787
TOTAAL		886.119.400	971.141.564	1.030.791.190	1.140.615.330	1.232.196.109	1.356.069.521	1.434.528.602	1.519.059.471	1.616.225.589



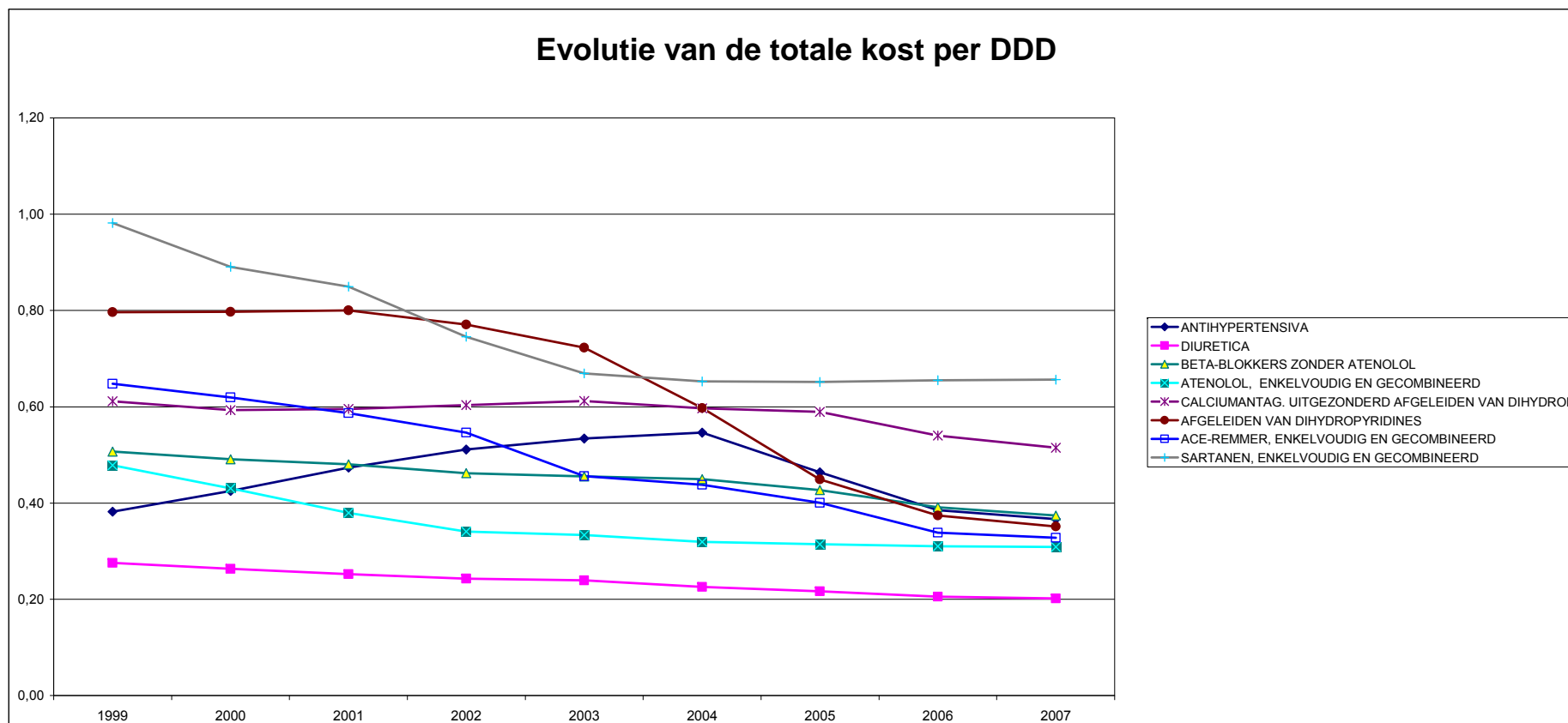
**Tabel 3.3.6. b Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Bloeddrukverlagers (C02, C03, C07, C08 en C09) – volume (in DDD)**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
C02	ANTIHYPERTENSIVA	12.735.477	13.222.099	14.707.893	16.235.174	17.160.665	18.600.932	20.328.123	21.159.160	21.519.532
C03	DIURETICA	126.524.898	131.593.900	135.091.713	142.575.162	145.126.171	150.124.551	151.723.668	153.143.239	153.986.390
C07 uitgezonderd Atenolol	BETA-BLOKKERS ZONDER ATENOLOL	133.839.769	142.790.436	149.751.218	161.201.120	168.763.679	179.902.894	187.284.014	196.072.146	206.391.559
C07AB03 + C07CB03 + C07FB03 + C07DB01	ATENOLOL, ENKELVOUDIG EN GECOMBINEERD	51.393.763	51.300.473	50.222.194	51.676.407	49.895.377	48.706.797	46.302.379	43.919.053	41.259.035
C08 uitgezonderd C08CA	CALCIUMANTAG, UITGEZONDERD AFGELEIDEN VAN DIHYDROP.	17.847.706	18.087.040	18.648.929	19.546.756	20.071.263	21.067.016	21.457.002	21.477.534	21.352.313
C08CA	AFGELEIDEN VAN DIHYDROPIRIDINES	84.255.721	87.950.371	89.983.175	99.093.603	105.944.580	116.574.352	120.763.388	129.904.008	142.587.409
C09A + C09B	ACE-REMMER, ENKELVOUDIG EN GECOMBINEERD	127.309.201	127.664.506	126.681.115	136.818.070	162.304.280	182.328.480	199.336.375	220.025.875	243.033.806
C09C + C09D	SARTANEN, ENKELVOUDIG EN GECOMBINEERD	23.588.572	44.582.225	65.948.265	101.203.004	119.059.808	130.463.046	137.113.214	142.955.274	151.193.462
	Totaal	577.495.108	617.191.050	651.034.502	728.349.297	788.325.823	847.768.068	884.308.162	928.656.289	981.323.506



**Tabel 3.3.6. c Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Bloeddrukverlagers (C02, C03, C07, C08 en C09) – totale kost per DDD**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
C02	ANTIHYPERTENSIVA	0,38	0,42	0,47	0,51	0,53	0,55	0,46	0,39	0,37
C03	DIURETICA	0,28	0,26	0,25	0,24	0,24	0,23	0,22	0,21	0,20
C07 uitgezonderd Atenolol	BETA-BLOKKERS ZONDER ATENOLOL	0,51	0,49	0,48	0,46	0,46	0,45	0,43	0,39	0,37
C07AB03 + C07CB03 + C07FB03 + C07DB01	ATENOLOL, ENKELVOUDIG EN GECOMBINEERD	0,48	0,43	0,38	0,34	0,33	0,32	0,31	0,31	0,31
C08 uitgezonderd C08CA	CALCIUMANTAG. UITGEZONDERD AFGELEIDEN VAN DIHYDROP.	0,61	0,59	0,60	0,60	0,61	0,60	0,59	0,54	0,52
C08CA	AFGELEIDEN VAN DIHYDROPYRIDINES	0,80	0,80	0,80	0,77	0,72	0,60	0,45	0,37	0,35
C09A + C09B	ACE-REMMER, ENKELVOUDIG EN GECOMBINEERD	0,65	0,62	0,59	0,55	0,46	0,44	0,40	0,34	0,33
C09C + C09D	SARTANEN, ENKELVOUDIG EN GECOMBINEERD	0,98	0,89	0,85	0,75	0,67	0,65	0,65	0,66	0,66
	Totaal	0,55	0,54	0,53	0,51	0,48	0,46	0,42	0,39	0,38



**Tabel 3.3.6. d Voorschriften van huisartsen, specialisten en tandartsen: Bloeddrukverlagers (C02, C03, C07, C08 en C09) – volume (in DDD) en aantal patiënten**

ATC05-3	Therapeutische hoofdgroep	Aantal patiënten	Aantal patiënten in % van het totaal aantal patiënten	Volume (DDD)	Totale kost	Volume/patiënt	Kost/DDD	Kost/patiënt
C02	ANTIHYPERTENSIVA	89.967	4,1%	24.183.462	8.902.711	268,8	0,37	99,0
C03	DIURETICA	701.106	31,9%	171.934.849	34.737.516	245,2	0,20	49,5
C07	BETA-BLOKKERS	1.324.760	60,3%	274.907.205	99.992.706	207,5	0,36	75,5
C08	CALCIUMANTAGONISTEN	559.123	25,4%	184.366.179	68.650.182	329,7	0,37	122,8
C09	MIDDELEN AANGRIJPEND OP HET RENINE-ANGIOTENSINESYSTEEM	1.010.140	46,0%	441.907.223	200.050.468	437,5	0,45	198,0
TOTAAL ANTIHYPERTENSIVA*		2.198.083	100,0%	1.097.298.918	412.333.584	499,2	0,38	187,6

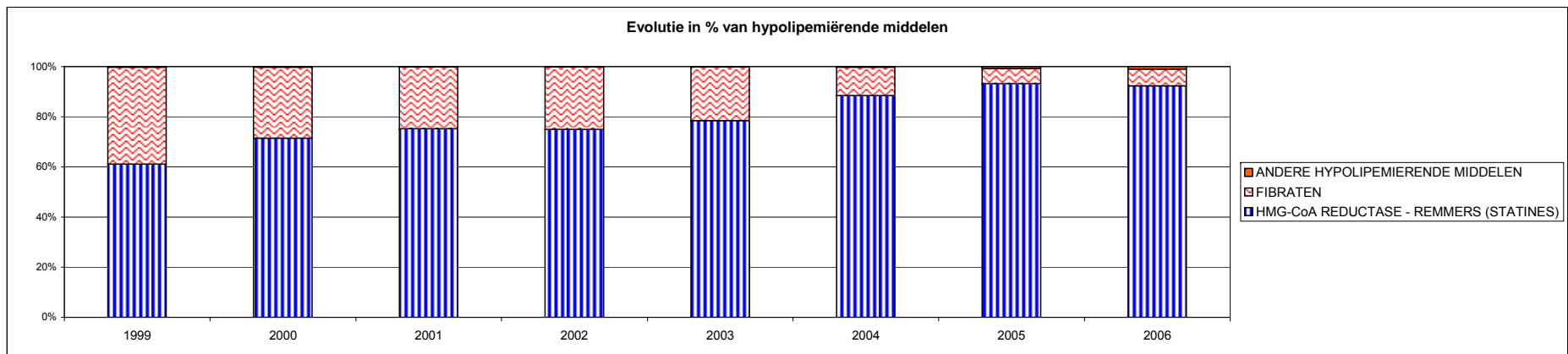
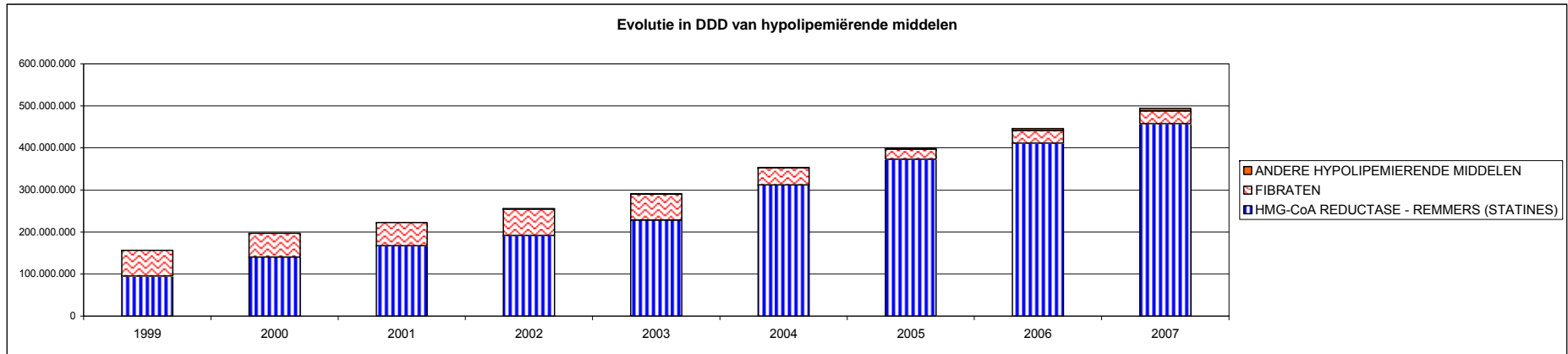
\*Bepaalde patiënten ontvangen antihypertensiva van verschillende therapeutische hoofdgroepen ; ze zijn slechts éénmaal in rekening gebracht in het totaal

**Tabel 3.3.6. e** Voorschriften van huisartsen, specialisten en tandartsen: Verdeling van de patiënten die een sartaan (C09C) hebben gebruikt volgens het volume van behandeling (in DDD)

Gebruik van sartanen in 2007	Aantal patiënten	waarvan : patiënten die slechts één verpakking genomen hebben
1. Minder dan 100 DDD	21.188	19.899
2. Van 100 tot 365 DDD	132.212	14.062
3. Van 366 tot 730 DDD	175.054	6
4. Meer dan 730 DDD	58.052	0
<b>TOTAAL</b>	<b>386.506</b>	<b>33.967</b>

**Tabel 3.3.6. f Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Cholesterolverlagende middelen (C10) – volume (in DDD)**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
C10AA	HMG-CoA REDUCTASE - REMMERS (STATINES)	95.692.129	140.940.122	167.718.993	191.686.825	228.282.777	312.348.909	372.658.789	411.279.082	457.722.112
C10AB	FIBRATEN	60.437.420	55.863.051	54.738.487	63.449.200	62.170.278	40.046.220	24.223.503	29.742.901	30.183.448
C10AC + C10AD + C10AX	ANDERE HYPOLIPEMIERENDE MIDDELEN	452.967	398.015	365.126	351.024	344.699	824.519	3.080.946	4.640.263	6.334.594
Totaal		156.582.515	197.201.188	222.822.606	255.487.049	290.797.754	353.219.648	399.963.238	445.662.246	494.240.155





### 3.3.7 Middelen gebruikt bij diabetes (tabellen 3.3.7.a et 3.3.7.b)

In 2007 hebben 460.203 patiënten (=100%) minstens één verpakking terugbetaald gekregen van een geneesmiddel dat gebruikt wordt bij de behandeling van diabetes van wie 339.851 diabetici slechts een oraal antidiabeticum innamen zonder insuline-injecties. De overige 120.352 diabetici kregen insuline(analogon)-injecties, van wie 57.419 personen zowel insuline als orale antidiabetica innamen. Al deze aantallen stijgen jaarlijks in belangrijke mate in ons land, ook voor het jaar 2007.

De cijfers van insuline-gebruik tonen ook een belangrijk aandeel van behandelingen met analoge insulines aan. Deze behandelingen hebben een (veel) hogere kostprijs, terwijl we niet over voldoende bewijzen beschikken dat zo'n keuze een grotere benefit op lange termijn oplevert.

Bij de orale antidiabetica is metformine het meest terugbetaalde geneesmiddel, wat overeenstemt met de aanbevelingen voor diabetes type 2.

Van de personen die orale antidiabetica nemen, hebben 43,5 % een statine ontvangen en 5,6% een fibraat. Bij de diabetici die insuline(analogen) innemen en van wie we mogen aannemen dat de suikerziekte gevorderd is, liggen deze cijfers wat lager: 39,5 % en 3,2 % respectievelijk. Dit laatste fenomeen is niet te verklaren.

**Tabel 3.3.7a Voorschriften van huisartsen, specialisten en tandartsen**

**Patiënten die enkel insuline of insuline-analoog nemen (A10A)**

Geneesmiddelen (1)	Aantal patiënten (2)	In % van de patiënten die insuline nemen (3)	Volume (DDD) (4)	Gemiddeld volume per patiënt (5)=(4)/(2)
Insulines (A10A)	62.933	100,0%	28.186.344	447,9
Antitrombotische middelen (B01)	14.631	23,2%	3.048.969	208,4
Statines (C10AA)	24.851	39,5%	14.164.450	570,0
Fibraten (C10AB)	1.994	3,2%	631.678	316,8
Andere cholesterolverlagers (C10AC+C10AD+C10AX)	1.023	1,6%	266.628	260,6

**Patiënten die enkel orale antidiabetica nemen (A10B)**

Geneesmiddelen (1)	Aantal patiënten (2)	In % van de patiënten die orale antidiabetica nemen (3)	Volume (DDD) (4)	Gemiddeld volume per patiënt (5)=(4)/(2)
Orale antidiabetica (A10B)	339.851	100,0%	100.576.435	295,9
Antitrombotische middelen (B01)	60.236	17,7%	11.373.859	188,8
Statines (C10AA)	147.750	43,5%	80.547.288	545,2
Fibraten (C10AB)	18.976	5,6%	6.120.952	322,6
Andere cholesterolverlagers (C10AC+C10AD+C10AX)	3.734	1,1%	1.051.865	281,7

**Patiënten die insuline of insuline-analoog (A10A) nemen en orale antidiabetica (A10B)**

Geneesmiddelen (1)	Aantal patiënten (2)	In % van de patiënten die insuline en orale antidiabetica nemen (3)	Volume (DDD) (4)	Gemiddeld volume per patiënt (5)=(4)/(2)
Insulines (A10A)	57.419	100,0%	23.939.013	416,9
Orale antidiabetica (A10B)	57.419	100,0%	20.691.854	360,4
Antitrombotische middelen (B01)	14.728	25,7%	3.095.341	210,2
Statines (C10AA)	33.262	57,9%	20.018.783	601,9
Fibraten (C10AB)	4.185	7,3%	1.412.723	337,6
Andere cholesterolverlagers (C10AC+C10AD+C10AX)	1.123	2,0%	313.790	279,4

**Tabel 3.3.7.b Voorschriften van huisartsen, specialisten en tandartsen**

Geneesmiddelen tegen diabetes		Aantal patiënten 2007
A10AB01	HUMANE INSULINE (fast-acting)	27.972
A10AB04	INSULINE LISPRO (fast-acting)	5.083
A10AB05	INSULINE ASPART (fast-acting)	24.718
A10AB06	INSULINE GLULISINE (fast-acting)	997
A10AC01	HUMANE INSULINE (intermediate-acting)	28.656
A10AD01	HUMANE INSULINE (intermediate+fast-acting)	53.714
A10AD05	INSULINE ASPART (intermediate+fast-acting)	10.655
A10AE01	HUMANE INSULINE (long-acting)	122
A10AE04	INSULINE GLARGINE (long-acting)	30.567
A10AE05	INSULINE DETEMIR (long-acting)	7.577
<b>A10A</b>	<b>INSULINES EN ANALOGEN</b>	<b>120.352</b>
<i>aantal hiervan dat geen orale antidiabetica gebruikt</i>		<b>62.933</b>
A10BA02	METFORMINE	295.576
A10BB01	GLIBENCLAMIDE	13.827
A10BB07	GLIPIZIDE	4.303
A10BB08	GLIQUIDON	39.384
A10BB09	GLICLAZIDE	93.905
A10BB12	GLIMEPIRIDE	24.927
A10BD02	METFORMINE MET SULFONYLUREUMDERIVATEN	17.041
A10BD03	METFORMINE MET ROSIGLITAZON	717
A10BG02	ROSIGLITAZON	15.014
A10BG03	PIOGLITAZON	1.902
A10BX02	REPAGLINIDE	45.903
<b>A10B</b>	<b>ORALE ANTIDIABETICA MET UITZONDERING VAN INSULINES</b>	<b>397.270</b>
<i>Aantal hiervan dat geen insulines en analogen gebruikt</i>		<b>339.851</b>
<b>A10</b>	<b>ANTIDIABETISCHE MIDDELEN</b>	<b>460.203</b>
<i>Aantal hiervan dat insulines en analogen en orale antidiabetica gebruikt</i>		<b>57.419</b>

### 3.3.8 Maagzuurremmers (tabellen 3.3.8. a en b)

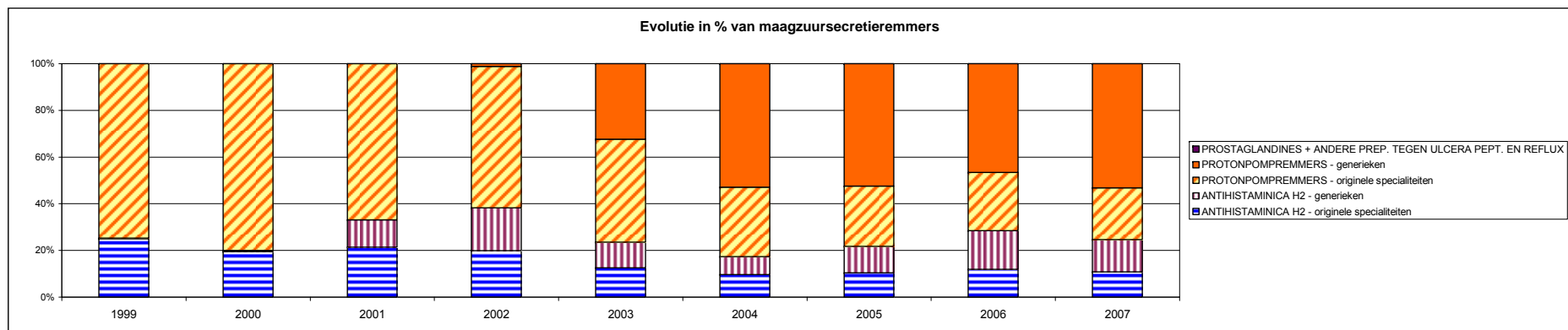
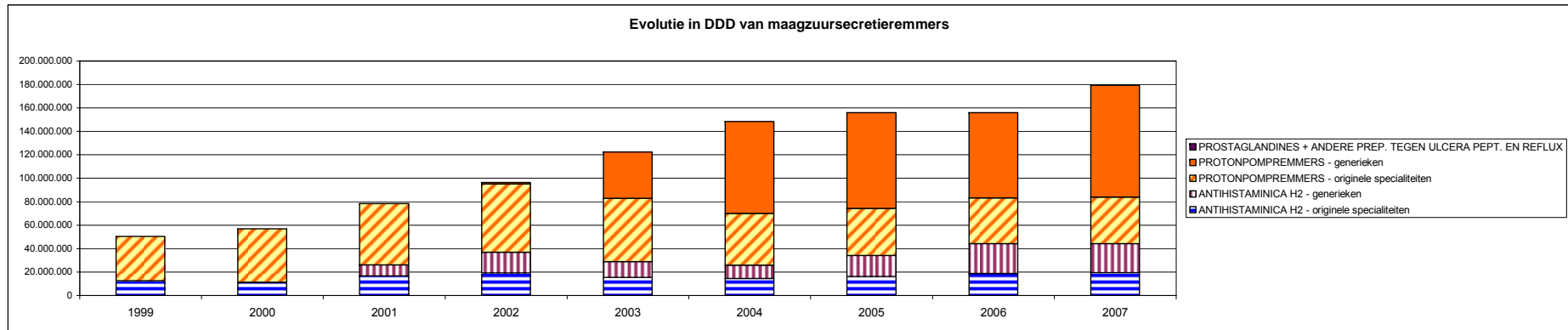
Het globale volume van de maagzuurremmers voor het jaar 2007 is voor het eerst sinds het “hervormingsjaar” 2005 manifest gestegen: + 15 % versus het jaar 2006 en + 15 % versus het jaar 2005.

De doorslaggevende factor in het toegenomen gebruik van maagzuurremmers is het toegenomen gebruik van generieke protonpompinhibitoren (PPI). We vermeldden reeds de vorige jaren het overwicht van generieke PPI ten opzichte van originele PPI. Dit overwicht nam nog toe: vóór het hervormingsjaar 2005 waren generieke PPI in de minderheid, thans, in 2007, is hun aandeel geklommen naar 71 % van het volume van de PPI. Vergeleken met het jaar 2006 zijn in 2007 de originele PPI in volume gestegen met 2 % en de generieke PPI met 31 %. De “schrik” voor een a posteriori controle bij voorschrift van een generiek PPI is weggeëbd.

Het volume van de H2-antihistaminica nam de laatste jaren toe, ook in 2007. Binnen de H2-antihistaminica hebben de generieken in het jaar 2007 hun overwicht behouden ten opzichte van de originele specialiteiten (56 % generiek – 44 % origineel). Vóór het hervormingsjaar 2005 vormden de generieke H2-antihistaminica nog een minderheid binnen deze klasse. Zowel in 2006 als in 2007 is de gemiddelde kost per DDD van een H2-antihistaminicum gedaald.

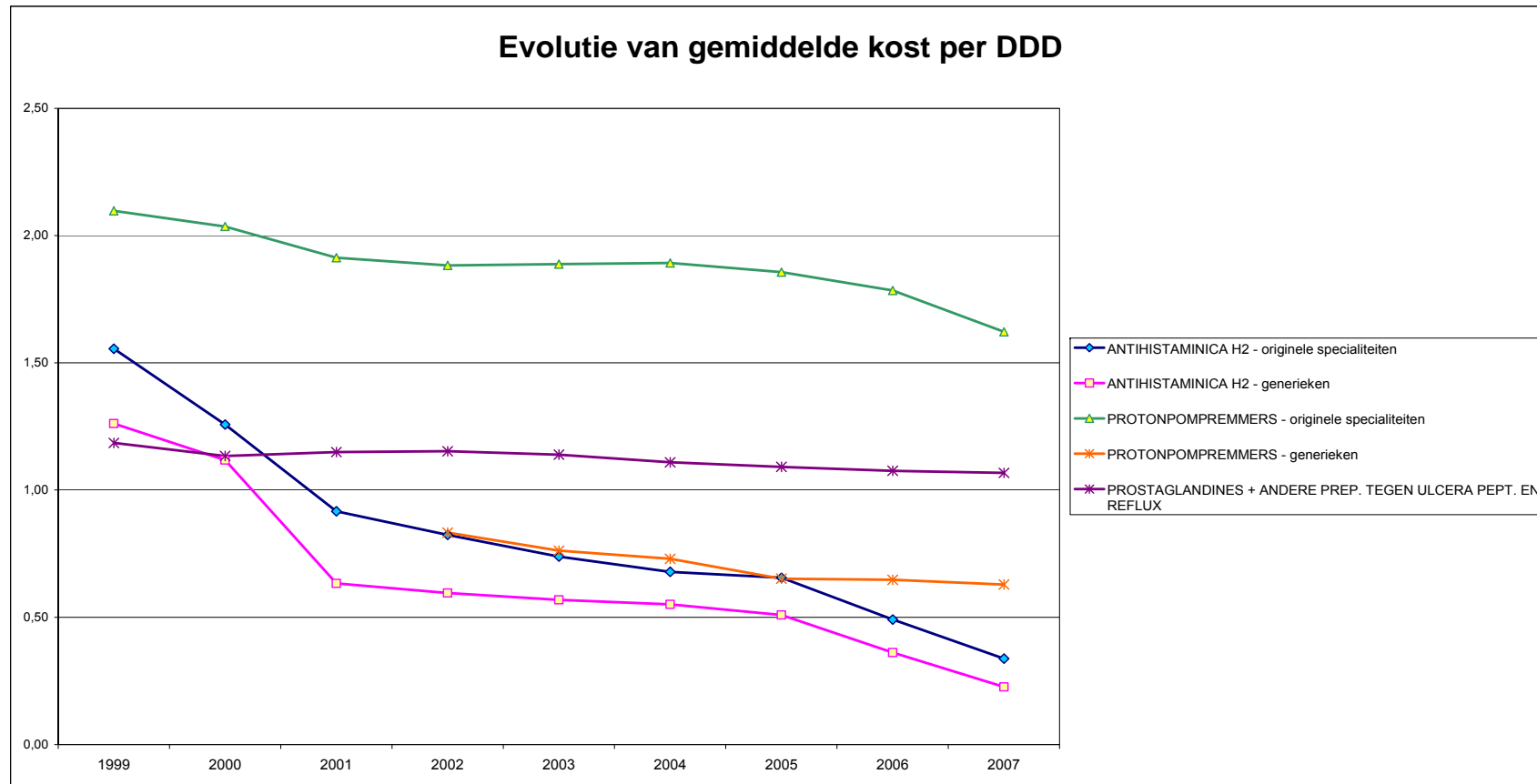
**Tabel 3.3.8. a Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Maagzuursecretieremmers (A02B) – volume (in DDD)**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
A02BA - originele specialiteiten	ANTI-HISTAMINICA H2 - originele specialiteiten	12.631.549	11.123.649	16.750.385	19.198.264	15.459.525	14.444.548	16.279.297	18.655.531	19.499.422
A02BA - generieken	ANTI-HISTAMINICA H2 - generieken	85.276	271.685	9.225.010	17.705.820	13.335.469	11.363.902	17.749.746	25.643.075	24.748.871
A02BC - originele specialiteiten	PROTONPOMPREMERS - originele specialiteiten	37.584.470	45.451.882	52.372.614	58.233.091	54.012.843	44.114.505	40.303.883	38.936.232	39.642.451
A02BC - generieken	PROTONPOMPREMERS - generieken	0	0	0	1.134.308	39.522.420	78.606.325	81.773.461	72.724.943	95.287.738
A02BB + A02BX	PROSTAGLANDINES + ANDERE PREP. TEGEN ULCERA PEPT. EN REFLUX	9.433	6.246	4.280	4.489	3.852	3.796	2.434	1.928	2.178
Totaal		50.310.728	56.853.462	78.352.289	96.275.972	122.334.108	148.533.076	156.108.821	155.961.710	179.180.660



**Tabel 3.3.8. b Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Maagzuursecretieremmers (A02B) – gemiddelde kost per DDD**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
A02BA - originele specialiteiten	ANTIHISTAMINICA H2 - originele specialiteiten	1,56	1,26	0,92	0,82	0,74	0,68	0,66	0,49	0,34
A02BA - generieken	ANTIHISTAMINICA H2 - generieken	1,26	1,12	0,63	0,60	0,57	0,55	0,51	0,36	0,23
A02BC - originele specialiteiten	PROTONPOMPREMMERS - originele specialiteiten	2,10	2,04	1,91	1,88	1,89	1,89	1,86	1,78	1,62
A02BC - generieken	PROTONPOMPREMMERS - generieken				0,83	0,76	0,73	0,65	0,65	0,63
A02BB + A02BX	PROSTAGLANDINES + ANDERE PREP. TEGEN ULCERA PEPT. EN REFLUX	1,18	1,13	1,15	1,15	1,14	1,11	1,09	1,08	1,07
	Totaal	1,96	1,88	1,55	1,42	1,23	1,06	0,95	0,87	0,76

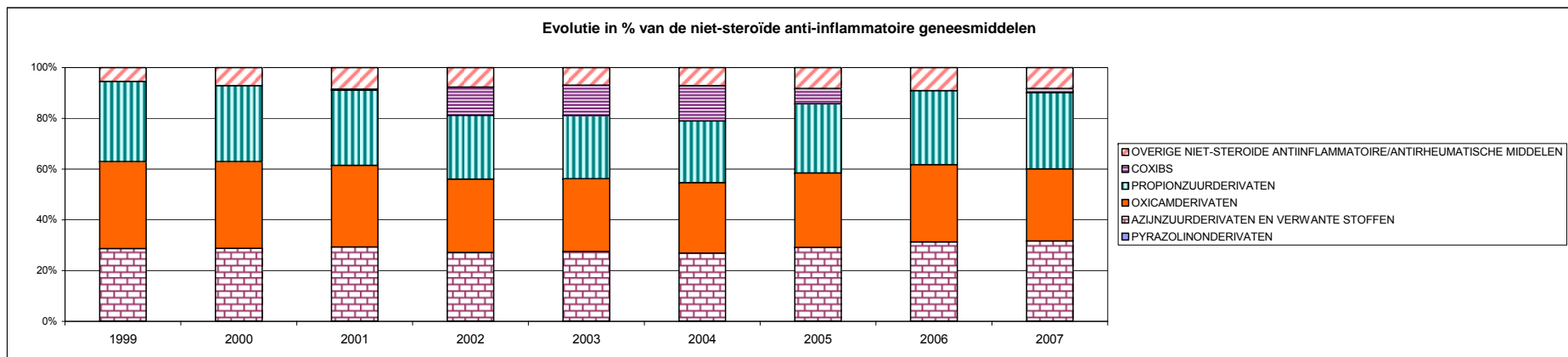
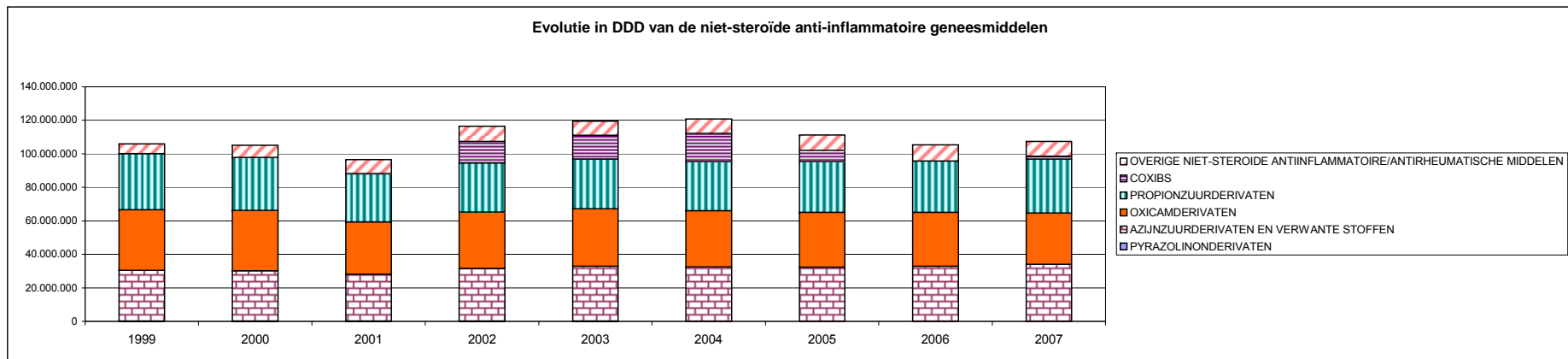


### **3.3.9 Niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen (tabel 3.3.9)**

Na een daling in 2005 en 2006 stijgt het volume in DDD van de NSAID weer in 2007. Deze stijging is te wijten aan een verhoging van het aantal voorschriften van azijnzuurderivaten en verwante stoffen (hoofdzakelijk diclofenac) en de propionzuurderivaten (hoofdzakelijk ibuprofen) alsook aan het opnieuw vergoedbaar worden van sommige COXIB's.

**Tabel 3.3.9 Voorschriften van officieel erkende huisartsen: Niet-steroidale anti-inflammatoire geneesmiddelen (M01A) – volume (in DDD)**

ATC	Chemische subgroep	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
M01AA	PYRAZOLINONDERIVATEN	140.490	122.890	111.811	105.864	99.638	91.998	80.078	79.265	76.278
M01AB	AZIJNZUURDERIVATEN EN VERWANTE STOFFEN	30.225.845	30.181.501	28.103.306	31.471.445	32.761.623	32.494.713	32.367.219	32.945.561	34.035.125
M01AC	OXICAMDERIVATEN	36.333.060	36.033.620	31.101.626	33.769.107	34.355.440	33.494.595	32.632.072	32.058.748	30.533.971
M01AE	PROPIONZUURDERIVATEN	33.392.636	31.447.146	28.689.935	29.347.628	29.657.445	29.377.752	30.353.744	30.703.691	32.280.137
M01AH	COXIBS	0	0	289.893	12.834.446	14.296.868	16.811.251	6.622.144	0	1.752.330
M01AX	OVERIGE NIET-STEROIDE ANTIINFLAMMATOIRE/ANTIRHEUMATISCHE MIDDELEN	5.735.478	7.449.105	8.175.153	8.929.640	8.303.175	8.569.905	9.131.655	9.554.145	8.783.910
	Totaal	105.827.509	105.234.261	96.471.725	116.458.130	119.474.188	120.840.213	111.186.912	105.341.409	107.461.751





## 5. CONCLUSIE EN PERSPECTIEVEN

In deze twaalfde uitgave van de 'Farmaceutische Kengetallen van de Farmaceutische Verstrekkingen in de Ambulante Praktijk' heeft u kennis gemaakt met een beperkt gedeelte van de informatie die in het jaar 2007 werd ingezameld in het kader van Farmanet.

Nieuw voor deze uitgave is ook dat, naast gegevens met betrekking tot het voorgeschreven geneesmiddel en de voorschrijver, gegevens over de patiënt beschikbaar zijn. Dit heeft ons ondermeer toegelaten om het aantal patiënten te berekenen die in België in behandeling is voor diabetes. Tevens hebben wij in diezelfde patiëntengroep kunnen tonen hoeveel patiënten worden behandeld met lipidenverlagende middelen. Deze enkele voorbeelden die wij geven in de huidige uitgave van de Kengetallen moeten aantonen dat wij in België beschikken over een uniek gegevensbestand met betrekking tot het geneesmiddelenvoorschrift. Om dit bestand optimaal te exploiteren, stelt het RIZIV gegevens ter beschikking van wetenschappelijke organisaties met het oog op het verrichten van onderzoek op het gebied van op het gebied van farmaco-epidemiologie en farmaco-economie<sup>6</sup>.

Als wij naar de kost kijken, valt onmiddellijk op dat zowel bij huisartsen als specialisten de volgende klassen geneesmiddelen een belangrijke plaats innemen, met name de cholesterolverlagende geneesmiddelen, de antihypertensiva (met de selectieve bètablokkers, de calciumantagonisten, de ACE-remmers en de sartanen), de antidepressiva van het type serotonine-heropname-remmers en de protonpompremmers.

Het Comité voor de Evaluatie van de Medische Praktijk inzake Geneesmiddelen in samenspraak met de Minister en het RIZIV organiseert dan ook twee maal per jaar een consensus conferentie. Deze bijeenkomsten hebben tot doel om de voorschrijver therapeutische richtlijnen aan te reiken die enerzijds gestoeld zijn op wetenschappelijke evidentie maar tevens gericht zijn op de Belgische praktijk.

Van de volgende consensusvergaderingen is het verslag van de jury beschikbaar op <http://www.riziv.fgov.be/drug/nl/statistics-scientific-information/consensus/index.htm>

- *De plaats van geneesmiddelen bij chronisch perifeer arterieel lijden*
- *De plaats van geneesmiddelen in de behandeling van arteriële hypertensie*
- *Doelmatig gebruik van antibiotica bij acute infecties van neus-keel-oren en de onderste luchtweg in de ambulante praktijk.*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij astma.*
- *Het doelmatig gebruik van antibiotica bij acute enteritis en bij acute urogenitale infecties in de ambulante praktijk.*
- *Het doelmatig gebruik van de hypolipemiërende geneesmiddelen*
- *Het doelmatig gebruik van niet-gefractioneerde heparines, heparines met laag moleculair gewicht en orale anticoagulantie bij de preventie en behandeling van veneuze trombo-embolische aandoeningen.*
- *Het doelmatig gebruik van zuurremmers bij gastro-oesofagale reflux en dyspepsie*
- *Het doelmatig gebruik van de orale antidiabetica*

<sup>6</sup> Meer informatie over een aanvraag van Farmanetgegevens is te vinden op de RIZIV-website:

<http://www.riziv.fgov.be/drug/nl/statistics-scientific-information/pharmanet/request/index.htm>

- *Doelmatige behandeling van gecompliceerde hypertensie*
- *Het doelmatig gebruik van niet-steroïdale anti-inflammatoire farmaca*
- *De doelmatige behandelingen voor de preventie van breuken ten gevolge van osteoporose*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van dementie bij ouderen*
- *Het doelmatig gebruik van antidepressiva bij de behandeling van depressie*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van stabiele angor*
- *Het doelmatig gebruik van antidepressiva in de behandeling van andere indicaties dan stemmingsstoornissen*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van pijn in de ambulante zorg*
- *Het doelmatig gebruik van insulines, als monotherapie of als combinatietherapie met orale antidiabetica, bij de behandeling van diabetes*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij hartfalen in de ambulante behandeling*

Van de volgende recente consensusvergaderingen zullen de verslagen eerstdaags beschikbaar zijn :

- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de preventie van cardiovasculaire aandoeningen*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van migraine*

## BIJLAGE 1: Hergroepering van de voorschrijvers volgens hun erkenningscodenummer

Groep	Omschrijving van de groep	Hergroepering	Erkenings-codenummer	Aantal voorschrijvers
1008	Geneesheren ingeschreven na 31 december 2004	Huisartsen	1000	247
1010	Algemeen geneeskundigen	Huisartsen	1.001+1.002	1.789
1011	Geneesheren ingeschreven vóór 31 december 2004	Huisartsen	1.009	751
1015	Algemeen geneeskundigen in opleiding	Huisartsen	1.005+1.006	526
1020	Bijgeschoolde algemeen geneeskundigen	Huisartsen	1.003+1.004	15.203
1025	Bijgeschoolde algemeen geneeskundigen met een erkenning voor revalidatie	Huisartsen	1.007+1.008	3
1100	Stagedoend geneesheren	Specialisten	1.0xx	3.263
1110	Specialisten voor anesthesiologie	Specialisten	1.100	1.816
1121	Specialisten voor heelkunde of voor heelkunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.140+1.153	1.550
1122	Specialisten voor neurochirurgie of voor neurochirurgie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.170+1.174	175
1123	Specialisten voor plastische heelkunde	Specialisten	1.210	229
1130	Specialisten voor gynaecologie	Specialisten	1.340	1.531
1140	Specialisten voor oftalmologie of voor oftalmologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.370+1.374	1.139
1150	Specialisten voor oto-rhino-laryngologie of voor ORL met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.410+1.414	678
1160	Specialisten voor urologie of voor urologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.450+1.454	407
1170	Specialisten voor orthopedie of voor orthopedie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.480+1.494	999
1180	Specialisten voor dermato-venereologie	Specialisten	1.550	751
1191	Specialisten voor inwendige geneeskunde of voor inwendige geneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.580+1.584	1.653
1192	Specialisten voor pneumologie of voor pneumologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.620+1.624	443
1193	Specialisten voor gastro-enterologie	Specialisten	1.650	536
1200	Specialisten voor kindergeneeskunde of voor kindergeneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.690+1.694	1.609
1210	Specialisten voor cardiologie of voor cardiologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.730+1.734	1.013
1220	Specialisten voor neuropsychiatrie, voor neurologie, voor psychiatrie met of zonder erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.760+1.770+1.780+ 1.764+1.774+1.784	2.483
1231	Specialisten voor reumatologie of voor reumatologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.790+1.794	239
1232	Specialisten voor fysische geneeskunde of voor fysische geneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.830+1.834	497
1240	Specialisten voor klinische biologie of voor klinische biologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.860+1.862	649
1250	Specialisten in de pathologische anatomie	Specialisten	1.870	264
1261	Specialisten in de röntgendiagnose	Specialisten	1.930	1.487
1262	Specialisten voor radio- en radiumtherapie of voor radio- en radiumtherapie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.960+1.964	186
1270	Specialisten in de nucleaire geneeskunde of specialisten met een dubbele erkenning waarvan één de nucleaire geneeskunde is	Specialisten	1.970+1.9710 tot 1.995+1.793+1.965+ 1.996+1.997	329
1280	Andere specialisten	Specialisten	1.xxx	1.573
1310	Doctors in de geneeskunde die daarbij licentiaat in de tandheelkunde zijn	Tandartsen	3.004	88
1311	Tandartsen	Tandartsen	3.001+3.002+3.003	7.198
1320	Specialisten voor stomatologie	Tandartsen	1.520+3.005	401
<b>TOTAAL :</b>				<b>51.705</b>

**BIJLAGE 2: werkzame bestanddelen per jaar van opname – jaren 1994-2007**

Pag. 1

ATC	Werkzaam bestanddeel	jaar van aanneming
A02BC03	LANSOPRAZOL	1994
A04AA03	TROPISETRON	1994
B01AB10	TINZAPARINE	1994
D01BA02	TERBINAFINE	1994
D07AC14	METHYLPREDNISOLON ACEPONAAT	1994
J01CR05	PIPERACILLINE MET ENZYMMREMMER	1994
J01MA08	FLEROXACINE	1994
J05AF02	DIDANOSINE	1994
L03AA03	MOLGRAMOSTIM	1994
N06AG02	MOCLOBEMIDE	1994
R03BA03	FLUNISOLIDE	1994
C01DA14	ISOSORBIDEMONONITRAAT	1995
C07BB07	BISOPROLOL MET THIAZIDEN	1995
C09AA07	BENAZEPRIL	1995
C09BA06	QUINAPRIL MET DIURETICA	1995
C10AD06	ACIPIMOX	1995
D03AX24	Comfeel plaques	1995
D07AC13	MOMETASON	1995
D07XA01	HYDROCORTISON	1995
G01AF15	BUTOCONAZOL	1995
G03FB06	MEDROXYPROGESTERON MET OESTROGENEN	1995
J01DE01	CEFEPIME	1995
J01FA10	AZITROMYCINE	1995
J01FA13	DIRITHROMYCINE	1995
J05AF03	ZALCITABINE	1995
J07AG01	HAEMOPHILUS INFLUENZAE B, GEZUIVERD ANTIGEENCONJUGAAT	1995
J07AG52	HAEMOPHILUS INFLUENZAE B, COMBINATIEPREP. MET PERTUSSIS EN TOXOIDEN	1995
L01CD01	PACLITAXEL	1995
L03AA10	LENOGRASTIM	1995
M05BA02	CLODRONINEZUUR	1995
N03AX09	LAMOTRIGINE	1995
R03AC12	SALMETEROL	1995
R03BA05	FLUTICASON	1995
S01EX01	GUANETHIDINE	1995
V03AF04	CALCIUMLEVOFOLINAAT	1995
V08CA03	GADODIAMIDE	1995
C07FB02	METOPROLOL EN OVERIGE ANTIHYPERTENSIVA	1996
D03AX31	Duoderm	1996
G03FB01	NORGESTREL MET OESTROGENEN	1996
G03FB05	NORETHISTERON MET OESTROGENEN	1996
H05BA04	ELCATONINE	1996
M01AX17	NIMESULIDE	1996
N02AX02	TRAMADOL	1996
N02CC01	SUMATRIPTAN	1996
N05AX08	RISPERIDON	1996
R05CB13	DORNASE ALFA (DESOXYRIBONUCLEASE)	1996
S01CA07	FLUORMETHOLON MET ANTIMICROBIELE MIDDELEN	1996
S01ED06	BEFUNOLOL	1996

## Pag. 2

ATC	Werkzaam bestanddeel	jaar van aanneming
A02BC02	PANTOPRAZOL	1997
C09BA05	RAMIPRIL MET DIURETICA	1997
C09BA08	CILAZAPRIL MET DIURETICA	1997
C09BA09	FOSINOPRIL MET DIURETICA	1997
C09CA01	LOSARTAN	1997
C10AA04	FLUVASTATINE	1997
D01AC13	OMOCONAZOL	1997
D05AX02	CALCIPOTRIOL	1997
D07AC17	FLUTICASON	1997
G01AF16	OMOCONAZOL	1997
J01DH02	MEROPENEM	1997
J01FA11	MIOCAMYCINE	1997
J05AE01	SAQUINAVIR	1997
J05AE02	INDINAVIR	1997
J05AE03	RITONAVIR	1997
J05AF04	STAVUDINE	1997
J05AF05	LAMIVUDINE	1997
J07CA02	DIFTERIE - KINKHOEST - POLIOMYELITIS - TETANUS	1997
L01BB05	FLUDARABINE	1997
L01CD02	DOCETAXEL	1997
L03AB08	INTERFERON BETA-1B	1997
M01AC06	MELOXICAM	1997
M05BA05	TILUDRONINEZUUR	1997
N02AB03	FENTANYL	1997
N03AX10	FELBAMAAT	1997
N05AH02	CLOZAPINE	1997
N06AX16	VENLAFAXINE	1997
P01AX06	ATOVAQUON	1997
S01AX17	LOMEFLOXACINE	1997
S01BC03	DICLOFENAC	1997
S01BC05	KETOROLAC	1997
S03AA07	CIPROFLOXACINE	1997
V08AB10	JOMEPROL	1997
A02BA07	RANITIDINEBISMUTCITRAAT	1998
A16AB01	ALGLUCERASE	1998
B01AD07	RETEPLASE	1998
C09AA10	TRANDOLAPRIL	1998
C09CA03	VALSARTAN	1998
C09CA04	IRBESARTAN	1998
C10AA05	ATORVASTATINE	1998
D01AC14	SERTACONAZOL	1998
J01GB11	ISEPAMICINE	1998
J01MA10	RUFLOXACINE	1998
J05AB09	FAMCICLOVIR	1998
J05AE04	NELFINAVIR	1998
J05AG01	NEVIRAPINE	1998
L01BA03	RALTITREXED	1998
L02BB03	BICALUTAMIDE	1998
L03AB07	INTERFERON BETA-1A	1998
L04AA05	TACROLIMUS	1998
L04AA06	MYCOFENOLZUUR	1998
M01AB16	ACECLOFENAC	1998
M05BA04	ALENDRONINEZUUR	1998
R06AX22	EBASTINE	1998
R06AX26	FEXOFENADINE	1998
S01BA13	RIMEXOLON	1998
S01CC01	DICLOFENAC MET ANTIMICROBIELE MIDDELEN	1998
V08AB11	IOBITRIDOL	1998

ATC	Werkzaam bestanddeel	jaar van aanneming
A10BB12	GLIMEPIRIDE	1999
C02AC05	MOXONIDINE	1999
C08CA13	LERCANIDIPINE	1999
C09CA02	EPROSARTAN	1999
C09CA06	CANDESARTAN	1999
C09CA07	TELMISARTAN	1999
C09DA01	LOSARTAN MET DIURETICA	1999
C09DA03	VALSARTAN MET DIURETICA	1999
C09DA04	IRBESARTAN MET DIURETICA	1999
C10AA06	CERIVASTATINE	1999
D05AX04	TACALCITOL	1999
G02CB03	CABERGOLINE	1999
G03GA05	FOLLITROPINE ALFA	1999
G03GA06	FOLLITROPINE BETA	1999
H01CB03	LANREOTIDE	1999
J04AB04	RIFABUTINE	1999
J05AB11	VALACICLOVIR	1999
J05AF30	COMBINATIEPREPARATEN	1999
L01XX14	TRETINOINE	1999
L02BA02	TOREMIFEN	1999
L02BG03	ANASTROZOL	1999
L02BG04	LETROZOL	1999
L03AB03	INTERFERON GAMMA	1999
N03AX11	TOPIRAMAAT	1999
N03AX12	GABAPENTINE	1999
N04BC04	ROPINIROL	1999
N05AH03	OLANZAPINE	1999
N06AX18	REBOXETINE	1999
N07XX02	RILUZOL	1999
R01AD08	FLUTICASON	1999
R03AC13	FORMOTEROL	1999
R03AK04	SALBUTAMOL MET ANDERE MIDDELEN VOOR OBSTRUCTIEVE LUCHTWEGAANDOENINGEN	1999
R03DC01	ZAFIRLUKAST	1999
R06AX25	MIZOLASTINE	1999
V03AF05	AMIFOSTIN	1999
A07EA06	BUDESONIDE (RECTAAL)	2000
A07EC04	BALSALAZIDE	2000
A10AB04	INSULINE LISPRO	2000
A16AA04	MERCAPTAMINE	2000
B01AB09	DANAPAROID	2000
B01AC30	COMBINATIEPREPARATEN	2000
B02BD09	NONACOG ALFA	2000
D03AX09	CRILANOMEER	2000
G03DB04	NOMEGESTROL	2000
J01MA12	LEVOFLOXACINE	2000
L03AB09	INTERFERON ALFACON-1	2000
L03AC01	ALDESLEUKINE	2000
M01AB55	DICLOFENAC, COMBINATIEPREPARATEN	2000
N03AG06	TIAGABINE	2000
N04BC05	PRAMIPEXOL	2000
N04BX02	ENTACAPON	2000
S01EE01	LATANOPROST	2000
V08AB09	JODIXANOL	2000

ATC	Werkzaam bestanddeel	jaar van aanneming
A02BC04	RABEPRAZOL	2001
A10BX02	REPAGLINIDE	2001
B01AC04	CLOPIDOGREL	2001
C07AB12	NEBIVOLOL	2001
C09DA06	CANDESARTAN MET DIURETICA	2001
G03XC01	RALOXIFEN	2001
J05AG03	EFAVIRENZ	2001
L01AX03	TEMOZOLOMIDE	2001
L02BG06	EXEMESTAAN	2001
M01AH01	CELECOXIB	2001
M01AH02	ROFECOXIB	2001
N06AX11	MIRTAZAPINE	2001
N07BB03	ACAMPROSAAT	2001
R01AD09	MOMETASON	2001
R03AK06	SALMETEROL MET ANDERE MIDDELEN VOOR OBSTRUCTIEVE LUCHTWEGAANDOENINGEN	2001
R03DC03	MONTELUKAST	2001
V08CA08	GADOBEEZUUR	2001
A02BC05	ESOMEPRAZOL	2002
A10AB05	INSULINE ASPART	2002
A10BG02	ROSIGLITAZON	2002
A10BG03	PIOGLITAZON	2002
C08CA12	BARNIDIPINE	2002
C09BA04	PERINDOPRIL MET DIURETICA	2002
D05AX03	CALCITRIOL	2002
D06BB10	IMIQUIMOD	2002
J01FA15	TELITHROMYCINE	2002
J01MA14	MOXIFLOXACINE	2002
J05AE05	AMPRENAVIR	2002
J05AE06	LOPINAVIR	2002
J05AF06	ABACAVIR	2002
L01BC06	CAPECITABINE	2002
L01BC53	TEGAFUR, COMBINATIEPREPARATEN	2002
L01XD02	VERTEPORFINE	2002
L01XX28	IMATINIB	2002
L03AB10	PEGINTERFERON ALFA-2B	2002
L03AX13	GLATIRAMER ACETAAT	2002
L04AA10	SIROLIMUS	2002
L04AA11	ETANERCEPT	2002
L04AA13	LEFLUNOMIDE	2002
M05BA07	RISEDRONINEZUUR	2002
N03AF02	OXCARBAZEPINE	2002
N03AX14	LEVETIRACETAM	2002
N05AH04	QUETIAPINE	2002
N05AL05	AMISULPRIDE	2002
N05AL10	Levosulpride	2002
N06DA02	DONEPEZIL	2002
N06DA03	RIVASTIGMINE	2002
N06DA04	GALANTAMINE	2002
R03AK07	FORMOTEROL MET ANDERE MIDD. VOOR OBSTRUCT. AANDOENINGEN VD LUCHTWEGEN	2002
R06AE09	LEVOCETIRIZINE	2002
R06AX27	DESLORATADINE	2002
S01EA05	BRIMONIDINE	2002
S01EC03	DORZOLAMIDE	2002
S01EC04	BRINZOLAMIDE	2002
S01EE04	TRAVOPROST	2002
V03AE02	SEVELAMER	2002

ATC	Werkzaam bestanddeel	jaar van aanneming
A10AD05	INSULINE ASPART	2003
A10BD02	METFORMINE MET SULFONYLUREUMDERIVATEN	2003
C09DA07	TELMISARTAN EN DIURETICA	2003
C10AA07	ROSUVASTATINE	2003
D05AC01	DITRANOL	2003
D05AX05	TAZAROTEEN	2003
D11AX15	PIMECROLIMUS	2003
G04BD07	TOLTERODINE	2003
J02AC03	VORICONAZOL	2003
J05AB14	VALGANCICLOVIR	2003
J05AF07	TENOFOVIR DISOPROXIL	2003
L03AB11	PEGINTERFERON ALFA-2A	2003
M01AE12	OXAPROZINE	2003
N02AX52	TRAMADOL, COMBINATIEPREPARATEN	2003
N02BE01	PARACETAMOL	2003
N06AB10	ESCITALOPRAM	2003
N06DX02	GINKGO BILOBA	2003
S01EE03	BIMATOPROST	2003
A10AE04	INSULINE GLARGINE	2004
A10BD03	METFORMINE MET ROSIGLITAZON	2004
A16AB03	AGALSIDASE ALFA	2004
A16AB04	AGALSIDASE BETA	2004
A16AB05	LARONIDASE	2004
B05XB02	ALANYLGLUTAMINE	2004
C02KX01	BOSENTAN	2004
C09CA08	OLMESARTAN MEDOXOMIL	2004
C10AX09	EZETIMIB	2004
D11AX14	TACROLIMUS	2004
H01AX01	PEGVISOMANT	2004
J05AF08	ADEFOVIR DIPIVOXIL	2004
J05AX07	ENFUVRTIDE	2004
L01XD03	METHYLAMINOLEVULINAAT	2004
L03AA13	PEGFILGRASTIM	2004
L04AA17	ADALIMUMAB	2004
M01AH03	VALDECOXIB	2004
M01AH05	ETORICOXIB	2004
N01AX13	STIKSTOFOXIDE	2004
N02AA03	HYDROMORFON	2004
N04BA03	LEVODOPA MET DECARBOXYLASEREMMER EN COMT-REMMER	2004
N06BA04	METHYLFENIDAAT	2004
N06BA07	MODAFINIL	2004
N06DX01	MEMANTINE	2004
N07BA02	BUPROPION	2004
R03BB04	TIOTROPIUM BROMIDE	2004
L01XX35	ANAGRELIDE	2005
N05AX12	ARIPIPRAZOL	2005
B05AA	BLOEDVERVANGINGSMIDDELEN EN PLASMA-EIWITFRACTIES	2005
L01XX32	BORTEZOMIB	2005
G03HB01	CYPROTERON MET OESTROGENEN	2005
V03AC02	DEFERIPRON	2005
J05AF09	EMTRICITABINE	2005
C09DA02	EPROSARTAN MET DIURETICA	2005
L04AA18	EVEROLIMUS	2005
J05AE07	FOSAMPRENAVIR	2005
L01AD05	FOTEMUSTINE	2005
M05BA06	IBANDRONINEZUUR	2005
A10AE05	INSULINE DETEMIR	2005
L01XD05	TEMOPORFINE	2005
V08DA05	ZWAVELHEXAFLUORIDE	2005



ATC	Werkzaam bestanddeel	jaar van aanneming
A07EA07	BECLOMETASON	2006
A10AD04	INSULINE LISPRO	2006
A16AA05	CARGLUMINEZUUR	2006
D05AX52	CALCIPOTRIOL, COMBINATIEPREPARATEN	2006
H05AA02	TERIPARATIDE	2006
J05AE08	ATAZANAVIR	2006
J05AE09	TIPRANAVIR	2006
J06BB16	PALIVIZUMAB	2006
J07BH01	ROTAVIRUS, LEVEND, VERZWAKT	2006
L01XC06	CETUXIMAB	2006
M05BB03	ALENDRONINEZUUR MET COLECALCIFEROL	2006
N03AX16	PREGABALINE	2006
N04BD02	RASAGILINE	2006
N04BX01	TOLCAPON	2006
N06AX21	DULOXETINE	2006
R03DX05	OMALIZUMAB	2006
A10AB06	INSULINE GLULISINE	2007
A16AB07	ALGLUCOSIDASE ALFA	2007
B01AE06	BIVALIRUDINE	2007
C09BB05	RAMIPRIL MET FELODIPINE	2007
C09DA08	OLMESARTAN MEDOXOMIL MET DIURETICA	2007
C09DB01	VALSARTAN MET AMLODIPINE	2007
C10BA02	SIMVASTATINE MET EZETIMIB	2007
G01AF12	FENTICONAZOL	2007
G04BD08	SOLIFENACINE	2007
G04BD10	DARIFENACINE	2007
G04BE03	SILDENAFIL	2007
H05AA03	PARATHYROIDHORMOON	2007
H05BX01	CINACALCET	2007
J01AA12	TIGECYCLINE	2007
J05AE10	DARUNAVIR	2007
J05AF10	ENTECAVIR	2007
J07BM01	PAPILLOMAVIRUS (TYPES 6, 11, 16, 18)	2007
L01XE04	SUNITINIB	2007
L01XE05	SORAFENIB	2007
L01XE06	DASATINIB	2007
L01XX25	BEXAROTEEN	2007
L03AX11	TASONERMINE	2007
L04AA23	NATALIZUMAB	2007
M01AH06	LUMIRACOXIB	2007
M01AX01	NABUMETON	2007
M05BX03	STRONTIUMRANELAAT	2007
N02AA05	OXYCODON	2007
N05AE03	SERTINDOL	2007
S01LA03	PEGAPTANIB	2007
S01LA04	RANIBIZUMAB	2007
S01XA17	LOMEFLOXACIN	2007
V03AC03	DEFERASIROX	2007
V03AE03	LANTHAANCARBONAAT	2007
V03AF02	DEXRAZOXAN	2007
V03AF08	PALIFERMINE	2007